

**T.C.
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**YEREL YÖNETİM STRATEJİK PLANLARINDA KÜLTÜR
POLİTİKALARININ MEKÂNDAKİ ROLÜ: BURSA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sedanur GEZER

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı

HAZİRAN 2023

**T.C.
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**YEREL YÖNETİM STRATEJİK PLANLARINDA KÜLTÜR
POLİTİKALARININ MEKÂNDAKİ ROLÜ: BURSA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sedanur GEZER

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Şehir Planlama Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Methiye Gül ÇÖTELİ

HAZİRAN 2023

20.04.2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince; Bu Lisansüstü teze, Bursa Teknik Üniversitesi’nin abonesi olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlemiş olduğu ölçütlere uygun rapor alınmıştır.

İNTİHAL BEYANI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belgelediğimi, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı: Sedanur GEZER

Aileme,

ÖNSÖZ

Günümüz kentleri sosyal ve ekonomik birçok sorunla karşı karşıyadır. Sosyal yapının çeşitlenmesi ile hizmetlerin farklılaşması ya da mevcut ekonomik sektörlerin istihdam ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalması bu duruma örnektir. Kentlerdeki sosyal yapıyı geliştirmek, ekonomiyi canlandırmak, göç başta olmak üzere nüfus hareketlerini düzenlemek amacıyla kültürün bir sektör olarak değerlendirilmesi söz konusudur. Kültürün bir sektör olarak ele alınması, toplumsal alanda erişilebilirliğinin artması ve ekonomik bir alan olarak istihdam olanaklarının yaratılması amacıyla yerel yönetimlerin de kentsel kültür politikaları üretmek ve uygulamak üzere katılım sağlaması gerekmektedir. Bu kapsamda kentsel kültür politikaları konu edinen çalışmaların az olması ve yerel yönetimlerin kültür politikaları uygulayıcısı olarak rolünün ortaya konmaması literatürde büyük bir eksiklik yaratmaktadır.

Kentsel kültür politikalarında başarılı örnekler incelendiğinde yerel yönetimlerin kültürel planlama aracılığı ile kültürel politika üreticisi ve uygulayıcısı rolünü üstlendiği görülür. Kurumların, kültürü temel insan hakları arasında görerek toplumsal hayatta birey ölçeğinden sektör ölçeğine değerlendirerek kentlerde kültür eksenli bir gelişmeye katkı sağlayacak şekilde ele alması beklenir. Bu kapsamda Bursa ili ölçeğinde yerel yönetimin kültürel planlama politikalarındaki rolünün belirlenmesi amacıyla bu çalışmanın gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Bu doğrultuda tez konumu belirlemem açısından konunun önemine ve gerekliliğine değinen değerli tez danışman hocam Doç. Dr. Methiye Gül ÇÖTELİ'ye çalışma sürecim boyunca sürekli bilgi paylaşımı, motivasyonu ve her türlü katkısı için teşekkürlerimi sunarım.

Teze dair jüriler başta olmak üzere danıştığım her zaman bilgi, yönlendirici fikir ve yapıcı eleştirileri ile çalışmamın gelişmesinde değerli katkı sunan jüri üyelerine teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi yardımlarını esirgemeyen ve yanımda olan babam Osman GEZER ve annem Gülseven GEZER'e minnetlerimi; her kararımı destekleyen ve yanımda olan yol arkadaşım Ahmet Efe ZEYBEK'e teşekkürlerimi sunarım.

Haziran 2023

Sedanur GEZER
Şehir Plancısı, Sosyolog

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	x
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
ÖZET.....	xiv
SUMMARY	xvi
1. GİRİŞ	1
1.1 Tezin Amacı	3
1.2 Yöntem	4
1.3 Literatür Özeti	7
1.4 Kapsamı	8
2. KÜLTÜR ve KÜLTÜREL PLANLAMA	10
2.1 Kültür Kavramının Tanımı	10
2.1.1 Kültürün temel unsurları	11
2.1.2 Kültür kavramına farklı yaklaşımlar	13
2.2 Kültür ve Ekonomi İlişkisi	14
2.2.1 Kültür eksenli kentsel gelişim	16
2.3 Kültür ve Planlama İlişkisi	18
2.3.1 Kültürel planlama	18
2.3.2 Kültürel kaynaklar	21
2.3.3 Kültürel haritalama.....	23
2.4 Bölüm Sonucu	24
3. KÜLTÜREL POLİTİKA PLANLAMASI.....	26
3.1 Kentsel Politika Planlaması.....	28
3.2 Kültürel Politikaların Planlamadaki Rolü	29
3.2.1 Yerel ekonomi politikalarında kültür politikalarının rolü	30
3.2.2 Kentlerdeki sosyal politikada kültür politikalarının rolü	31
3.2.3 Kültürel politika planlamasında modeller	32
3.3 Kültür Politikalarında Aktörler.....	34
3.4 Bölüm Sonu	37
4.YEREL YÖNETİMLERİN KÜLTÜREL POLİTİKA PLANLAMASINA DAİR BAŞARILI ÖRNEKLER.....	39
4.1 Barselona (İspanya) Kültürel Politika Planlaması Deneyimi.....	40
4.2 Torino (İtalya) Kültürel Politika Planlaması Deneyimi	45
4.3 Austin (Amerika) Kültürel Politika Planlaması Deneyimi.....	49
4.4 Bölüm Sonucu	51
5. BURSA KENTİ KÜLTÜREL POLİTİKA PLANLAMASI	54
5.1 Bölge ve Metropoliten Alan Planlarında Kültürel Politikalar	54
5.2 Yerel Yönetim Planlarında Kültürel Politikalar	64

5.2.1 Strateji planlarında kültürel politikalar	64
5.3 Yerelde Kültür Hizmetleri	84
5.3.1 Kültür hizmetlerinin kapsamı	84
5.3.2 Kültür hizmetlerinin mekânsal dağılımı	89
5.4 Uzman Mülakatlarında Kültürel Politikalara İlişkin Bulgular	93
5.4.1 Bursa Büyükşehir Belediyesi Uzman Personel İle Görüşme	94
5.4.2 Osmangazi Belediyesi Uzman Personel İle Görüşme	96
5.4.3 Yıldırım Belediyesi Uzman Personel İle Görüşme	100
5.4.4 Nilüfer Belediyesi Uzman Personel İle Görüşme	102
5.5 Bölüm Sonucu	104
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	107
KAYNAKLAR	110
EKLER	119
ÖZGEÇMİŞ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
İKSV	: İstanbul Kùltür Sanat Vakfı
İPA	: İstanbul Politikalar Ajansı
KPY	: Kùltür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WCCF	: World Culture City Forum

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 4.1 : İncelenen örneklerin kültür alanına dair stratejik planlarının değerlendirilmesi.....	52
Çizelge 5.1 : TR41 Türkiye turizm stratejisi 2023'te TR41 illeri	58
Çizelge 5.2 : 2006 – 2009 dönemi stratejik planı SWOT analizi.	70
Çizelge 5.3 : 2015 – 2019 yılları stratejik planı kültür alanına dair GZFT analizi....	73
Çizelge 5.4 : 2020 – 2024 dönemi stratejik planı GZFT analizi	79
Çizelge 5.5 : Bursa büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi stratejik planların kültür alanına dair içerik kapsamında değerlendirmesi.	83
Çizelge 5.6 : Yerelde kültür hizmetlerinin kapsamı.	84
Çizelge 5.7 : Kültür A.Ş. 2022 yılı etkinlikleri.....	86
Çizelge 6.1 : Kültür alanına dair stratejik planlarına dair genel değerlendirme.....	109
Çizelge A.1 : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006 – 2009 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.....	119
Çizelge A.2 : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2010 – 2014 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.....	121
Çizelge A.3 : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015 – 2019 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.....	123
Çizelge A.4 : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2020 – 2024 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.....	127
Çizelge B.1 : Görüşme yapılan personel bilgileri.....	128

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1 : Kavramsal çerçeve.	4
Şekil 1.2 : Araştırmada materyal ve yöntem.	5
Şekil 2.1 : Kültürün farklı dillerdeki karşılığı.	10
Şekil 2.2 : Kültürün temel unsurları	11
Şekil 2.3 : Kültürel planlama yönteminin sistem haritası.	20
Şekil 2.4 : Kültürel master plan kapsamında belirlenen kültürel kaynaklar.	22
Şekil 3.1 : Kültürel hareketlilik	27
Şekil 4.1 : Barcelona kenti kültür politikalarının temel ilkeleri	41
Şekil 4.2 : Kültür kapsamında içeriklerin genel çerçevesi	42
Şekil 4.3 : Kültür yönetiminin temel ilkeleri	42
Şekil 4.4 : Barselona kültür planı temel ölçütleri.	43
Şekil 4.5 : Barselona stratejik planı misyon, hedef ve eylem şeması.	44
Şekil 4.6 : “Fırsatlar kenti Torino” vizyonunun kapsamı	45
Şekil 4.7 : Torino kenti stratejik planının 3 ana fırsat alanı.	46
Şekil 4.8 : Torino, İtalya 2025 strateji planı.	47
Şekil 4.9 : Torino deneyimi projesi. Torino, İtalya 2025 strateji planı.	49
Şekil 4.10 : Kültürel canlılığın 3 temeli.	49
Şekil 4.11 : Austin kenti stratejik planı kültür alanına dair belirlenen amaç ve hedefler.	50
Şekil 5.1 : Bursa 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı sentez paftası.	55
Şekil 5.2 : 2010 – 2013 bölge planı Bursa kentindeki turizm türleri.	57
Şekil 5.3 : Kültür turizmi sektörel analiz çalışmaları	59
Şekil 5.4 : Bursa merkez kültür varlıkları ve kültür yapıları bölgesi.	60
Şekil 5.5 : Bursa tarihi yaya aksı	61
Şekil 5.6 : Bursa fuar, kongre ve kültür üçgeni.	63
Şekil 5.7 : Kültür ve turizm dairesi başkanlığının alt birimleri.	72
Şekil 5.8 : Kültürel faaliyetlerin kapsamı	77
Şekil 5.9 : Stratejik plana paydaş olan sivil toplum kuruluşları	78
Şekil 5.10 : Kültür alanına dair stratejik planların değerlendirme kriterleri.	81
Şekil 5.11 : Bursa büyükşehir belediyesi kültür sanat faaliyetleri.	88
Şekil 5.12 : Kültür akademisi’nin yerelde hizmet gösterdiği alanlar.	89
Şekil 5.13 : Bursa Büyükşehir Belediyesi ve metropoliten alan ilçe belediyelerinin stratejik planları kültür politikaları kapsamında gerçekleştirilen uygulamaların mekânsal dağılımı.	92
Şekil 5.14 : Uzman mülakatlarında görüşme sağlanan kurumlar ve birimler.	93
Şekil 5.15 : Bursa büyükşehir belediyesinin kültür alanındaki erişilebilirliği artırmak için faaliyetleri.	94
Şekil 5.16 : Osmangazi belediyesi kültür biriminin faaliyet kapsamı.	96
Şekil 5.17 : Osmangazi belediyesi kültür alanına dair faaliyetlerin gerçekleştirildiği mekanlar.	97

Şekil 5.18 : Osmangazi belediyesince her sene düzenlenen kültür etkinlikleri.....	98
Şekil 5.19 : Yıldırım belediyesi kültür alanına dair faaliyetler.	101
Şekil 5.20 : Uzman görüşmelerinden elde edilen tema, kategoriler ve kodlar.	105

YEREL YÖNETİM KÜLTÜREL PLANLAMA POLİTİKALARININ KENT MEKÂNINA ETKİSİ: BURSA ÖRNEĞİ

ÖZET

Kentler farklı ölçeklerde birçok dinamiğin bir arada yer aldığı karmaşık yapılardır. Bu karmaşık yapı toplumsal sorunlar, ihtiyaçlar ve beklentileri barındırmaktadır. Kentlerde fiziksel ve toplumsal düzenin sağlanması için sorunların doğru tespit edilmesi, etkili çözümlerin oluşturulması ve taleplerin karşılanması gerekmektedir. Bu kapsamda temel rol yerel yönetimlere düşmektedir. Çünkü yerel yönetimler, kentteki temel hizmetlerin karşılanmasında görev alan temel bir kurumdur. Yerel yönetimler, temel hak ve ihtiyaçlar üzerine fiziksel, sosyal ve ekonomik çevrede hizmet sağlayıcısı konumundadır. Bu hizmet alanlarından birisi de kültür alanıdır. Ülkemizde yerel yönetimler ölçeğinde kültür alanının hizmet çerçevesi stratejik planlama kapsamında hedef alanlardan biri olarak oluşturulmaktadır. Kültür toplumun her bireyi için temel bir hak olarak tanımlanır. Kültür hizmetleri de kültürel planlama aracılığı ile kültür politikalarının oluşturulması yoluyla sunulmalıdır. Bu sayede kentlerde kültür odaklı bir gelişim sağlanması, kültür ve sanat kenti kimliğinin güçlendirilmesi mümkün olacaktır.

Bu araştırmada yerel yönetimlerin kültür politikalarının içeriği ve yerel yönetimin bu süreçteki rolünün ortaya konması hedeflenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Örneklem alanının mekânsal sınırlılıkları Bursa Büyükşehir Belediyesi merkez planlama bölgesi olarak belirlenmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerince hazırlanan stratejik planlardan ve yerel yönetimlerde görevli teknik uzman personel ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Veri analizinde NVivo ve Microsoft Excel bilgisayar yazılımları kullanılmış, verilerin sunumunda ise tablolar ve ağaç tipi modellerden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin ilçe belediyeleri ile iş birliği içinde kültür alanında strateji ve uygulamalar geliştirmesi gerektiği belirlendi. Bu bağlamda en önemli ihtiyaç, kentin kültürel kaynaklarının tespit edilerek haritalandırılması ve kültür planları aracılığıyla kültür politikalarının oluşturulmasıdır. Mevcut stratejik planlarda yer alan kültürel alanların içeriklerinin kentin kültürel gelişimine etkisi bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra üst ölçekli strateji belgelerinde kentin gelecekte kültür kenti kimliği kazanması üzerine politika kararları yer almaktadır. Bu kapsamda Bursa kenti kültür alanında bir kimlik kazanarak gelişme sağlayabilecek bir kent olma potansiyeline sahiptir. Bunun için kent ölçeğinde geliştirilebilecek kültür alanlarına dair ayrıntılı çözümler yapılmalıdır. Kültürel mekânın kentsel mekân üzerindeki etkisini artırmak için öncelikle erişilebilir olması gerektiği unutulmamalıdır. Kültürel mekânın erişilebilirliği de bir plan dâhilinde ele alınmasına ve diğer politikalarla ilişki kurulmasına bağlıdır. Kentin kültür ve sanat politikaları, yerel ekonomik ve sosyal politikalarla birlikte mevcut potansiyelleri geliştirecek ve yeni olanaklar sağlayacak şekilde ele alınmalıdır. Bu sayede kent ölçeğinde hedeflenen kültür alanına bir gelişme sağlanacaktır. Sağlanan kültürel gelişimin sürekliliğinin sağlanması içinde yerel uzmanlar ve vatandaşlar, kültürel

politika yapımında yer almalıdır. Kùltùr, kentte bir katılım, dũşũnce ve gelişme alanı haline geldiğinde kentsel mekândaki etkisi daha da artacaktır. Bunun bir yolu, kentte ortaya çıkan kùltùr alanına dair verileri toplama, analiz etme ve politika oluşturma sürecinde kullanmaktır. Kentle ilgili kurum, kişi ve yerlerden toplanan kùltürel veriler güncellenmeli ve açık bir şekilde paylaşılmalıdır. Bu veriler, kentin kùltür politikalarının oluşturulmasında yerel yönetimler için bir temel oluşturmalıdır. Yerel yönetimler de kùltür alanını sadece bir hizmet alanı olarak değil, kentte bir çözüm sağlayıcı ve kentin gelişimine yön veren bir araç olarak da görmelidir.

Anahtar kelimeler: Kùltür, Kùltürel politika planlaması, Kùltürel eksenli kentsel gelişme, Stratejik planlama, Yerel yönetim, Bursa Bũyũkşehir Belediyesi.

THE IMPACT OF LOCAL GOVERNMENT'S CULTURAL PLANNING POLICIES IN THE URBAN SPACE: THE CASE OF BURSA

SUMMARY

Cities are complex structures in which many dynamics take place together at different scales. Dec. This complex structure contains social problems, needs, and expectations. In order to ensure physical and social order in cities, it is necessary to correctly identify problems, create effective solutions, and meet demands. In this context, the primary role falls to local governments. Because local governments are fundamental institutions involved in the provision of basic services in the city. Local governments are providers of services in the physical, social, and economic environment on basic rights and needs. One of these service areas is the field of culture. In our country, the service framework of the field of culture at the scale of local governments is being established as one of the target areas within the scope of strategic planning. When the relevant literature is examined, it is seen that the field of culture is a fundamental right for every individual in society. Cultural services should also be provided through the creation of cultural policies through cultural planning. In this way, it will be possible to ensure a culture-oriented development in the cities and strengthen the identity of being a city of culture and art.

This research, it is aimed to reveal the content of the culture and art policies of local governments and the role of local government in this process. The metropolitan area of the city of Bursa has been determined as a study area. Data were collected from the strategic plans prepared within the metropolitan municipality and district municipalities within the boundaries of the metropolitan area by content analysis and qualitative research methods from the opinions of expert personnel in local governments.

As a result of the research, it was determined that Bursa Metropolitan Municipality should develop strategies and practices in the field of culture in cooperation with district municipalities. In this context, the most important need is to identify and map the cultural resources of the city and to create cultural policies through cultural plans. The contents of the cultural areas included in the current strategic plans do not have any effect on the cultural development of the city. In addition, upper-scale strategy documents include policy decisions for the city to gain a cultural urban identity in the future. In this context, Bursa has the potential to be a city that can develop by gaining an identity in the field of culture. For this, detailed analyzes should be made about the cultural areas that can be developed at the city scale. It should not be forgotten that in order to increase the impact of cultural space on urban space, it must first be accessible. The accessibility of cultural space also depends on its handling within a plan and establishing relations with other policies. The city's cultural and artistic policies should be addressed in a way that will develop existing potentials and provide new opportunities, together with local economic and social policies. In this way, a development will be achieved in the cultural area targeted at the urban scale. In order

to ensure the continuity of the cultural development provided, the participation of local experts and citizens should be ensured in the formulation of cultural policies. When culture becomes an area of participation, thought and development in the city, its influence in urban space will increase even more. One way is to collect, analyze and use data on the cultural landscape emerging in the city during the policy making process. Cultural data collected from institutions, people and places related to the city should be updated and shared openly. These data should form a basis for local governments in the creation of the city's cultural policies. Local governments should also see the cultural field not only as a service area, but also as a solution provider in the city and a tool that directs the development of the city.

Keywords: Culture, Cultural planning policy, Cultural oriented urban development, Strategic planning, Local government, Bursa Metropolitan Municipality.

1 GİRİŞ

Kentler karmaşık yapıya sahip sistemlerdir. Buna ek olarak birçok açıdan süreç içerisinde sürekli değişime uğrayan yapılardır. Sürekli değişim ile birlikte güncel problemleri, ihtiyaçları müdahale yöntemleri de farklılaşmaktadır. Bu doğrultuda kent planlama disiplini kapsamında üretilen stratejik ve mekânsal planlama pratiklerinde değişen yapının gerekliliklerinin karşılanması için yeni yaklaşımlar benimsenmelidir. Günümüzde kentler farklı alanlarda birçok problemle karşılaşmakta ve mevcut ihtiyaçları da değişmektedir. Bu doğrultuda stratejik planlama aracılığı ile belirlenen politikalar belirli bir dönem aralığında o alana dair uygulamalar için yol gösterici rolü üstlenmekte ve belirlenen odak alanlarda politikalar oluşturulmaktadır. Bu sayede müdahale edilecek alanların tespiti yapılmakta ve çözüm önerileri geliştirmektedir. Stratejilerin buradaki konumu amaç, hedef ve performans göstergeleri arasında yol haritaları oluşturmalarıdır.

Yerel yönetimlerin faaliyet gösterdiği sınırlar genişledikçe ve faaliyet alanları çeşitlendikçe mekânsal planlardan önce stratejik yol haritalarının belirlenmesi ihtiyacı daha da artmıştır. Özellikle büyükşehirler ölçeğinde politika üretilmesi gereken birçok alan ihtiyacı doğmaktadır. Bu alanlardan biri de kültür alanıdır. Genel olarak kent mekânında “kültür” denildiğinde, kültür topluluklarına özgü ve geleneksel olan olarak algılanır. Tarihsel süreç içerisinde kent mekânında ekonomik krizler ve toplumsal sorunlar arttıkça kültür de politikası belirlenen bir alan haline gelmiş, kültürel politikalara yönelim artmıştır.

Üretimden bilgi ekonomisine geçişte yaşanan ekonomik krizi aşmada kültür eksenli kentsel gelişim ve kültür politikalarının etkili çözümler arasında olduğu kabul edilmiştir. Richard Florida “kentlerde kültür ve yaratıcılığın ekonomik bir değer yarattığı ve toplumsal fayda sağladığı görüşündedir” (aktaran Koçak, 2018). Bu kapsamda gerçekleştirilen araştırmalarda güçlü topluluk olanaklarına, çeşitli kültürel varlıklara ve eğlence seçeneklerine sahip yerlerin insanları çektiği görülürken, bunun mekânda ticari yatırımları da arttırdığı kabul edilmiştir.

Kültürün kentlerdeki gelişimi yönlendirmesiyle birlikte farklı alanlarda sorgulamalar da ortaya çıkmıştır. Kentte yaşayan toplumun temel ihtiyaçlarına öncelikle hizmet sağlayan ve kentlilerle iletişim halinde olan yerel yönetimlerin kültür eksenli gelişimdeki rolü bu tartışmalardan biridir.

Araştırmalardaki genel kanılardan biri kültüre dayalı ekonomik kalkınmanın nedenlerinden ve yerel ekonomileri harekete geçiren bileşenlerden birinin yerel yönetimlerin kültür politikaları olduğu kabulüdür. Bu doğrultuda kentlerdeki kültür eksenli dönüşümlerin yerel yönetimlerin politikaları bağlamında incelenmesi önemlidir. Buna ek olarak yerel yönetimler yereldeki sosyal ve kültürel yapıya hâkim ve bu alana insan odaklı nüfus etme gücüne sahiptirler. Bu güç sadece kültür sanat faaliyetleriyle sınırlı kalmayıp sürekli ve kapsayıcı hizmetler oluşturarak kentsel faydayı artırabilir konumdadırlar. Bu sebeple yerel yönetimler kente kültür hizmeti sunumunu ve hizmetin yönetim süreci içerisinde değişimini izleyerek, yönlendirici mekanizmalar geliştirerek ve uzun vadeli planlamalarla kentsel kültür politikalarını yönetebilirler. Buradaki önemli adımlardan biri kültürel planlama çerçevesinde kentsel kültür politikalarının oluşturulmasıdır.

Kültürel planlama: bir topluluğun kültürel kaynaklarını belirlemek ve bunlardan yararlanmak, bu kültürel kaynakların yönetimini güçlendirmek ve bu kültürel kaynakları belediye yönetiminin planlama ve karar alma sürecinin tüm yönleriyle bütünleştirmek olarak ele alınmaktadır (Cobourg, 2019). Kovacs (2011) ise kültürel planlamayı, kentsel kültürel gelişime stratejik bir yaklaşım olarak görmektedir. Bu kapsamda yerel yönetimler için kültürün kentlerde bir politika aracı olarak kullanılması yaygınlaşmıştır.

Araştırmalara göre kültürel planlama sürecini yönetebilen yerel yönetimlerin uygulamalarından pozitif geri dönüşlerin alınmasında sürecin kültürel politika planlaması ile yönetilmesinin önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Kentin planlama ve yönetim süreçlerinde de kültürün ayrılmaz bir bütün olarak stratejik planlama ölçeğinden başlamak üzere yer alması gerekmektedir. Bu sayede kültürel pratikler kent mekânında görünür kılınabilecektir. Bununla birlikte kentsel politikaları oluşturan ve yöneten kurumlar düşünüldüğünde yerel yönetimlerin stratejik planlar aracılığı ile politikalar üretmede önemli bir etkinliği söz konusudur.

Hali hazırda yerel yönetimlerin kültür politikaları üzerine ve kültürün kentin planlama sürecine dâhil edilmesine yönelik pratiklerin oldukça az olduğu veyahut yol haritalarının belirlenmediği görülmektedir. Bu gerekçe ile bu tez kapsamında yerel yönetimlerin stratejik planlama metinlerindeki kültür politikaları konusu ele alınmaktadır.

1.1 Tezin Amacı

2006 yılında 2060 kişinin katılımı ile “Bursa’da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci” araştırması gerçekleştirilmiştir (Meriç ve diğ., 2006). Çalışma kapsamında Bursalıların kültürel etkinliklere katılma durumları incelenmiş, genel olarak sinema, tiyatro, konser, panel/konferans, sergi gibi etkinliklere katılımın az olduğu tespit edilmiştir. Kültürel faaliyetlere katılımın artırılmasının yanı sıra bu faaliyetlere erişim konusunda kültürel yoksulluğun da önüne geçilmesi için sivil toplum kuruluşlarına, üniversitelere düştüğü kadar belediyelere de görev düştüğü belirtilmiştir. Çalışmada bireyden hareketle başlayacak olan kentlilik algısının önemli unsurlarından olan kültürel faaliyetlerin Bursalılar için daha çekici hale getirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (Meriç ve diğ., 2006). Çalışmanın en çarpıcı bulgularından bir diğeri Bursalılara “geleceğin Bursa’sını nasıl gördükleri” sorusu sorulduğunda Bursa’nın gelecekte öncelikli kültür kenti olmasının beklendiğidir. Bunun için çalışmada kentteki yerel yönetimleri sadece rutin hizmetleri gören kurumlar olarak düşünmek yerine, sosyal ve kültürel hizmetlerin görünür kılınması gerektiği vurgulanmaktadır (Meriç ve diğ., 2006). Ayrıca çalışmada yerel yönetim kentin sahibi olarak görülmekte ve kentliler ile sonradan kente gelen nüfusu ortak bir kent kültürü paydaşında buluşturmak zorunluluğunun yerel hizmetlerin verimliliği açısından büyük önem taşıdığı belirtilmektedir (Meriç ve diğ., 2006).

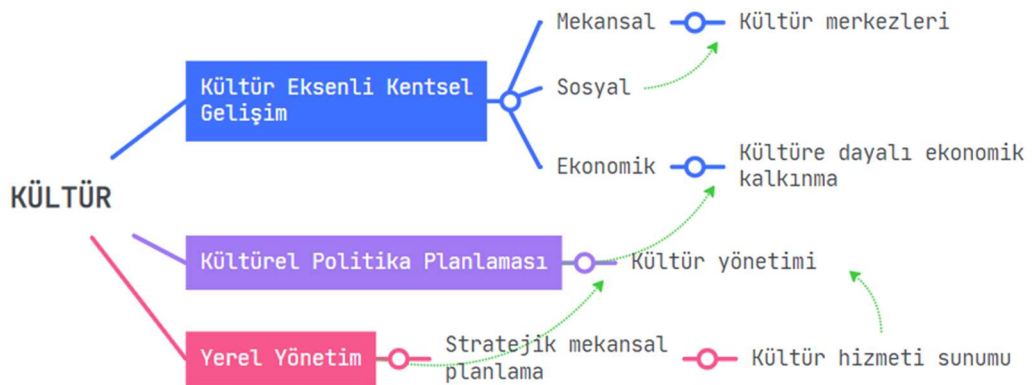
Kentlilik ve kültür ilişkisinin nasıl yönetileceği Bursa yöneticilerinin Bursa’nın gelecek planlamasında dikkate alması gereken önemli sorun alanı olduğu açıktır. Meriç ve diğ. tarafından yapılan araştırmanın sonuç raporunda (2006) Bursa’nın yönünün sanayiden kültüre kaydırılması gerektiği, bunun sanayinin sıfıra indirilmesi anlamına gelmediği, ancak kültürel ataklar yapılması ve çok canlı kültür kenti yaratılması gerektiği ortaya konmuştur. Bursa kent sakinlerinin algı ve talepleri de Bursa’nın kültür kenti olması için yerel yönetimin kültürel politika planlamasını geliştirmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu araştırmada kültürel planlamanın stratejik mekânsal planlama pratiğinde ve kentsel politika üretiminde öncelikli olarak başvurulan bir kaynak ve yönlendirici araç olarak kullanılmaması temel problem olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda “Bursa’da kültürel politika planlaması nasıl geliştirilmelidir? Yerel yönetimin baş aktörü olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi kültür politikalarını yönlendirmede nasıl bir etkiye sahiptir?” soruları üzerinden araştırmanın gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın temel amacı Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin hazırladığı stratejik planların ve kültür faaliyetlerinin kentteki kültür politikaları üzerindeki rolünün şehir planlama disiplini açısından ortaya konmasıdır. Araştırmanın alt hedefleri ise; kültürel politikaların planlanmasında yerel yönetimlerin rolünü belirlemek ve Bursa Büyükşehir Belediyesi kültür politikalarını kentsel mekândaki yansımalarını tespit etmektir.

1.2 Yöntem

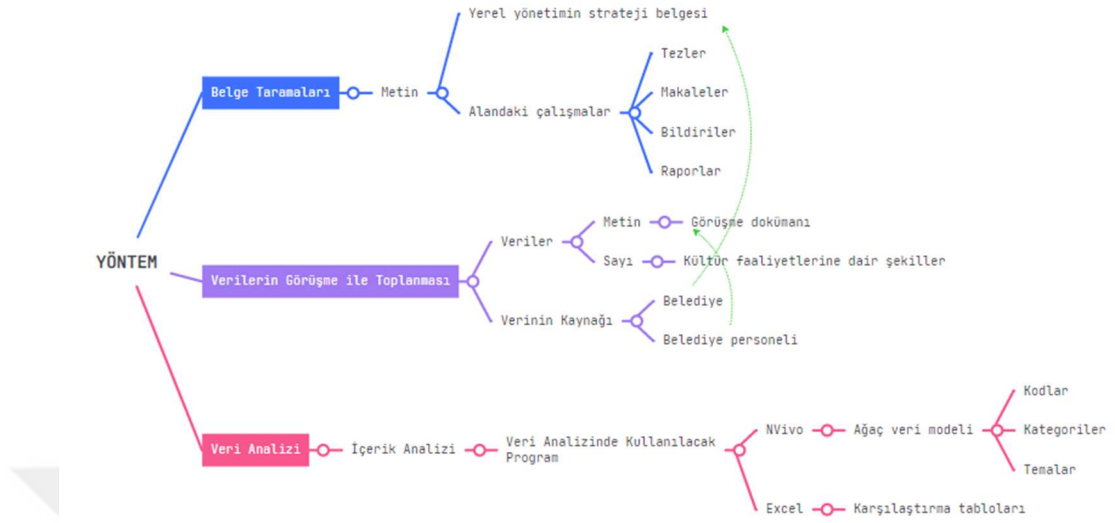
Tez çalışmasında öncelikle literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Kültür, kültürel politika planlaması, kültürel eksenli kentsel gelişme, stratejik planlama, yerel yönetim, Bursa Büyükşehir Belediyesi anahtar kelimeleri açısından yapılan yayınlar taranmış ve çalışma kavramsallaştırılmıştır. Kültür eksenli kentsel gelişim mekânsal, sosyal ve ekonomik boyutlarda ele alınarak kültürel politika planlamasında yerel yönetimin etkisinin yansımaları kültür hizmeti sunumu, kültür yönetimi ve kültüre dayalı ekonomik kalkınma oluşturulan politikalar aracılığı ile değerlendirilmiştir (şekil 1.1).

şekil 1.1 : Kavramsal ereve.

Araştırmada seçilen örneklem alanının sınırlarını Bursa Merkez Planlama Bölgesi oluşturmaktadır. Çalışma alanına karar verilmesi, mevcut materyalin belirlenmesi ve

gerekli materyalin hangi yollarla elde edileceği düşünülerek nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir (Şekil 1.2).

Şekil 1.1 : Araştırmada materyal ve yöntem.

Araştırmada kullanılan başlıca veri kaynakları, yerel yönetimler tarafından hazırlanan politika metinleridir. Bunlar:

- Bursa Büyükşehir Belediyesi 2005 – 2009 Stratejik Planı,
- Bursa Büyükşehir Belediyesi 2010 – 2014 Stratejik Planı,
- Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015 – 2019 Stratejik Planı,
- Bursa Büyükşehir Belediyesi 2020 - 2024 Stratejik Planıdır.

Stratejik planların içerikleri kültür politikaları kapsamında incelenmiştir. Kültür faaliyetlerine ilişkin bilgilerin toplanmasında yerel yönetimin paylaştığı faaliyet raporları ve kurumsal internet sayfalarında paylaşılan dokümanlara başvurulmuştur. Elde edilen bilgiler doğrultusunda yerel yönetimin kültür politikaları şehir planlama disiplini açısından değerlendirilmiştir. Bu kapsamda yerel yönetimin büyükşehir ve merkez planlama bölgesinde etkili üç ilçe belediyesinin – Osmangazi, Nilüfer, Yıldırım – kültür alanına dair politika planlaması deneyimine odaklanılmıştır.

Bir diğer veri kaynağı ise yerel yönetimlerin kültürel planlamadaki rolünü belirlemede karşılaştırmalı değerlendirme yapabilmek üzere Dünya Kültür Şehirleri Forumu'nda (World Culture City Forum - WCCF) yer alan kentlerin yerel yönetimlerinin kültürel politika planlamasına dair yayınladıkları raporlardır. WCCF, 39 kentin yerel yönetimleri ve kültürel sektör liderlerinden oluşan bir ağıdır. Bu kentlerde mevcut bazı

kentsel sorunları aşmada yerel yönetimlerin kültür politikaları etkili olmuştur. WCCF’de yer alan ancak benzer niteliklere ve ortak kentsel sorunlara sahip bazı kentlerin kültür politikalarının incelenmesinin ve Bursa ile karşılaştırılmasının Bursa’nın kentsel kültür politikalarını yönlendirmede katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

WCCF’de yer alan 39 kent arasından Bursa ile karşılaştırılacak başarılı örneklerin seçiminde ölçütler belirlenmiştir. Bunlardan ilki; Bursa ile benzer olarak ekonomik önceliği sanayi olan ancak kültürün ekonomiye ve kentsel gelişmeye dâhil edilmesi ölçütü dikkate alınmıştır. Buna ek olarak kültürel planlama yaklaşımları incelendiğinde kıta ölçeğinde farklılıkların da olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple örnek olarak seçilen kentlerin Amerika ve Avrupa kıtalarında yer almaları tercih edilmiştir. Belirlenen diğer ölçütler: paydaşlar, planın amacı, kültür kurumlarına ait veriler, kurumların teşkilat yapıları, kültürün kurumsal bir yapı içindeki yeridir. Bu kapsamda kentsel kültür politikaları incelenen kentler şunlardır:

- Barselona (İspanya)
- Austin (Amerika)
- Torino (İtalya)

Çalışmada kullanılan bir diğer veri toplama tekniği derinlemesine görüşmedir. Görüşme yapılan kişiler kültür hizmetleri alanında çalışan belediye personelidir. Görüşmede yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılmıştır. Uzmanlar ile yapılan öngörüşmelere ilk önce yarı yapılandırılmış bir teknik ile başlanması planlanmış ve görüşme formu hazırlanmıştır. Ancak öngörüşme sürecinde uzmanların konuya daha yaklaşması ve yeterli verinin elde edilebilmesi için görüşme süresinin uzatılabilmesi amacıyla rahat bir sohbet ortamı yaratılması gerekmiştir ve bu nedenle yapılandırılmamış görüşme tekniğe geçilmiştir. Görüşme sağlanan toplam 6 uzman personelden elde edilen çıkarımlara metin içerisinde rumuzlar kullanılarak referans verilmiştir. Görüşülen uzmanların yaş, cinsiyet, çalıştığı kurum, kurumdaki görev yeri, görüşme tarihi ile ilgili liste ekler (bkz. EK E) bölümünde sunulmuştur. Mart ve Nisan 2023 aylarında Bursa Büyükşehir Belediyesi ile Yıldırım Belediyesinden 1’er uzman personel ve Osmangazi Belediyesi ile Nilüfer Belediyesinden 2’şer uzman personel ile görüşmeler yapılmıştır. Her bir uzman ile yarım saat süren bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

Veri analizinde veri tipine yönelik farklı analizlerin gerçekleştirilmesi söz konusu olmuştur. Veri analizinde NVivo ve Microsoft Excel bilgisayar yazılımları kullanılmıştır. Analiz işlemleri sürecinde sırasıyla; içerik analizi, NVivo, nitel veri analiz programında kodlama, kategoriler ve temaların oluşturulması, Ağaç tipi veri modeli ile verinin sunumunun yapılması takip edilmiştir. İlgili yerel yönetime dair elde edilen çıkarımların farklı yerel yönetimlerle karşılaştırılması için Excel programında karşılaştırma çizelgeleri oluşturulmuştur. Yöntemde verilerin toplanması ve bulguların analizi ile yerel yönetimdeki mevcut durum ve karşılaştırma sonuçlarına dair çıkarımlar oluşturulmuş elde edilen çıktılar politikaların değerlendirilmesine ve öneri geliştirilmesine altlık sağlamıştır.

1.3 Literatür Özeti

Kültür politikaları alanına dair literatür incelendiğinde kültür endüstrileri üzerine olan literatürün daha geniş olduğu görülmektedir. Yerel yönetimlerin oluşturduğu kültür politikalarına dair literatürün kapsamı ise dardır. Buna ek olarak örnekler bazında kentlerin kültür odaklı gelişimine dair yol haritalarının yaygın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun aksine kültür kenti olarak tanınırlık kazanmış kentlerin yerel yönetimler başta olmak üzere birçok paydaşla işbirliği içinde kültürel planlama pratiklerinin yer aldığı görülmektedir. Kültür politikalarına dair ülkemizde üretilen yayınlarda daha çok kültür endüstrileri, sanat etkinlikleri ve turizm faaliyetleri kavramları birlikte kullanılmaktadır. Yabancı literatürde ise kültürel politika planlaması, kültür odaklı kentsel gelişme ve kültür demokrasisi kavramları üzerinde anlaşılmaya varıldığı görülür. Bu kapsamda ülkemizdeki literatürde kültür alanının temel hak olarak görülmemesi nedeniyle kültür demokrasisine dair literatürle ilişkilendirilmediği anlaşılmaktadır.

Literatür içerisinde Meriç ve diğ. (2006) tarafından Bursa’da kentlilik bilinci üzerine gerçekleştirilen çalışma, temelde kültür politikalarına odaklanmasa da kent sakinlerinin gelecekteki Bursa’yı kültür kenti olarak görme talebini ortaya koyması açısından önemlidir. Araştırmanın konusuna en yakın yayın İKSV (2016) tarafından İstanbul kenti için hazırlanan “Yerel Yönetimler İçin Kültürel Planlama” raporudur. Bu çalışma kent için kültürel planlamada yol haritası sunması açısından güçlü iken, yerel yönetimin kaynaklarına odaklanarak uygulanabilirliği sunmada zayıf yönleri sahiptir.

Karaca'nın eserinde (2019) kentsel yeniden canlandırma, markalaşma ile iktisadi kalkınmada kültürün bir manivela olarak kullanılmasının dünyada yenilikçi bir yaklaşım olarak benimsendiği ve kent politikalarına kültür başlığı damgasının vurulduğu açıklanmıştır. Son dönemde ülkemizde de birçok kent kültür başlığı altında yerel ekonomiyi geliştirecek stratejiler belirlemeye ve uygulamaya başlamıştır.

Ülkemizde bunun başka bir örneği, yine İKSV'nin 2011 yılında yayınladığı Ekonomik Etki Araştırması raporudur. İKSV (2010) raporuna göre insan odaklı gelişmenin itici gücünün kültür ve eğitim olduğu gerekçesi ile kültür politikalarının uzun süreli sürdürülebilir kalkınma stratejilerinin bir parçası olduğu ortaya konmuştur. Rapor tarafından kültür politikaları oluşturulurken etkinliklerin kanıtlanabilir ekonomik getirisi ile birlikte sosyal faydasının da gözden geçirilmesi ve etkinliklerin erişilebilir kılınması önerilmektedir.

Ülkemizde kültür politikalarının yerelin sosyal ve ekonomi politikalarını gözeterek oluşturulmaması kentsel politikaların gelişimi açısından büyük bir eksikliktir. Buna rağmen ülkemizde gerçekleştirilen kültür politikaları konulu çalışmalar incelendiğinde, şehir ve bölge planlama alanında yerel yönetimleri kültür eksenli gelişmenin aktörü olarak ele alan bir çalışmanın henüz yer almadığı görülmektedir.

Yerel yönetimlerin oluşturduğu kentsel politikalar, stratejik plan dâhilinde kentlere gelişme yönü ve haritası sunmaktadır. Kültür politikalarının diğer politikalarla ilişkisinin kurulmamasının yanı sıra bir plan dâhilinde oluşturulmaması da kentlerin kültür alanında gelişimi açısından eksikliktir. Bu çalışma ile yerel yönetimlerin kültür politikalarını ekonomik ve toplumsal politikalar ile birlikte ilişkilendirilmesinin önemi ortaya konarak literatüre katkı sağlanacaktır. Çalışma içeriğinde ülkemizde yerel yönetimlerin kültür alanına dair politikalarını bir plan dâhilinde oluşturmaları için öneriler sunulurken bu alandaki bilgi boşluğunun doldurulması hedeflenmektedir.

1.4 Kapsamı

Bu araştırma kapsamında çalışma alanı olarak Bursa Büyükşehir Belediyesinin merkez planlama bölgesindeki kültür politikaları ele alınmıştır. Kültür politikaları kent için üretilmiş olan tüm stratejik planlar ve yerel yönetimin kültürel faaliyetleri çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmanın sınırları yerel yönetim ölçeğinde kültür politikaları ile tanımlanmıştır. Çalışma ile Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin

hazırladığı stratejik planların ve kültür faaliyetlerinin kentteki kültür politikaları üzerindeki rolünün şehir planlama disiplini açısından ortaya konması amaçlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde tezin amacı, yöntemi ve literatür özetine yer verilmiştir. İkinci bölümde kavramsal çerçeve doğrultusunda kültür kavramının tanımı, temel unsurları ve kültür kavramına getirilen farklı yaklaşımlar ele alınmıştır. Bu yaklaşımlar bütüncül ve parçacıl yaklaşımdır. Buna ek olarak kültürün ekonomi ve planlama alanlarıyla ilişkisine de yer verilmiştir. Kültürün kent ekonomisi ile ilişkisinin nasıl kurulduğu ve kültür eksenli gelişmenin nitelikleri açıklanmıştır. Bunun yanı sıra kültürün ve kent planlama alanındaki kullanımı ele alınmıştır. Dolayısıyla kültürel planlamanın tanımı yapılmış, kültürel planlamanın temel bileşenleri sayılabilecek olan kültürel kaynakların neler olduğu ve kaynakların tespiti sonrasında kültürel haritalamanın içerdiği unsurlar anlatılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise kültürel politika planlamasının yerel ekonomi politikaları ve sosyal politikalar ile ilişkisi, kültürel politika planlamasında kullanılan modeller ve aktörlerin rollerine yer verilmiştir. Bu bağlamda kültürel politika planlaması başarılı dünya örnekleri karşılaştırmalı olarak dördüncü bölümde incelenmiştir. Bir kültürel plan varlığında kentte kültür alanının ekonomik ve toplumsal yönünün de kent mekanında gözlendiği örnekler başarılı örnek olarak kabul edilmiştir.

Beşinci bölümde ise araştırmanın örnekleme olan Bursa kentinin bölge, metropoliten planlar ile yerel yönetim stratejik planlarında kültür alanına ilişkin üretilen politika planlaması analiz edilmiş ve Barselona, Torino ve Austin kentleri ile karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır. Ayrıca yerelde kültür hizmetinin kapsamı ve sunumunun mekansal dağılımı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra yerel hizmet sunumunda görevli uzman personel ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular ortaya konulmuştur.

Sonuç bölümünde kültürel politika planlaması incelenen Barselona, Torino ve Austin kentlerini başarılı kılan yönler, Bursa ile karşılaştırılarak araştırmada kültürel politika planlamasının zayıf yönleri tanımlanmış ve gelecekteki olası çalışmalar için öneriler sıralanmıştır.

2 KÜLTÜR ve KÜLTÜREL PLANLAMA

Bu bölümde kültür kavramına dair geliştirilen farklı tanımlar ve kültürün temel unsurları açıklanacaktır. Devamında kültür ve ekonomi ilişkisi ele alınarak bu başlık altında kültür odaklı kentsel gelişme hakkında bilgi verilecektir. Son olarak kültür ve planlama ilişkisi irdelenecektir. Kültürel planlama, kültürel kaynaklar ve kültürel haritalama kapsamında ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.1 Kültür Kavramının Tanımı

Kültür kavramı üzerine farklı tanımlar yapılmaktadır. Farklı disiplinlerden en çok felsefe, sosyoloji ve antropoloji disiplinlerinin kültür kavramına ilişkin açıklamalar getirdiği görülmektedir. Kültür kavramına dair farklı tanımlar anlam karmaşasına sebep olsa da kavram tanımlanırken, önemli olan tanımların taşıdığı ortak unsurların belirlenmesi olarak görülmektedir.

Şekil 2.1 : Kültürün farklı dillerdeki karşılığı.

Şekil 2.1’de kültür kavramının farklı dillerdeki karşılıkları görülmektedir. Türkçe karşılığı ekin olan kültür kavramının, Arapça karşılığı haresedir. Harese; toprağı ekip sürmek, tohum ekmek, toplamak, biriktirmek, araştırma yapmak gibi birçok anlama gelmektedir. Farsça karşılığı ferheng ise hüner, maharet, bilgi, akıl, edep anlamındadır.

Tüm tanımların ortak noktası insan eylemine, insanın çalışmasına, biriktirmesine, üretmesine yönelik bir anlam içermesidir.

Güvenç'e (1984) göre kültür kavramı ise dört farklı anlam grubuna atıfta bulunur. Bunlar:

- Bilim alanında kullanılan kültür: uygarlık;
- Beşeri alanda kullanılan kültür: eğitim;
- Estetik anlamında kullanılan kültür: güzel sanatlar;
- Maddi (teknolojik) ve biyolojik alanda kullanılan kültür: üretim, tarım, ekin, çoğaltma, yetiştirme.

2.1.1 Kültürün temel unsurları

Kültür, birbiriyle ilişkili birçok unsurun bir araya gelmesiyle oluşan karmaşık yapı bir kavramdır. Temelde kültürü oluşturan maddi ve manevi unsurlar vardır. İlgili literatür incelendiğinde kültürün temel unsurlarının: inanç ve din, değer, mit, norm, dil, düşünce, duygu, coğrafya ve mekan, ahlak, teknoloji, tarih, zaman ve gelenek/görenekten oluştuğu ortaya çıkar (Şekil 2.2).

Şekil 2.2 : Kültürün temel unsurları.

Alver'e (2019) göre kültürün ana kaynaklarından birisi inançtır. İnanç, kültürün yorumlanması, anlaşılması ve tarif edilmesinde merkezi bir role sahiptir. Kültür ve inanç arasındaki ilişkiye baktığımızda kültür, inancı kendine dayanak alarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda inanç değerleri etrafında yoğun kültür yapılaşmaları

oluşmaktadır. Alver (2019) inançların, ritüelleri, sembolleri, kuralları ve icra yöntemleri ile baştan sona bir kültür haline dönüştüğünü belirtmektedir.

Marshall'a (1999) göre mit, sözlü kültürün belirgin kaynaklarından biridir. Doğal ve doğaüstü ya da kültürel fenomenlerin kökenleri ya da yaratılışı ile ilgili olan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bourse'a (2009) göre ise dil, insanın dünyayı edinmesiyle aynı süreçte yayılmaktadır. Her dilin, bu dili kullanan topluluğa özgü fikirler, zihniyet ve dünya görüşü yansıttığı kabul edilmektedir. Bu doğrultuda dil aracılığı ile her kültürün kendine özgü bir dünya şekillendirdiği sonucuna varılmıştır.

Alver'e (2019) göre değerler, toplumların nasıl hareket edeceklerini ve neyi üretip tüketeceklerini belirlemektedir. Kültürün, değerler olmaksızın var olamayacağı ve kültürün değer ve inanç kalıbına göre şekillendiği açıklanmaktadır. Aynı çalışmasında yazar, kültürün düşünce ve duygu ile ilişkisini de incelemiş, düşüncelerin kültürü biçimlendiren temel kaynaklar arasında olduğunu belirtmiştir (Alver, 2019). Buna ek olarak toplum ve kültürün duygudaşlık temelinde kurulduğu düşünülmektedir. Çünkü toplumun bireylerini bir arada tutan ve onlara aidiyet ortamı hazırlayan etkenler arasında duygular yer almaktadır.

Ahlak, olumlu ve olumsuz eylem değerlendirmelerini kapsayacak şekilde norm, kurum ve eylem alanlarının tümünü ilgilendirmektedir (Aydın, 2011). Bu kapsamda kültürün kurucu unsurları arasında ahlak yer almaktadır. Norm ise, kültürel açıdan arzu edilir ve uygun olarak değerlendirilen davranışları akla getiren ortak bir davranış beklentisidir (Marshall, 1999). Bu kapsamda kültüre paralel olarak toplumsal düzenleme ve denetimle yakından ilişkilidir. Armağan'a (1992) göre normlar, tutum ve davranışları yönlendirerek belirli kurallar ortaya koyduğu için kültürel hayata doğrudan etki etmektedir. Bu doğrultuda bir toplumdaki normları belirleyerek oradaki kültürel hayat yönetilebilir.

Jasper'e (2002) göre kültür, belirli bir zaman ve mekânda var olmaktadır ve bu boyutlar doğrultusunda tanımlanmaktadır. Ait olduğumuz kültür bize içinde bulunduğumuz mekânda yer duygusu vermektedir. Yer duygusundan bahsedildiğinde coğrafya ve mekân kavramları da dâhil olmaktadır. Mekân, baştan sona kültürel bir değerdir (Alver, 2019). Bu, mekânın insanın ve toplumun zihniyetini, inancını, yaşam

tarzlarını, mekân kullanma değerlerini, gelenek ve göreneklerini yansıtmada görülür.

Teknik ise, insanlığın başlangıcından bu yana var olan inanma, düşünme, estetik gibi bir insani olgudur (Aydın, 2011). İnsan inanan, düşünen bir varlık olduğu kadar teknik üreten ve kullanan bir varlıktır. Kültür, insanın doğayı dönüştürerek doğaya dâhil ettikleri şeklinde anlaşıldığında teknik ve teknolojinin doğrudan kültür alanına dâhil olduğu söylenebilir.

2.1.2 Kültür kavramına farklı yaklaşımlar

Kültür kavramının farklı dillerdeki karşılıklarının yanı sıra kavramın tanımlanmasında bütüncül ve parçalı yaklaşımların yer aldığı görülmektedir. Bütüncül yaklaşım doğrultusunda oluşturulan tanımlar kültürü sosyo-kültürel bir sistem olarak görürken, parçalı yaklaşımlar kültürün katmanlarına ve ayırım noktalarına değinerek açıklamaya çalışmaktadır.

Bütüncül yaklaşıma dair Turhan (1987) ve Dikeçligil'in (2011) kültür tanımları ön plana çıkmaktadır. Turhan'a (1987) göre kültür, bir cemiyetin sahip olduğu maddi ve manevi kıymetlerden teşekkül eden bir bütündür. Bu bütünün her türlü bilgiyi, kıymet ölçülerini, görüş ve zihniyeti içine alarak bulunduğu cemiyeti diğer cemiyetlerden ayıracak hayat tarzını temin ettiği düşüncesindedir. Dikeçligil'e (2011) göre ise, üç boyutlu analiz ile kültürel ve sosyal olanın ince ayrımı metodolojik olarak netleşmektedir. Bu sayede kültür olgusu aşılıarak sosyo-kültürel yapıya ulaşılmaktadır.

Alver (2019) kültür, tanımı gereği tikelcidir, bir bütünden daha küçük olan bir parçanın değerler ya da pratikler dizisidir. Benzer kültür kalıplarının toplumun bütün üyelerini, katmanlarını, tabakalarını içermemesi kavramın çok yapılı, parçalı ve katmanlı olmasının sonucu olarak görülmektedir.

Williams (2005) için kültür İngiliz dilinin en karmaşık sözcüklerinden biridir. Kültür sözcüğü, ikamet etmek, korumak anlamlarına gelmekle birlikte zaman içerisinde bir sürecin adı olarak insan gelişimini içine alacak şekilde genişletilmiştir. Duralı'ya (2000) göre kültür kavramı, bireyin toplumsal yoldan kendisi ve toplum çevresini anlamasıdır. Smith'e (2005) göre de kültür, kendi başına bir değere işaret etmekte; maddi, teknolojik ve sosyal yapısal olana karşı olma eğilimindedir.

Jasper’a (2002) göre kültür, inançlar ve ritüeller gibi birbirinden farklı ölçülebilir öğelerden oluşmaktadır. Aynı zamanda bütün eylemlerin içinden geçtiği bir süzgeçtir. Mardin’e (1992) göre kültür, bir toplumun mevcut örüntüsünü devam ettirmeye yarayan, kısmen esnek fakat normal olarak nispeten yavaş değişen simgeler sistemidir. Kane’e (2008) göre de kültür, insan ve toplumsal yapı arasındaki bağlantıyı açıklamaktadır. Toplumsal yapılar ve toplumsal eylem çoğu kez ritüelleşmiş olaylar içinde kültürel olarak dolayımlanmasıyla üretilir ve yeniden üretilir.

Alver (2019) göre ise kültür atmosferi, gündelik hayat kültürünün başka öbeklerini ve yapılarını da içermektedir. Kültür merkezi, kültür tarihi, yemek kültürü, pazar kültürü, tüketim kültürü, turizm kültürü gibi farklı alanlara dâhil olmuştur. Her biri yaşantıyı, oluşmuş geleneği, tavrı gösteren kültürel öbeklenmeler, genel kültür atmosferini meydana getirmektedir.

Yapılan tanımlar kültürün uzun bir süreç boyunca kabul görülen normları kapsadığını göstermektedir. Tarihsel birikim sonucunda oluşan normlar, toplumun özelliklerini kendi içerisine toplayarak toplumun kültürel mirasını oluşturmaktadır.

2.2 Kültür ve Ekonomi İlişkisi

Kent mekânında kültürün ekonomik bir girdi olarak değerlendirilmesi yaratıcı endüstriler ile birlikte olmuştur (Hocaoğlu, 2015). 1990’ların başlarında Avustralya’da ortaya çıkan, ancak 90’ların sonlarında İngiltere’de detaylı bir şekilde ele alındığı görülen yaratıcı endüstriler fikri, yeni iş alanları yaratmak ve ekonomik büyümeyi sağlamak amacıyla gündeme gelmiştir.

Richard Florida “dünyada kimi kentlerin diğerleriyle kıyaslandığında daha zengin olmalarının nedenlerini araştırdığı çalışmasında, bunun bu kentlerde çalışan yaratıcı sınıftan kaynaklandığı sonucuna varmıştır” (aktaran Koçak, 2018). Florida’nın öne sürdüğü “yaratıcı sınıf” kavramı aynı zamanda endüstriyel üretimden yaratıcı üretime geçişteki dönüşümü de göstermektedir. Böylece yaratıcılığın ekonomik bir değer ve insan yaratıcılığının da sınırsız bir kaynak olduğunu vurgulayan Florida’nın bu yaklaşımı, ekonominin ana kaynağını da göstermiş olmaktadır.

Koçak (2018) göre bu insanlar mimar, sanatçı, müzisyen, reklamcı, araştırmacı, yazar, girişimci, mühendis ve bilim adamıdır ve her biri ekonomik bir değer yaratan bireydir. Bu doğrultuda yaratıcı sınıfın kent mekânında etkinliği arttıkça kentlerin kültür odaklı

kalkınması ve dönüştürülmesi gündeme gelir. Bu süreçte yaratıcılık, kültür ve mekân kalitesi, büyüyen yerel ekonomilerin başlıca itici güçleri arasında kabul edilmiştir.

Kentlerde kültüre dayalı ekonomik kalkınmaya artan odaklanmanın bir nedeni de, yerel ekonomileri neyin harekete geçirdiğine ilişkin varsayımlardaki temel değişimdir. Buna göre güçlü topluluk olanaklarına ve çeşitli kültürel varlıklara ve eğlence seçeneklerine sahip yerlerin insanları cezbedtiği ve bunun da ticari yatırımları çektiği kabul edilmiştir.

Kültüre ilgiyi artıran diğer bir faktör ise, yükselen yaratıcı ekonomide en hızlı büyüyen sektörlerinden biri olan kültür endüstrilerindeki hızlı büyüme olmuştur. Üretimden bilgi ekonomisine geçişte ve bu süreçte yaşanan ekonomik krizi aşmada kültür eksenli kentsel politikalar, kültürel düzenlemeler ve bu yapıyı oluşturan kültür endüstrilerinin etkili bir çözüm sağlayacağı kabul edilmiştir.

Başdoğan'a göre (2017) bilgi-kültür-yaratıcılık çatısında sektörel yapılanma olarak tanımlanan kültür endüstrileri/yaratıcı endüstriler, ekonomiyi ve mekânı yeniden yapılandırmakla beraber; sermayeyi ve yatırımı çekmektedir. Bu bağlamda kültür endüstrileri, kentsel mekânın yeniden organizasyonunda kültür politikaları aracılığıyla uygulanmaktadır. Kültür politikalarının kent mekânına yansması ve kentsel ekonomiyi yönlendiren bir bileşen olarak kültür endüstrilerinin etkinliğinin artması kentlerde kültürün üretimini de yaygınlaştırmaktadır.

Garnham (2005) ve Howkins'in (2022) ortaya koyduğu üzere kentin kültür kaynaklarının bir bileşeni kültür endüstrileri, kentlerde bilgi teknolojilerine dayanan sektörlerin ekonomik önemini vurgulamakta kültür üretimi için üretim, tüketim veya topluluk gelişimi fikri etrafında oluşmaktadır.

Kültür ve ekonomi ilişkisini kültürün kentsel gelişimin merkezi olarak kabul ederek açıklayan Landry (2012), Glasgow kenti için yaratıcı şehir stratejisi geliştirmesi ile tanınmaktadır. Glasgow kentinde yaratıcı şehir stratejileri ile kültürel olanakların kullanılması ve kültürel planlama yaklaşımları aracılığı ile kentsel krize bir tepki olarak oluşturulması söz konusudur. Bu kapsamda günümüz kentlerinde de kültür çalışmalarının artırılması ve yaratıcı şehir stratejileri geliştirmesi, kentsel yeniden geliştirme çözümleri oluşturmak için önemli araçlar arasında kabul edilmektedir. Bu kapsamda kent mekânında kültür ve ekonomi ilişkisini olumlu yönde kuran kentlerde

toplum ve ekonomik kalkınma ofisleri ve planlama departmanlarının birlikte çalıştığı görülmektedir.

Yaratıcı şehir stratejileri ve kültür endüstrileri dışında kentsel yeniden canlandırma stratejileri, kentlere özgü marka değerlerinin oluşturulması da kentlerde kültür aracılığı ile ekonomik değer yaratan uygulamalar arasındadır. Ece ve Ekşioğlu'nun (2012) çalışmasına göre kültürel etkinliklere yapılan yatırımlar ekonomiyi canlandırarak vergi gelirleri ve istihdamı artırmakta böylece yapılan yatırım birkaç misliyle kazanç olarak geri dönmektedir.

2.2.1 Kültür eksenli kentsel gelişim

Kentsel yeniden canlandırma ve markalaşma, kültür eksenli gelişimin başlıca uygulamaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu uygulamalar kent politikalarında çoğunlukla kültür başlığı altında planlanmıştır. Bu kapsamda oluşturulan alt çalışmaların pek çoğu kentlilerin kültürel hizmetlere ulaşımının temel haklardan birisi olduğunu kabul etmektedir. Dolayısıyla kentlerde kültürel imkânlar artar ve kültürel erişim kolaylaşırsa toplumda kültür eksenli bir gelişimin oluşacağını varsayılmaktadır.

Yaslıçimen (2018) gerçekleştirdiği çalışmasında kültür ve sanatın sadece etkinlikler bakımından değil, şehirlerin birer marka hâline gelmesi, ekonomik kalkınma ve gelişimin bir unsuru olması bakımından da önemli olduğunu savunmaktadır. Belediye yetkililerinin, kültür-sanat alanındaki olanakların ve bu alana yapılan yatırımların somut ve somut olmayan getirilerinin farkında olduğu düşünülmektedir (Yaslıçimen 2018).

Parlak (2018) kent kimliği ve kent kültürünü birbirini üreten olgular olarak kabul etmekte; bu olguların birbirinden beslendiğini ve birbirini desteklediğini düşünmektedir. Bir toplum kentlilik bilinci olan bireylerden oluşursa, burada kentlilik kültürü ile bir kimliğin kent mekânında kendini göstereceği savunulmaktadır.

Hayta (2016) ise küreselleşme olgusunun kent kültüründe standardize olma etkisine ve kentlerdeki mevcut kültürün ve kültürel mirasın korunmamasına yol açtığını belirtmektedir. Bu durum dünya kentlerini tekdüze olma tehlikesi ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bu noktada kentlerin tekdüzelikten kurtulması ve kendine özgü kent kültürünü koruması ve bunu kentsel gelişimin bir bileşeni olarak ortaya çıkarmasında markalaşmanın önemi ortaya çıkmaktadır.

Akturan ve Oğuztimur’a (2016) göre kent markalaşması bir amaca yönelik olarak bir kent ile ilgili tüm bilgilerin sembolik bir biçimde şekillendirilmesidir. Kent markalaşmasının, kentlerin rekabet gücünü, mekân kalitesini ve kültürünü ortaya koyan bir araç olduğu ve kent markalaşmasının ilgili akademik alanlar ve yerel yönetimler arasında ortak bir çalışma alanı oluşturduğu kabul edilmektedir. Kent markalaşmasına dair uygulamalar Akturan ve Oğuztimur’un çalışmasında (2016) dört tema etrafında toplanmıştır. Bunlar:

- Kavram ve ölçüme yönelik çalışmalar,
- Markalaşma stratejilerine yönelik çalışmalar,
- Sosyal kentçiliğe yönelik çalışmalar,
- Kültür ve turizme yönelik çalışmalar olarak belirlenmiştir.

Ülkemiz kentlerinde bu dört tema kapsamında gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında daha çok kültür ve turizme yönelik çalışmaların yaygın olduğu görülmektedir.

Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi (2022) raporuna göre 2018 Avrupa Kültürel Miras Yılına altı buçuk milyondan fazla kişi katılmıştır. Rapora göre Avrupalılar arasında topluluk duygusunu ekonomiden önce kültür yaratmaktadır. Bunun somut bir örneği Avrupa kentlerinde sürdürülebilir kalkınmanın itici bir gücü olarak kültürün kabul edilmesidir.

UNESCO, sürdürülebilir kalkınmanın ana unsuru olarak “adil kültür” kavramından söz etmektedir (Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi, 2022). Bunun somut bir uygulaması olarak 2021 yılı “Sürdürülebilir Kalkınma için Yaratıcı Ekonomi Yılı” ilan edilmiştir. Bu kapsamda kent yönetimlerinin Küresel Kuzey ve Güney arasındaki kültürel alışverişin dengelenmesine katkıda bulunmayı hedeflediği görülmektedir.

1980 yılındaki Sanatçının Statüsüne İlişkin Tavsiye Kararı ve 2005 yılı Kültürel İfade Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi ile kültür politikaları alanında önemli gelişmelere öncü olunmuştur (Kültür Politikası Yıllık, 2022). Bu yasal düzenlemelerle farklı etnik yapılı ve çok kültürlü yerleşimlerde kültürel çeşitliliğe saygı ile birlikte entegrasyon sorunlarının çözüleceği buna paralel olarak kentlerde kültür mekanlarının çeşitleneceği ve gelişeceği düşünülmektedir.

Avrupa'daki bu tür uygulamaların ülkemizdeki kültür eksenli gelişime yansımalarından birisi 2010 yılında İstanbul'un Avrupa Kültür Başkenti seçilmesi olmuştur. Özkan'a (2011) göre Avrupa Kültür Başkenti sisteminin amacı genel olarak:

- Avrupa kültürlerinin zenginliğini ve çeşitliliğini vurgulamak,
- Avrupalıları bir arada tutan kültürel bağları kutlamak,
- Farklı Avrupa ülkelerinden gelen insanları birbirlerinin kültürü ile buluşturarak karşılıklı anlayışı desteklemek,
- Avrupa vatandaşlığı hissini geliştirmektir.

Yaklaşık 289 milyon Euro'luk bütçesi ile İstanbul'da bu unvan kapsamında bir yıl boyunca çeşitli kültürel etkinlikler ve yenileme projeleri gerçekleştirilmiştir. Bütçenin çoğunluğunun kentsel projelere ayrıldığı görülmektedir. Ancak Özkan (2011) projelerle İstanbul'un marka değerinin güçlendirilmesi ve kentlilerin kültürel etkinliklere katılımının artırılmasının hedeflendiğini belirterek diğer Avrupa Kültür Başkentleri'nde olduğu gibi kalıcı bir yeniden yapılanma sağlanmadığını ifade etmektedir.

2.3 Kültür ve Planlama İlişkisi

Kentlerde farklı kültürlerle ait bireylerin yaşadıkları yerleşimin kültürüne katkı sağlamasıyla birlikte zengin bir kent kültürü ortaya çıkmaktadır. Kültürün kentliler için temel haklar arasında yer aldığını düşündüğümüzde yerelde planlanması gereken bir alan ve sunulması gereken bir hizmet haline geldiğini görmekteyiz. Bu bakımdan kültürel planlama kavramı ile karşılaşmaktadır.

2.3.1 Kültürel planlama

Kültürel planlamaya dair farklı tanımlar yer almaktadır. Odağına kültürel kaynakların belirlenmesi, ortaya konması ve yönetimini alan kültürel planlamanın, kültürel kaynakların kapsamı ve planlama yaklaşımlarını açıklamak için farklı tanımların incelenmesi gereklidir. Bunlar arasında Kanada / Cobourg kentinde hazırlanan kültür master planı kapsamında bu tanımın oluşturulduğu görülmektedir. Kültürel planın oluşturulması ve yönetilmesi sürecinde topluluğun katılımı önemsenmiş plan birçok odak grup görüşmesi sonucunda hazırlanmıştır. Buna göre kültürel planlama, bir topluluktaki kültürel kaynakları belirleyerek bu kaynakların yönetimini güçlendirmek

ve kaynakların yerel yönetimin planlama ve karar alma süreçlerine tüm yönleriyle katılmasını sağlamak olarak açıklanır (Cobourg 2019).

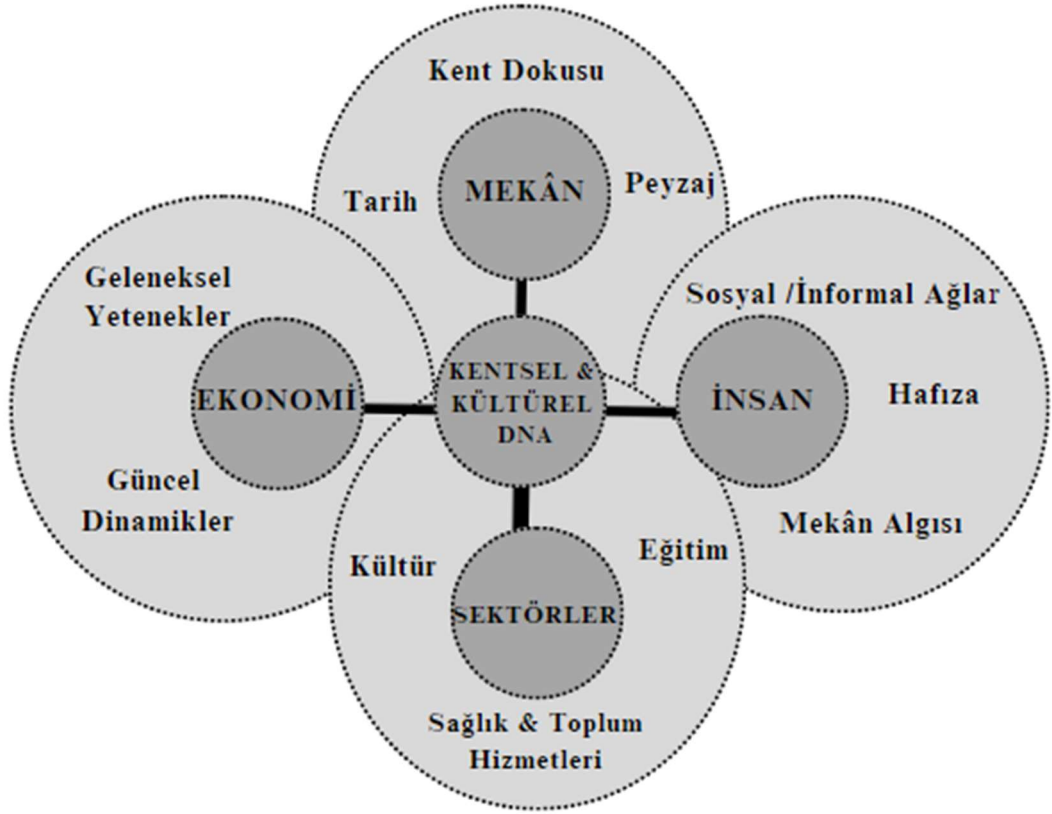
Kovacs'a (2011) göre ise kültürel planlama, kentsel kültürel gelişime stratejik bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, sanat, kültür ve miras gibi kültürel kaynaklardan haritalama yoluyla yararlanmayı içermektedir. Karaca ve Kiper'e (2011) göre de kentsel mekânın kültürle planlama arayışındaki temel amaç kültürel kullanımlara uygun mekân ve ortamın yaratılmasıdır. Bu sayede kent sakinlerinin gündelik yaşamlarında yeteneklerini geliştirebilecekleri kültür ve sanat ortamının oluşacağı düşünülmektedir.

Kent sakinlerinin yeteneklerini geliştireceği kültür ve sanat ortamının oluşması için kültürel planlamada kültürel kaynakların koruma ve kullanma sürecinin analiz edilmesi gerekli görülmektedir. Kültürel kaynakların koruma ve kullanma sürecinin analizi ile oluşturulacak kültür ortamı için kültürel haritalama gibi yeni yöntemlerin geliştirilmesi sağlanabilir.

Karaca ve Kiper (2011) kenti kültürle planlama sürecinde mevcut analiz teknikleri ile yetinmeyerek kente özgü kılcal damarların keşfedileceği yolların bulunması gerektiğini belirtir. Bu doğrultuda Amerika ve Avustralya Kıtası ile Avrupa Kıtasının kültürel planlama yaklaşımını karşılaştırılarak kapsamlı bir analiz gerçekleştirilmiştir. Kıtasal uygulamalar ölçek, yaklaşım, kapsam, amaç, hedef, strateji, sorumlu kuruluş, öne çıkan yönler gibi farklı açılardan ele alınmıştır. Genel olarak Amerika ve Avustralya kıtasında kültürel planlama yaklaşımının, bütüncül planlama ve kentsel gelişimin bir parçası olarak görülen ulusal politikalar ile yürütülen master planlar aracılığı ile uygulandığı görülmektedir. Avrupa Kıtasında ise kültürel planlar, parçacıl planlama ölçeğinde kültürün tek başına bir sektör olarak algılandığı yerel belirlenimci çalışmalar ile yönetilen ve kültürel strateji çalışmaları ile uygulanan bir yaklaşıma sahiptir.

Kültürel planlamayı kıtasal değerlendirmeler yanı sıra küresel gündemdeki kavramlar ile ilişkilendiren yaklaşımlar da söz konusudur. Bunun bir örneği kültürel planlamanın sürdürülebilirlik kavramı kapsamında ele alınmasıdır. Cobourg (2019) kültürel planlamayı sürdürülebilirliğin dört temel bileşeni kapsamında değerlendirmektedir. Buna göre kültürel planlama, sürdürülebilirliğin dört temel bileşenini dikkate alarak, planlama ve gelişmeye entegre, yer temelli bir yaklaşımın parçasıdır. Bu kapsamda belirlenen dört temel alan şunlardır:

- Ekonomik refah,
- Sosyal eşitlik,
- Çevresel sorumluluk,
- Kültürel canlılık.

Şekil 2.3 : Kültürel planlama yönteminin sistem haritası.

Sürdürülebilirliğin dört temel bileşenine farklı bir yorum olarak Alzarooni (2011) “kentsel ve kültürel DNA” tanımı getirmiştir. Şekil 2.3’de görüldüğü gibi mekân, ekonomi, insan ve sektörler kentsel ve kültürel DNA’nın bileşenleridir. Bu kapsamda kültürel planlama Avrupa Kıtası’nın stratejik yaklaşımına benzer olarak kültürü bir kurum olarak ele alarak eğitim, sağlık ve insan hizmetleri bileşenleri ile birlikte ilişkilendirilmiştir.

Sürdürülebilirlik yaklaşımı ile kültürel planlamanın birlikte değerlendirilmesi ve kültürel planlamada sistem haritası yaklaşımlarının daha geliştirilmiş bir versiyonu olarak Grodach (2017), kültürel planlamanın hedeflerini belirlemiştir. Grodach’a (2017) göre kültürel planlamanın hedefleri şunlardır:

- a. Topluluk geliştirme ve toplulukların kültürel katılımının sağlanması,

- b. Yerel kültürün desteklenmesi,
- c. Mahalle düzeyinde ekonomik kalkınmanın sağlanması,
- d. Sanatların kent planlama sürecine entegre edilmesi,
- e. Mahalle kültür projelerinin desteklenmesi,
- f. Sanat organizasyonlarının gerçekleştirilmesidir.

Bu kapsamda hedeflenen alanlarda kültürel planlama ile toplum temelli bakış açısı doğrultusunda proje, organizasyon, ekonomik faaliyet ölçeğinden kent planlama süreci ölçeğine geniş bir içeriğin oluşturulduğu görülmektedir. Bu geniş kapsamlı içeriği bazı yerleşimler bütüncül bir stratejik plan kapsamında ele alırken bazı yerleşimler tek bir proje ölçeğinde bile kentsel kültürel planı hayata geçirmektedir. Baltık Denizi Bölgesinde gerçekleştirilen Kentsel Kültürel Planlama Projesi (Urb Cultural Planning Project) bunun bir örneğidir.

Sınır ötesi ortaklığın ürünü olan Urb Cultural Planning projesi (2022) kültürel planlama sürecinde kültürel haritalama, kültürel görünürlük ve yerel sosyal inovasyon temel alınmıştır. Kültürel planlama yöntemlerinin geliştirilmesi için onbir kentsel laboratuvar düzenlenmesi hedeflenmiş ve sanatçılara sosyal imkânlar sağlanmıştır. Karar alma sürecine ise yerel yönetimlerden, kültür departmanlarına, şehir plancıları, STK ve yerel sakinlere kadar birçok kişi katılım sağlamıştır.

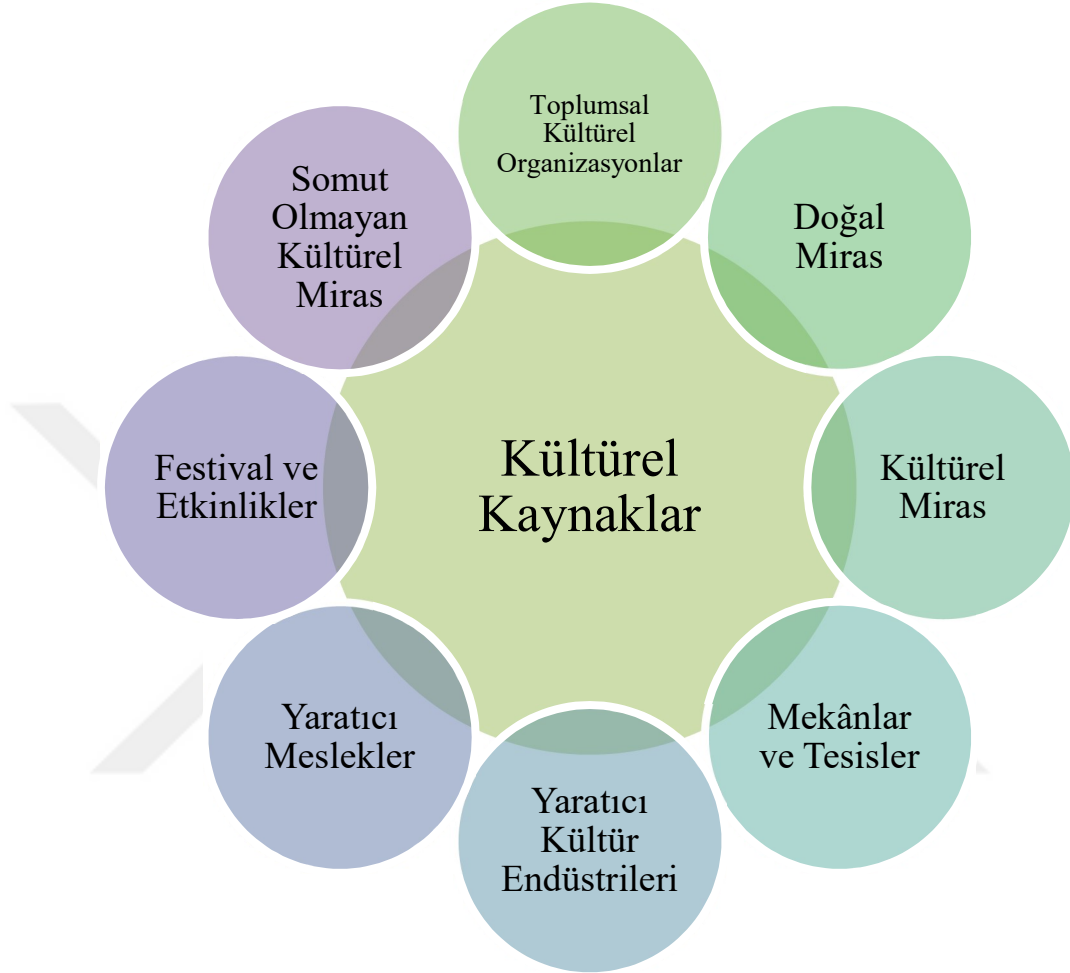
Ülkemizdeki güncel duruma bakacak olursak kültürel planlama, Türkiye'nin mekânsal planlama pratiğinde yeterince önemsenmemektedir (Özdemir, 2022). Kültürel planlama, mekânsal planlamada alt çalışma girdisi olarak kalmakta ve bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmede eksiklikler barındırmaktadır.

2.3.2 Kültürel kaynaklar

Kültür çalışmalarının kentlerde yoğunlaşmasıyla birlikte kültürel planlamanın odağına kültürel kaynaklar temel alınarak kültürel politikalar planlanmaktadır. Şekil 2.4'de kültürel master plan kapsamında belirlenen kültürel kaynakların çerçevesine yer verilmiştir. Buna göre kültürel kaynaklar:

- yaratıcı kültürel endüstriler ve meslekler,
- kültürel alanlar ve tesisler,
- doğal ve kültürel miras kaynakları,

- festivaller ve etkinlikler,
- topluluk kültürel organizasyonları ve topluluk hikayeleri gibi somut olmayan kültürel kaynakları da içeren geniş bir alanı kapsamaktadır.

Şekil 2.4 : Kültürel master plan kapsamında belirlenen kültürel kaynaklar.

Cobourg kenti kültür master planında (2019), kültürel kaynakların çerçevesi 8 temel alanda belirlenmiştir (Şekil 2.4). Bunlar: doğal ve kültürel miras, somut olmayan kültürel miras, mekanlar ve tesisler, festival ve etkinlikler, yaratıcı meslekler, yaratıcı kültür endüstrileri ile toplumsal-kültürel organizasyonlardır. Somut olmayan varlıklardan doğal varlıklara ya da beşeri varlıklara, etkinliklere ve mesleklere uzanan geniş bir kaynak tanımı bulunmaktadır. Örneğin mimarlık gibi bazı çalışma disiplinlerinde meslek olarak mimarlığın yaratıcı kültür endüstrilerine, mimarın yaratıcı kültür fırsatlarına dâhil olduğu görülür. Bu doğrultuda kültürel kaynaklar arasında çalışma alanı, etkinlik, kişi bazında çeşitli ilişkiler tanımlanabilmektedir.

Kültürel kaynaklar arası ilişkilerin tanımlanmasının yanı sıra bu kaynakların kentlerde bir kültürel merceğin benimsenmesi için de önemli ipucu sağlaması söz konusudur. Bu kapsamda kültürün yerel yönetimlerin tüm planlama ve karar alma süreçlerinde yer alması açısından mevcut kültürel kaynakların çerçevesinin belirlenmesi önemlidir.

Kültürel kaynakların belirlenmesi ve belirlenen kültürel kaynaklara yönelik kültürü temel bir sektör olarak ele alarak sektörler arası stratejilerin belirlenmesi planlama açısından ilk adım olarak belirlenmiştir. Belirlenen stratejilerin uygulanması ve izlenmesi aşamasında ise yerel yönetimler ile topluluk ve iş ortaklıkları arasında görüşmelerin ve yeni ortaklık modellerinin oluşturulması gerekli görülmektedir. Kültürel kaynaklar üzerinden tanımlanan kurum ve paydaşlar arası ilişkilerin oluşturulması, ağların tanımlanması ve katılımın sağlanması ile kültür sektöründe kaynakların verimli kullanılması ve yönetilmesinin sağlanacağı düşünülmektedir.

2.3.3 Kültürel haritalama

Kültürel haritalama, bir kentteki kültürel kaynakların sistematik olarak tanımlanması, belgelenmesi ve analiz edilmesi sürecidir. Kültürel planlamada politikalar oluşturulurken kültürel haritalama önemli katkılar sağlamaktadır. Ülke genelinde giderek daha fazla yerel yönetimin, ekonomik kalkınmayı desteklemek ve topluluklardaki yaşam kalitesini göstermek için önemli yeni bir araç olarak kültürel haritalamaya yönelmektedir.

Kültürel haritalama kültürel kaynakları, yerel ilişkileri, uygulamaları görünür kılmayı amaçlayan bir sorgulama şekli ve metodolojik bir araçtır. İlgili literatür araştırıldığında kültürel haritalama kapsamında derin haritalama, topluluk haritalama, katılımcı varlık haritalama, nitel CBS ve duygusal haritalama gibi alt çalışmaların oluşturulduğu görülmektedir.

Duxbury ve Redaelli'nin (2020) çalışmasında kültürel haritalamaya dair gerçekleştirilen farklı çalışmaların içerikleri incelenmiştir. Bu çalışmalarda haritaların kültürel araştırmalar ve teorideki yerinin incelenmesi, Avustralya kırsal alanında kültürel varlıkların haritalanması, kültürel haritalamaya uluslararası bakış açıları ve yaklaşımlar ele alınmıştır. Duxbury ve Redaelli'nin (2020) çalışmasına göre kültürel haritalama, somut kültürel varlıkların yanı sıra bir yeri ayırt edici kılan şeylerin ne olduğunun keşfedilmesinin amaçlanmasıdır. Bu haritalama şeklinin yalnızca somut varlıkların haritalanmasının dışında kentteki soyut olanın haritalanmasına da olanak

sağladığı görülmektedir. Örneğin; “Edinburgh Kültür ve Toplum Haritalama Projesi” kapsamında Edinburgh şehrinin kültürel altyapısı haritalanmış ve mekânsal bilgi üretimi gerçekleştirilmiştir. Haritalamada CBS yöntemleri tercih edilmiştir.

Ashton ve diğ. (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise Avustralya’da bölgesel kültürün haritalanması için beş yıllık bir proje hazırlanmıştır. Projenin bölümleri; kültür ve toplum bağlantıları, sömürge ve kültürel miras bağlamında kültürel varlıkların ölçülmesi için yenilikçi yöntem tartışmalarından oluşmaktadır.

Özdemir (2022) göre ise kültürel haritalama sorumlu aktörler tarafından ortaklaşa üretilen bir işbölümünün ürünü olmalıdır. Bu haritalama için kapsamlı veri toplanması gerekmektedir. Bunun için veri toplama sürecinde anket çalışmaları, saha çalışmaları, toplantı ve çalıştayların düzenlenmesi önerilmektedir. Buna ek olarak CBS kullanımı gibi yol ve yöntemler izlenerek kültürel çalışmalar gerçekleştirilmeli ve hazırlanan haritaların, internet ortamında kamu ve ilgili aktörlerle paylaşılması gerektiği vurgulanmaktadır.

2.4 Bölüm Sonucu

Kültür, birbiri ile ilişkili birçok unsurun bir araya gelmesiyle oluşan bir kavramdır. Kültür kavramının tanımı üzerine farklı tanımlar yapılsa da kavram tanımlanırken önemli olanın tanımların taşıdığı ortak unsurların belirlenmesi önemlidir. Bu sebeple kültürü oluşturan maddi ve manevi unsurlar arasındaki bağ, kültürün nasıl oluştuğuna dair ipucu vermektedir. Bu bağlamda kültürün kent mekânı açısından en önemli unsurları dil, inanç, değerler, normlar ve mekândır.

Dil aracılığı ile kültürlerin şekillendirdiği mekân, inanç değerleri etrafındaki kültür yapılanmaları ve toplumların neyi üretip tüketeceklerini belirleyen değerler, toplumdaki normları belirleyerek kültürel hayatı yönetmektedir. Kültürün tüm bu kavramlarla olan ilişkisi belirli bir zaman ve mekânda var olmaktadır. Bu da mekânı baştan sona kültürel bir değer yapmaktadır.

Bütüncül ve parçalı yaklaşımlar kültür kavramına mekân üzerinden yaklaşmaktadır. Bütüncül yaklaşım kültürü sosyo – kültürel bir sistem olarak ele alırken, parçalı yaklaşımlar kültürün katmanlarına ve ayırım noktalarına değinmektedir. Her iki yaklaşım sonucunda da tarihsel birikimle oluşan normlar, toplumun özelliklerini içerisine toplayarak toplumun kültürel mirasını ortaya koymaktadır.

Toplumun kültürel mirasının yansıması olarak geleneği, yaşantıyı, tavrı gösteren kültürel öbeklenmeler ise toplumdaki genel kültür atmosferini oluşturmaktadır. Günümüz toplumunda üretim mekânı olan kentlerde toplumun bir kesimi olarak yaratıcı sınıfın etkinliği arttıkça kentlerin kültür odaklı kalkınması ve dönüşümü gündeme gelmektedir. Bu kapsamda yaratıcılık, kültür ve mekân kalitesi, büyüyen yerel ekonomilerin başlıca itici güçlerinden kabul edilmektedir.

Kültür ve ekonomi ilişkisinde kültür, kentsel gelişimin merkezi olarak kabul edilmektedir. Kültürün, kentlerde bir sektör olarak ele alınmasıyla birlikte planlama aracılığı ile kent mekânındaki etkinliği artmaktadır.

Kültürel planlama kapsamında kentin kültür kaynaklarının belirlenmesi ilk önemli adımdır. İlgili literatürde kültürel kaynakların çerçevesi; çalışma alanı, etkinlik, kişi bazında çeşitli ilişkiler aracılığı ile tanımlanmaktadır. Çeşitli kültürel kaynakların sistematik olarak tanımlanması, belgelenmesi ve analiz edilmesi, politika oluşturulması sürecinde kültürel haritalama önemli bir araç olarak görülmektedir. Kentlerde kültür eksenli gelişimin benimsenmesi ve kültürel planlamanın etkin kılınması ile birlikte kentte kültürel kullanımlara uygun mekân ve ortamın yaratılması mümkündür.

3 KÜLTÜREL POLİTİKA PLANLAMASI

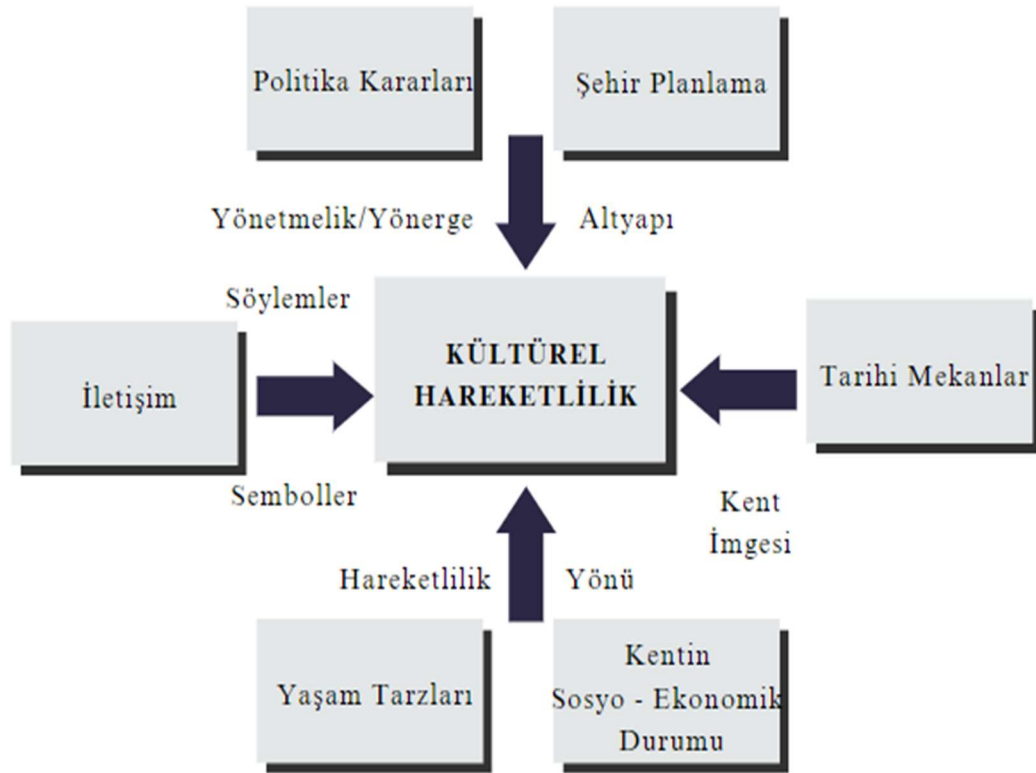
1980'li yıllar yaratıcı şehir kavramı ile yeni bir politika dili sağlamıştır. Bu dönemden sonra kültür politikalarını birçok kentsel politikaya dâhil etme gerekçesi gündeme gelmiştir. Zaman içinde de kentsel kalkınma politikalarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu doğrultuda kentlerde kültürel mekân oluşturma'nın yükselişi de bir fırsat haline dönüşmüştür. Karaca ve Kiper'e (2011) göre kültür eksenli gelişim çabalarının, kültür politikalarının ve kültür çalışmalarının kentlerde yoğunlaşma nedenleri ekonomi, teknoloji ve göç çevresinde şekillenmektedir. Küresel alanda kentler arası rekabet, yerelde ekonomik kalkınma ve gelişme çabaları, göç ve entegrasyon, değişen insan ihtiyaçları, işlevsiz alanların değerlendirilmesi ihtiyacı doğrultusunda kent mekânı kültür çalışmalarının merkezi olmuştur. Bu doğrultuda günümüz kentlerinin kentlerarası rekabete katılması, teknolojide gelişme göstermesi ve kentteki üretimi-tüketimi hatta insan hareketliliği olarak göçü yönetmesi için kültürel gelişim göstermesi önemlidir. Kültür odaklı kentsel gelişim odağında belirtilen etkinlik alanlarında uygulamaların gerçekleştirilmesi için belirli aktörler aracılığıyla kültürel politikaların planlanması gereklidir.

Kültür politikası; bir toplumun sosyal, ekonomik, kültürel ve sanatsal alanlarda ortaya koyduğu ilkeler, öncelikler ve programlardan oluşur ve buradaki politika ifadesi siyaset anlamında kullandığımız politika kelimesiyle doğrudan aynı anlamı taşımasa da, tamamen ilişkisiz de değildir.

Yaslıçimen'in (2018) çalışmasında ABD ve Batı Avrupa'daki kültürel politikaların gelişimini incelemiş, söz konusu politikaları ülkemizdeki ile karşılaştırmış ve sürecin karşıt bir biçimde geliştiğini tespit etmiştir. Yaslıçimen (2018) tarafından hazırlanan raporda yurtdışı örneklerinde kültürel politika planlama süreci akademik ve kurumsal çaba ile başladığı ortaya konmuştur. İlerleyen süreçte yurtdışındaki yerel yönetimler tarafından bürokratik ve kurumsal girişim olarak değerlendirildiği görülmüştür. Ülkemizde ise mevcutta akademik çaba ile sınırlı kaldığı görülmektedir.

Hawkes (2001) araştırmasında kültürün kamusal alandaki işlevinin tanımlanmasına odaklanmıştır. Kültürün politika yapımı, planlama, uygulama ve değerlendirme gibi kamusal süreçlerde önemli bir kaynak niteliği taşıdığını belirtmiştir.

Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi (2022) raporuna göre kültür politikaları, farklılığın tanınmasına ve anlaşılmasına katkıda bulunmada önemli rol alabilmektedir. Kültürlerarası kavramının kentlerde farklı kültür grupları arasında kaynaşmayı kolaylaştırmak için uygun politika ve uygulamanın belirlenmesinde anahtar bir kavram olduğu belirtilmiştir.

Şekil 3.1 : Kültürel hareketlilik.

Kentlerde farklı kültür gruplarının bir arada yaşaması ile birlikte kültürel hareketlilik kavramı önem kazanmıştır. Şekil 3.1’de Deffner (2006) göre kültürel hareketlilik kavramının diğer kavramlarla ilişkisi görülmektedir. Hayta (2016) tarafından “kültürel hareketlilik”in küreselleşmenin kent kültürü üzerinde olumsuz etkisinin artmasıyla kentin mevcut kültürünü ve kültürel mirasını koruyamaması ile ortaya çıktığı belirtilmiştir. Deffner da (2006) çalışmasında kültürel hareketliliğe odaklanmıştır. Bu kavram, şehir planlama ve politika kararları arasında ilişki kurması açısından önemlidir. Şehir planlama ve politika kararları, kültürel hareketlilik ile düzenleme ve altyapı aracılığı ilişki kurmaktadır.

3.1 Kentsel Politika Planlaması

Kentler, birçok fonksiyon alanının bir arada olduğu mekânlardır. Bu fonksiyon alanları kent sakinlerinin ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Kent sakinlerinin ihtiyaçlarının karşılandığı fonksiyon alanlarının oluşturulması için kentsel politikaların planlanması gerekmektedir. Kent sakinlerinin ihtiyaçlarını değiştiren ve kentsel politikaları şekillendiren farklı etmenler bulunmaktadır.

Çahantimur ve Yıldız (2008) göre son yıllarda ülkemizde yaşanan sosyal, ekonomik, teknolojik gelişmeler nedeni ile başlayan küreselleşme süreci hızlı bir kentsel değişim ve dönüşüm sürecini getirmiştir. Küreselleşme sürecinde uygulanan politikaların plansız oluşu ile birlikte kimliksiz kentlerin gelişmesi söz konusu olmuştur. Kentlerdeki mevcut kimliğe uygun planlı politikaların oluşturulması için kentlerin çok katmanlı yapısı iyi analiz edilmelidir.

Enstitü İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde mesleki, teknik ve sanat eğitimleri veren bir birimdir. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin planlanmasında kent mekânındaki kültürel grupların taleplerine odaklanan bir yaklaşım benimsemektedir. Ünlü'ye göre (2021) Enstitü İstanbul, metropolün çok katmanlı toplumsal, ekonomik ve kültürel oluşumlarını incelemektedir. Enstitünün veriye dayalı politikaların oluşturulması konusunda öncü bir rolü vardır (Ünlü, 2021). Kentlerde veriye dayalı politikaların oluşturulmasında yenilikçi yöntemlerin oluşturulması, kentlerin politik, sosyal ve kültürel vizyonlarını dönüştürecektir. Bu sayede pratik sorunların çözümüne de katkı sunacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak kent arşivi ya da çevrimiçi platformlar gibi uygulamaların oluşturulması ve bilgi birikiminin kentliler ve ilgili kurumlarla paylaşılması ile kentsel politika üretimine katkı sunulacaktır (Ünlü, 2021).

Kurt (2011) kentlerdeki sorunlara politika planlaması ile çözüm üretilmesinde yerelleşmeye dikkat çekmektedir. Yerelleşme ile birlikte kentlerin yerel değerleri üzerinde kent ve kent yaşamı perspektifinden çözümlerin üretilebileceğini belirtmektedir (Kurt, 2011). Bu süreçte, kent sakinlerinin yaşam biçimlerinin kentin ihtiyaçlarıyla uyumlu bir kültürü yansıtmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda kentin ihtiyaçlarının doğru tespiti konusunda kentsel politika planlaması ön plana çıkmaktadır.

3.2 Kültürel Politikaların Planlamadaki Rolü

Ülkemizde kültür politikalarının planlamadaki rolü kurumlar ve uygulamalar üzerinden izlenebilmektedir. Güler (2013) kültür politikalarının, Kültür Bakanlığı ile devletin ve yerel idarelerin hizmet alanında bulunduğunu belirtir. Bu sebeple kültür idaresindeki bir numaralı aktörün seçimle iş başına gelen yöneticilerin olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda kültürel üretim ve tüketim politikalarının yerele uygun planlanması ön plana çıkmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde kültürel üretim politikaları kapsamında kültür endüstrileri, mimarlık, el sanatları, performans sanatları ve yayıncılık faaliyetleri yer almaktadır. Avrupa kentleri özelinde kültürel tüketim politikaları arasında ise tarihi ve kültürel değeri olan yerlerin canlandırılmasına, destekleyici organizasyonların oluşturulmasına, sanatsal semtlerin planlanmasına ve nehir - kanal kıyıların düzenlenmesi projelerine rastlanmaktadır. Bu uygulamaların turizm çeşitliliğinin artmasına da katkıda bulunduğu belirtilir. Ülkemizde ise kültürel politikaların planlanmasında üretim ve tüketim politikaları ayrımının yer almadığı görülmektedir. Mevcut uygulamalar kültür ve sanat faaliyetleri kapsamında kısıtlı bir çerçevede yer alır.

Özkan (2011) araştırmasında Avrupa'nın kültürel tüketim politikaları kapsamında oluşturduğu destekleyici organizasyonlardan "Avrupa Kültür Başkenti" olma kimliğine odaklanmıştır. Bu kapsamda kültür başkentliği, Avrupa kültürünün yayılmasının ve benimsenmesinin sağlandığı kültürel organizasyon ve yönetim modeli olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu girişim kültür politikaları aracılığı ile belirli bir altyapıya sahip kentlerde uygulandığı takdirde kültür eksenli bir gelişmeye katkı sağlamaktadır.

Ece ve Mısıkoğlu (2021) araştırmalarında bunu kanıtlayacak bir sonuca ulaşmıştır. Araştırma, Avrupa kentlerinden kültür ve sanat alanında mevcut altyapısı ve destek mekanizmaları bulunan kentlerin kültürel politika planlaması ile pandemi dönemini daha hızlı ve etkili hareket ederek atlattığını göstermektedir. Dolayısıyla pandemi sonrası kentlerimizde mevcut sorunların çözümü içinde kültürel politikaların planlanması gerekmektedir. Kültürel politikaların planlanmasında üç alana odaklanılmalıdır. Bu alanlar:

- Kültüre katılım,
- Kültür sektöründe istihdam,

- Kültürün kent ve ülke ekonomisine katkısıdır.

Bu alanların kapsamı doğru belirlenirse ve veriler güncel olarak derlenirse kültür politikalarında doğru stratejilerin izlenmesi mümkün olacaktır.

3.2.1 Yerel ekonomi politikalarında kültür politikalarının rolü

İlgili literatür tarandığında merkezi yönetimin oluşturduğu ekonomik ve politik gelişmelerin kültür politikalarını yönlendirdiği görülmektedir. Kültür endüstrilerindeki gelişmeleri yakalayan, kentlerdeki kültür ve sanat üretimini yerel ekonomi politikalarıyla ilişkilendiren merkezi yönetimlerde kültür politikalarının ekonomik ve politik gelişmeler tarafından yönlendirildiği açıktır. Yaslıçimen (2018)  alışmasında kültür politikasını, özünde bir kamu politikası olarak tanımlamaktadır. Bu kapsamda merkezi h k met tarafından finanse edilen sanat türlerinin ve ülke çapında sanatın hacminin, kültür politikaları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Kültür ve kent ilişkisi, kültürün yaratıcı endüstrileri doğrudan besleyen özelliğiyle ortaya konmaktadır ( KSV, 2016). Kültür endüstrileri bir istihdam ve ekonomik canlılık kaynağı olması ile zanaattan tasarıma, reklamcılıktan dizi sektörüne uzanan kapsamıyla yerel ekonomi politikalarının önemli bir parçasını oluşturur. Başka bir açıdan yerel ekonomi politikalarında kültür politikalarının rolünün artması, kent ekonomisinde kadın istihdamını artırmada katalizör olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra pandemi dönemi sonrası ekonomik krizi aşmada, yerel ekonomi politikalarında kültür politikalarına yer verilmesi, genç işsizliğine çözüm üretilmesine yardımcı bir alan olarak görülmektedir.

Kültür ekonomisinin yarattığı sosyal ve ekonomik değerler kalkınma stratejilerinin odağında görülmektedir. “ KSV (2016) Yerel Yönetimler İçin Kültürel Planlama raporunda yerel yönetimler, yerel ekonomi politikalarının oluşturulması ve kent kimliğinin tanımlanmasında baş aktör olarak kabul edilerek, kentteki kültürün potansiyelinden faydalanılması ile sürdürülebilir kalkınmaya ivme kazandırabileceği sonucuna varılmıştır.

 KSV (2011)  alışmasında ekonomik getirisi olan kültür üretimlerinin kent mekânında yer alması için gereken bütçenin yerel yönetimlerin çatısı altında yer alabileceğini belirtmektedir. Araştırmada bunu sağlayabilecek yerel yönetimin yeterli bütçeye, tarafsız ve demokratik bir işleyişe sahip olması gerektiği de vurgulanmaktadır. Kamu

hizmet anlayışı ile birlikte yerel ekonomi politikalarında kültür politikalarının yer almasıyla birlikte her sınıftan bireyler için sanat üretilmesi ve erişilmesi daha olanaklı kılınacaktır.

Adanalı (2021) araştırmasında İstanbul'un yerel ekonomi politikalarında kültür politikalarına da yer verilmesinin bir örneği olarak Galataport proje alanındaki eski antrepo binalarının dönüşümünü ele almıştır. Galataport projesi, içinde kültür faaliyetlerini barındıracak şekilde ekonomi odaklı planlanmıştır. Alanda Sedat Hakkı Eldem'in inşa ettiği endüstri mirası niteliği barındıran yapılar yıkılmıştır. Oysa proje öncesi bu yapılar kültürel etkinlikler için geçici kullanıma açılmıştır. Ancak yeni hayata geçirilen proje ile birlikte belirli bir kesime hitap eden ticaret alanları oluşturulmuştur. Adanalı (2021) çalışmasının bir sonucu olarak yerel ekonomi politikaları içerisinde kültür politikalarının yer almasıyla birlikte sosyal etkisi yüksek dayanıklı bir yerel ekonominin de oluşturulabileceğini ortaya koymuştur.

3.2.2 Kentlerdeki sosyal politikada kültür politikalarının rolü

Küreselleşme sürecinin etkilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, bir yandan kentin anlamı ve küresel düzlemde sahip olduğu rolü, diğer yandan kentsel yapının iç dinamikleri bir diğer ifadeyle kentlerin mekânsal, sosyal ve kültürel yapısı dönüşüme uğramıştır. Bu dönüşümün önemli yansımalarından biri de, kentlerdeki farklı sosyo-kültürel kesimlerin mekânsal ayrışmasıdır. Kentlerde küreselleşme sürecinin özellikle 1990'lı yıllardan itibaren kentsel mekânı ve toplumsal yapıyı etkilemeye başladığı görülmektedir. Kentsel mekânda ortaya çıkan küreselleşme süreci özellikle yerleşim bölgelerinde ve tüketim mekânlarında belirgin olarak gözlemlenmektedir.

Büyükşehirlerde ise sanayileşme hareketlerine bağlı olarak yaşanan göç ve hızlı nüfus artışıyla birlikte orta ve üst gelir grupları açısından, kent merkezinin çekiciliği azalmaya başlamıştır. Kent mekânında ekonomik, sosyal ve kültürel özellikler açısından farklı olan toplumsal grupların yaşam alanları arasındaki mekânsal ayrışma sürecine ve boş zaman değerlendirme alışkanlıklarındaki dönüşüme paralel olarak kişilerin sosyal ve kültürel yaşamları da birbirinden ayrılmaya ve kopmaya başlamıştır. Ertürk ve Tosun (2009) bu kopmanın toplumsal yapıda ve mekânsal makroformda farklı yapılanmalar ortaya çıkardığını savunmaktadır. Marcuse ve Kepmen'in (2000) dile getirdiği gibi ikiye bölünmüş kent olgusuna yönelik oluşumlar kentlerde belirgin olmaya başlamıştır. Kentlerdeki bu sosyal ve mekânsal olarak bölünmüşlükler birçok

açından olumsuzluklara sebep olmaktadır. Bunun bir çözümü olarak kentlerde sosyal ve mekânsal bütünlüğü sağlayacak politikaların oluşturulması önemlidir.

Kültür - sanat üretim ve hizmetlerinin kentlerde olabildiğince geniş kitlelere ulaşmasının kentin sosyal bütünlüğü açısından önemli olduğu belirtilmektedir (İKSV, 2010). Bunun yaygınlaşmasını sağlamak için ise erişimin önündeki engelleri kaldırmak, faaliyetlerin niteliğini artırmak ve kültürel çeşitliliği önemsemek önemlidir.

Ece ve Mısıkoğlu (2021) kentlerde yerel yönetimler aracılığıyla kültür politikaları uygulamalarının pandemi dönemini aşmada yaşam dinamiklerini geliştirdiğini ortaya koymuştur. İstanbul özelinde şehir tiyatroları, “Sokakta Sanat Var Etkinlikleri”, “Sanat Pazarı Projesi” gibi uygulamalarla ilçe ölçeğinde kültür ve sanat hayatını canlandırmıştır. Bu girişimlerle kültürün beraberinde yaşam dinamiklerini geliştirmesi ile yaşam kalitesi ve refahın artması söz konusudur. Çalışma aynı zamanda kültür politikalarının kentlerin ve bölgelerin ihtiyaçlarına uygun şekilde yerel aktörler tarafından şekillendirilmesi ihtiyacının her geçen gün daha da belirdiği açıklanmıştır (Ece ve Mısıkoğlu 2021).

Kamusal yerel sosyal politikalar için yerel dinamikleri anlamada, taleplerin bir dizi politika kararına dönüştürülmesinde, yerel refah sistemlerinin işletilmesinde belediyelerin önemli rolüne dikkat çekilmektedir (İPA Ekibi, 2022). Bu kapsamda yerelde verilerin toplanması ve sorunların yerinde tespit edilmesi de sosyal politikanın işlevleri arasında görülmektedir. Kentlerde sosyal politikalar içerisinde kültür politikalarının rolünü güçlendirecek tamamlayıcı adımlar atılması gerekmektedir. Yerel yönetimlerin merkezi sosyal politikaların tamamlayıcı adımlarını atmasının, sorunları yerinde tespit ederek yerel sorunlara ek çözümler yaratmasının gerekli olduğunu ortaya konulmuştur (İPA Ekibi, 2022). Bu sayede yaşanabilir çevre ve sosyal ortamın sağlanabileceği düşünülmektedir.

3.2.3 Kültürel politika planlamasında modeller

Kültürel politikalar planlanırken kentteki sorun, talep ve ihtiyaçlar altlık oluşturmaktadır. Buna ek olarak kültürel politikaların belirlenmesi için belirli bir model benimsenebilmektedir. Kültürel politika planlamasında aktörlerin rehberliğine başvurulduğu farklı modeller vardır. Farklı modellerin yer almasının temel sebepleri

kültürel ihtiyaçların yerelde farklılaşması ve farklı aktörler tarafından uygulanmasıdır. İlgili literatür incelendiğinde her modelin etkin aktörünün farklı olduğu görülmektedir.

Ece ve Mıstıkoğlu (2021) göre kültürel politika planlamasında modellerden biri kültür yönetimi modelidir. Bu modelde yerel yönetimler kentlerin kültür aktörleri arasında aracılık görevi üstlenmektedir. Kültür kurumları ve faydalananlar arasında yerel yönetimler köprü olarak kültür aktörlerine iletişim desteği vermektedir. Bu iletişim desteğinin kültüre erişimi artırdığı da düşünülmektedir. Bu sayede kültürün, yerel yönetimler tarafından stratejik planlama süreçlerinin önemli bir parçası olarak görüldüğü de belirtilmiştir. Kültür yönetimi modeli ile kültürün kentle olan güçlü ilişkisinin düzenlenmesine imkân sağlandığı ortaya çıkmıştır.

Yaslıçimen'e göre (2018) kültürel politika planlamasında modellerden biri de muhatap odaklı kültür politikası modelidir. Bu modelde kültür politikalarının yararlanıcısı olan toplumun bireylerinin sürece katılımı önceliklidir. Bu kapsamda katılımcı kültür politikaları üretmek için geniş bir paydaş kitlesi ile çalışmanın sağlanacağı idari ve sosyal mekanizmaların üretilmesi gerekli görülmektedir.

Üretilcek kültür politikaları kapsamında yerel yönetimlerin de kültür alanındaki bütçe kullanımı, fonlama pratiklerinin incelenmesinin önemli olduğu belirtilmiştir. Modelde, sürdürülebilirlik ve uygulanabilirlik açısından politikaların ekonomik, sosyal ve eğitim politikaları ile birlikte değerlendirilmesinin muhatap ihtiyaçlarının tespiti açısından daha doğru olacağı ortaya konmuştur.

Kültürel politika planlamasında yurtdışında kullanılan bazı modeller ise şunlardır:

- patron modeli,
- mimar modeli,
- mühendis modeli,
- kolaylaştırıcı model.

Craik'e göre (2007) patron modelinde, ulusal kültürel politikaların planlanması tercih edilmekte ve ulusal ölçekte kültür alanına dair kaynaklar dağıtılmaktadır. Mimar modelinde ise temel bir unsur olarak görülen kültür ülkemizdekine benzer olarak özel bir bakanlığın sorumluluğundadır (Craik, 2007). Ancak ülkemizde bakanlık bünyesinde kültür, turizm ile birlikte ele alınmaktadır. Farklı olarak mimar modelinde

müdahaleci bir yaklaşım çerçevesinde sanat ve kültür politikaları sosyal refah ve ulusal kültür hedefleri ile uyumlu olarak planlandığı görülmektedir.

Craik'e göre (2007) göre mühendis modeli ise kültürel finansmanın daha aşırı ve politize edilmiş bir biçimdir. Bu modelde kültür, siyasi bir eğitimin hedefi olarak öncelendirilmektedir. Kültür ve sanat alanında üretilmiş olan eserler devletindir. Kültür alanındaki üretim araçları ve yatırımcılar devletin siyasi gündeminde şekillenmektedir. Ülkemizde ve Bursa özelinde de kültür gündeminin yönlendirilmesinde ulusal kararlar ve siyasi ideolojinin de yönlendirici olduğundan söz edilebilir.

Son olarak kolaylaştırıcı modelde ise kültürel çeşitlilik dolaylı olarak teşvik edilmektedir (Craik, 2007). Doğrudan hedeflenen ise kültüre elverişli koşulların yaratılmasıdır. Çeşitli kişi ve kuruluşlar tarafından kültürel himaye desteklenmekte ve ticari olarak hayatta kalabilmeleri için kültürel etkinlikler sübvansede edilmektedir. Bursa ölçeğinde yerel yönetimlerin kültüre elverişli koşulların yaratılması için kültürel etkinlikleri sübvansede etme rolünün olduğu da söylenebilir. Ancak etkinlik ölçeği dışında kültür ortamlarının oluşturulması ve kentteki etki alanlarının genişlemesi için tamamen kolaylaştırıcı rolünü üstlenmesi söz konusu değildir.

3.3 Kültür Politikalarında Aktörler

Uluslararası ve ulusal literatür incelendiğinde kültür politikalarının planlayıcısı ve uygulayıcısı olarak merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ile kentsel projelerin yer aldığı görülmektedir. Uluslararası araştırmalarda yerel toplulukların katılımı ve farklı ölçeklerdeki projelerle yerel yönetim kurumları tarafından kültür master planlarının oluşturulduğu ve aktörler arası işbirliklerinin her aşamada önemsendiği görülmektedir.

Ülkemizde ise Kültür ve Turizm Bakanlığı merkezi yönetimin ana aktörüdür. Buna ek olarak Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu ile Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri yer almaktadır. Yerel ölçekte ise belediyelerin stratejik planları 4 yıllık projeksiyonlarda kentlerin kültür politikalarını belirlemektedir. Kurum yapılanmasında Kültür Hizmetleri Müdürlükleri de kültür hizmetlerinin uygulayıcısı konumundadır. Bunun dışında yurtdışı örneklerinde görülen ve yerel yönetimlerle koordineli biçimde çalışan, kültür politikaları geliştiren oluşumlar yaygın değildir.

Ancak İstanbul gibi metropol kentler özelinde vakıflar aracılığı ile kente kültür - sanat politikaları üreten kurumların varlığı söz konusudur.

Karaca (2019) kültürel hizmetlere erişim ve devamlılığın temel insan haklarından birisi olduğunu belirterek kentlerdeki kültürel imkânların geliştirilmesi ve sürdürülmesi için oluşturulabilecek kültür ortamlarının ve etkin faaliyet gösterebilecek aktörlerin araştırılması gerektiğini savunmaktadır .

Eren'e göre (2008) ülkemizde cumhuriyetin kuruluş yıllarında kültür politikalarını yönlendiren en önemli aktör devlet kurumları iken küreselleşme ile birlikte kültürel politika üretiminde sivil toplum örgütlerinin etkinliğinin artması söz konusudur. Son dönemde ise ülkede yaşanan ekonomik kalkınmanın kültür alanına yeterince aktarılmadığı ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kültür politikalarında ekonomik alanla, sosyal ve kültürel alanın paralel olarak geliştirilmemesi büyük bir problem olarak tanımlanmaktadır. Bu politikaların kültürü üreten kişilere değer vermemesi, yeterli mali kaynak yaratmaması durumunda kültür alanında nitelikli eleman eksikliği ile kültür politikalarının sınırlandırılması söz konusu olmaktadır.

Kırcan (2021) küreselleşmeyle birlikte yaşanan değişimlerin, kültürü birçok alanda değerli bir kaynak ve araç haline getirdiğini belirtir. Bu kapsamda kültür çalışmalarının yerel yönetimlerce plan dâhilinde yapılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bunun sağlanması ile birlikte yerel yönetimlerin potansiyel ve birikimleri ile daha kapsamlı ve verimli çalışmaların gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

Yaslıçimen (2018) çalışmasında metropollerde kültür ve sanat alanında yaşanan gelişmelerin diğer yerel yönetimler tarafından takip edildiğini, bunun yerel yönetimlerin kültür politikalarına dair farkındalık kazanmasına yol açtığını belirtmiştir. 2017 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın düzenlediği III. Millî Kültür Şûrası da yerel yönetimlerin kültür politikalarını tartışmaları açısından önemli bir fırsat olmuştur. Böylece yerel yönetimlerin mevcut kültürel kapasitelerini ortaya koymaları, kapasitelerini geliştirebilecekleri fırsatlar üzerine fikir alışverişleri yapmaları ve kültürel planlama alanında karşılaştıkları zorlukları paylaşmaları açısından önemli bir sonuç çıkmıştır.

Ayrıca T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2017) öncelikle yerel yönetimlerin belediye özelinde sağladıkları kültür ve sanat etkinliklerinin içerik bakımından muhatap odaklı

olmadığı belirlenmiştir. Bunun nedenlerinden birinin yerel yönetimlerin kültür ve sanat faaliyetlerini yıllık ihale yöntemi ile satın almaları olduğu ortaya konmuştur. Bu yöntem ile kültürel faaliyetler hakkında halktan gelen geri bildirimleri izleme ve değerlendirmede yerel yönetimlerin yetersiz kaldığı görülmektedir. Buna çözüm olarak yerel kültürü, yerel yöntemlerin odağına yerleştirerek kültür yöneticiliği için yeterlilik kriterlerinin belirlenmesi, uzman istihdamının artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu uzmanların yerel yönetimlerin kültürel planlama alanında karşılaştığı zorlukların kaynağını tespit etmesi beklenmektedir.

Ece (2016) göre başlıca sorunlar yerel yönetimlerin stratejik planlarında kültüre ayrılan yerin sınırlı olması, kültür yatırımlarının ekonomik, çevresel ve toplumsal bağlamda ele alınmaması; kültür politikalarının sanatsal faaliyetlerden ibaret görülmesi ve planlarda dönemsel olarak nicelik odaklı analizlerin yapılmasıdır. Bu yaklaşımların tümü kentin kültür politikalarının belirli aktörler açısından kısır kalması olarak görülmektedir. Bu nedenle kültür alanında yeni veri toplama yöntemlerinin geliştirilmesi önemlidir.

Yaslıçimen (2018) araştırmasında yerel yönetimlerin kültürel planlama alanında karşılaştıkları zorlukların bütüncül değerlendirme eksikliğinden kaynaklandığını belirterek muhatap odaklı bir kültür politikası oluşturulması gerektiğini belirtmektedir. Muhatap odaklı kültür politikasından kastedilen yereldeki ihtiyaç ve talepleri karşılayacak politika üretimidir. Bu da her kentteki yerel yönetimin uygulayacağı kültür politikalarının farklılaşması gerektiğini göstermektedir. Kültür politikalarının kentlerdeki temel aktörü konumunda olan yerel yönetimlerin sunduğu kültür hizmetlerinde yerelin sosyolojik yapısını dikkate alması önceliklidir. Burada yerel yönetimlerin en önemli rollerinden birisi de farklı aktörlerle işbirlikleri yaparak toplumsal ihtiyaçlara uygun kültür ve eğitim içerikli mekânların tasarlanmasını ve sanatçıların yetiştirilmesini sağlamaktır.

Yaslıçimen (2018) bu kapsamda hem kültür hem bilgi içerikli “Bilgi Evleri” örneğini vermektedir. Temelde semt kütüphanesi ihtiyacını karşılayan bu yapılar yerel yönetim tarafından ihtiyaçlara göre nitelendirildiğinde mahalle düzeyinde kültür ve sanat faaliyetlerine erişim imkânı sağlamaktadır. Bu sayede kent sakinleriyle doğrudan irtibatı olan yerel yönetimlerin, muhatap odaklı, paydaşlarla koordineli ve etkinlik arzının nitelik sorunları Ar-Ge çalışmalarıyla tespit eden kültür politikaları

oluşturacağı ortaya konmuştur. Bu yaklaşımın kentteki kültürel değerlerin yaşatılmasına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu kapsamda yerel yönetimlerin kültür politikaları yönetiminde önemine vurgu yapılan başka bir paydaş da kentlilerdir. Toplumsal ihtiyaç ve talepleri temel alarak oluşturulacak kültür politikalarının kurgulanmasında yönetim kavramının önemi vurgulanmaktadır. Bu sayede karar verme süreçlerinde kentin kültür politikalarına bütüncül ve tamamlayıcı bir bakış açısının geliştirilmesi mümkün olacaktır.

Tanyeri ve Pektezel (2021) göre kentin kültür politikalarında bütüncül ve tamamlayıcı bakış açısının geliştirilmesi için yerel yönetimlerin veri izlemesi ve sunumu önemlidir. Belediyelerin açık verilerle çevrimiçi uygulamalar oluşturması, yerel yönetim ve vatandaş ilişkisini güçlendirerek kentsel sorunları paylaşıp oluşturulacak politikalar üzerinde kentlilerle birlikte düşünme imkânı sağlayacaktır.

3.4 Bölüm Sonu

1980’li yıllarda yaratıcı şehir kavramı ile yeni bir politika dili gelişmiştir. Bu dönemden itibaren kültür politikası kentsel politikalara dahil edilmeye başlanmıştır. Bunun bir yansıması olarak kentlerde kültür mekanları artmıştır. Kentlerdeki kültür mekanlarının artışının diğer sebepleri arasında ekonomi, teknoloji ve göç yer alır. Kentlerarası rekabetin artması ve yerelde ekonomik kalkınma çabaları kent mekanını kültür çalışmalarının odak noktalarından biri haline getirmiştir. Bu kapsamda kentlerin kültürel gelişim göstermesi için belirli aktörler aracılığı ile kültürel politikaların planlanması gündeme gelmiştir.

Kentler için kültürel politika planlaması tarihine bakıldığında ülkemize göre Avrupa’da oldukça eskiye dayandığı görülmektedir. Ancak kültürel politika planlamasının gerekçeleri açısından ülkemizle benzer yönleri olduğu açıktır. Kent sakinlerinin değişen ihtiyaçları, teknolojik gelişmeler, kent ekonomisindeki farklı arayışlar ve göçle çeşitlenen demografik yapı sebebiyle kültürel politika planlaması ülkemizde de son dönemde gerekli hale gelmiştir. Kültürel politika planlamasının kentsel politikalara dahil edilmesi yereldeki sorunlara kültürel politika planlaması ile çözüm üretilebileceği inancını güçlendirmiştir.

Kent sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılamada ve taleplerini takip etmekte yakın temasta olan yerel yönetimlerin politika planlamasında temel aktör olarak belirlenmesiyle

birlikte kültürel politika planlaması yereldeki kültür hizmetlerinin sınırlarını aşan bir yaklaşıma sahip olmuştur. Bu sayede kültürü turizm odaklı ele alan ve yerelden uzak merkezi yönetim kültür politikaları yerine, yerele özgü kültür politikalarının üretilmesinin öneminin giderek arttığı görülmektedir. Yerel yönetimlerin bütçelerinde kültüre ayrılan payın miktarı ve harcama yapılan alanın niteliği de bu durumun somut göstergeleri arasındadır.

Buna ek olarak kültürün tek başına bir sektör olarak ele alınarak yönetilmesinde yerel ihtiyaçlara uygun modelin benimsenmesi gereklidir. Bu kapsamda yerel yönetimlerin sivil toplum örgütlerinin işbirlikleri ile kültürel üretim ve tüketime hizmet edecek kamusal projelere yer ayırmanın önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

4 YEREL YÖNETİMLERİN KÜLTÜREL POLİTİKA PLANLAMASINA DAİR BAŞARILI ÖRNEKLER

Bu bölümde dünya kentlerinden yerel yönetimlerin kültürel politika planlaması deneyimleri incelenmiştir. İncelenecek başarılı örnekler Dünya Kentleri Kültür Forumu'nda (WCCF) yer alan ve Bursa kenti ile karşılaştırmaya uygun nitelikte olanlar arasından seçilmiştir.

WCCF, 2012 yılında 8 kentin katılımı ile Londra'da kurulan uluslararası bir organizasyondur. Altı coğrafi bölgeden 39 üye kent WCCF'de yer almaktadır. Ülkemizden İstanbul ağın kurucu üyeleri arasındadır. WCCF, küresel ölçekte kültürü odak edinmiş üye şehirlere hizmet vermektedir. WCCF, Etkinlik ve Araştırma Danışma Komitelerinin yönlendirmesiyle birlikte kentlerin kültür alanındaki iyi uygulama deneyimlerini paylaşımları açısından önemlidir. Bunun yanı sıra çevrimiçi olarak WCCF'nin internet sitesinden erişilebilen veritabanı bulunmaktadır. Veritabanında üye kentlerin kültürel altyapı ve tüketimine ilişkin 70'den fazla gösterge yer almaktadır. Ayrıca üç yılda bir yayınlanan rapor ile birlikte kentlerdeki kültür alanına dair verilerin ve yenilikçi politikaların çerçevesi ortaya konulmaktadır. Organizasyon kapsamında hazırlanan yayınlar arasında;

- “Dünya Şehirleri Kültür Forumu Politika ve Uygulama Serisi,
- Şehir Liderlerine Yönelik Kültür İçin Alan Yaratmak El Kitabı,
- Kültür ve Şehir Liderleri İçin İklim Değişikliği El Kitabı,
- Dünya Şehirleri Kültür Finansmanı Raporu yayınları yer almaktadır” (<https://en.wikipedia.org/>, 2012).

WCCF, kentler için kültürün bir ihtiyaç olduğu kabulünden yola çıkmaktadır. Bu nedenle WCCF, kültürü kent yaşamının önemli bir parçası olarak tanımlası açısından tez çalışması kapsamında önemli bir işbirliği ağı olarak görülmüş ve farklı kentler arasında kültür alanına ilişkin veriler ile ilişkiler kurması açısından da bu çalışmada değerlendirilmeye değer olarak kabul edilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde kıtalar bazında farklı kültür yaklaşımlarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle WCCF'ye üye 39 kent arasından detaylı olarak incelenecek kentlerin seçiminde; farklı kıtalardan eski sanayi kenti olması ile kültürü kentsel gelişime bir alternatif olarak ele alması temel kriterlerine odaklanılmıştır. Bu doğrultuda WCCF'den Austin ve Barselona kentlerinin kültürel politika planlaması deneyimlerinin incelenmesine karar verilmiştir. Buna ek olarak Avrupa kıtasından Torino kentinin kültürel politika planlaması açısından incelenmesi uygun görülmüştür. Çalışma kapsamında Torino kentinin seçilmesindeki temel etken sanayi kenti olmasının yanı sıra kültür eksenli bir gelişme ile ön plana çıkması olmuştur.

4.1 Barselona (İspanya) Kültürel Politika Planlaması Deneyimi

İspanya'nın kuzeydoğu kıyısında bulunan Barselona, Katalonya özerk bölgesinin başkenti ve en büyük kentidir. Barselona kentinin kültürel politika planlaması deneyimi “Barcelona Cultural Right Plan” adı ile ele alınmıştır (Ajuntament de Barcelona, 2022). Barselona Belediyesi Kent Konseyi tarafından hazırlanan plan dokuz bölümden oluşmaktadır. Plan raporunun giriş bölümünde BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında kültür alanına dair uluslararası çıktılara ve kentler için uygulamalara yer verilmiştir. Devamında stratejik planın amaçlar, ilkeler, stratejiler, ölçümler ve eylemlerine yer verildiği görülmektedir. Ayrıca raporda belediyeye ait sınırlar dahilinde faaliyet gösteren sektörler haritalanmıştır. Son olarak izleme, değerlendirme ve bütçe bölümlerine yer verilmiştir.

Plan kapsamında yerel yönetimin yaklaşımına küresel stratejilerin öncülük ettiği söylenebilir. Kent için kültürel planda yaklaşım tasarım odaklıdır. Şekil 4.1'de Barselona şehiri için kültürel politika planlamasının temel ilkelerine yer verilmiştir. Bunlar; kültürel üretim/yaratıcılık, kültürel erişim, kültürel haklar, yenilikçi kültürel uygulamalar ile demokratik yönetim ilkelerinden oluşmaktadır. Belirlenen temel ilkeler kapsamında planın bir diğer amacının yerel yönetimde uygulanacak iletişim stratejileri ile birlikte planın çeşitli alanlarla bağlantısını sağlamak olduğu açıklanmaktadır.

Şekil 4.1 : Barcelona kenti kültür politikalarının temel ilkeleri.

Kamu politikaları için yeni bir alan olarak sunulan planın, kültürel hakları genişletmesi, demokratik yaşamın temel bir unsuru olarak uygulanması beklenmektedir. Küresel stratejiler değerlendirildiğinde kültürel inovasyon ve 21. yüzyıl politikaları kapsamında kültür kapasitenin demokratik hayat için gerekli olduğu ortaya konmuştur. Bu kapsamda kültür politikalarının eşitsizlikleri azaltma, demokrasiyi geliştirme ve kent sakinlerine fırsat yaratma işlevlerinin olduğuna odaklanılmıştır. Bu doğrultuda kültür alanının eğitim, teknoloji, inovasyon ve bilim ile yakından ilişkili olduğu belirtilir. Kentteki kültürün kurumsal, ekonomik ve sosyal yaşamda rolü olduğu ortaya konmuştur.

Ajuntament de Barcelona (2022) göre Barselona Kültür Teknik Enstitüsü'nün yayınladığı kültürel veriye göre 2018 yılında kültür sektörünün kent ekonomisindeki payı %3.6'dır. Bu payın pandemi döneminde düşüş yaşadığı görülmüştür. Ancak pandemi döneminde kent konseyinin üç acil durum planına toplamda 9.5 milyon € bütçe ayrılmıştır.

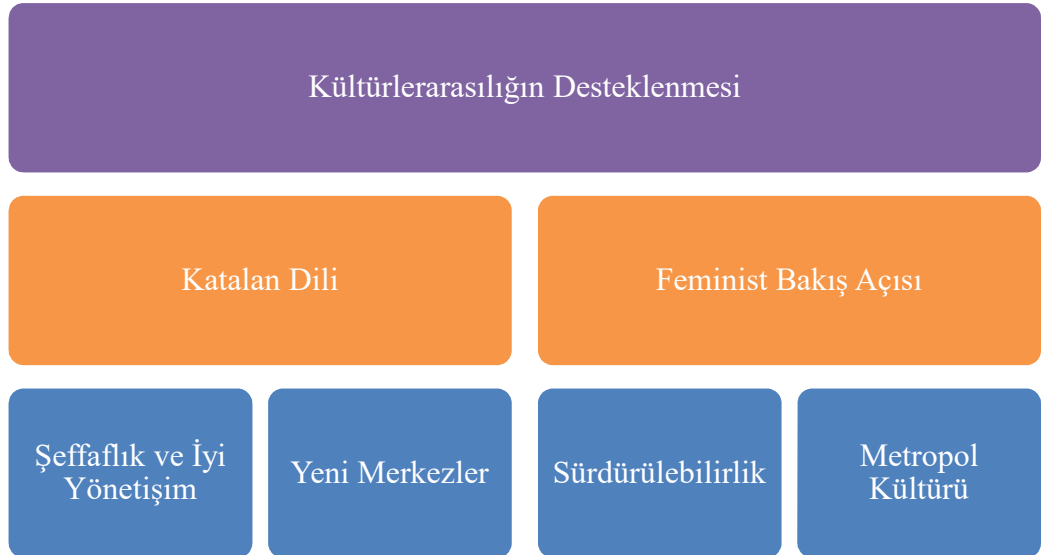
Barcelona Cultural Right Plan kapsamında 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri çerçevesinde 8 amaç ve 14 hedefe referans verilmiştir. Hedeflerin genel çerçevesi ise kültürel çeşitlilik, kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısı, kültürel miras, yaratıcı işler ve yerel kültürün desteklenmesinden oluşmaktadır. Politika metninin hazırlanma sürecinin Kültürel Yaşam Projesi kapsamında 3 yıllık bir dönemde ele alındığı görülmüştür. Bu kapsamda kültürün yaygınlaşması, yönetilmesi, katılım ve son olarak

da kentin kültürel demokrasinin laboratuvarı olarak ele alınması üzerine içerikler hazırlanmıştır.

Şekil 4.2 : Kültür kapsamında içeriklerin genel çerçevesi.

Barselona için kültür alanı kapsamındaki içeriklerin genel çerçevesi Şekil 4.2’de görülmektedir. Kentteki kültür yönetiminin kurgusu bir prizmaya benzetilerek kentin kültür politikalarındaki yeni stratejilerin başlangıç noktası olduğu kabul edilmiştir. Kültür yönetimindeki tüm süreçlerin paydaşlarla işbirliği ve Barselonalıların katılımı ile yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir.

Şekil 4.3 : Kültür yönetiminin temel ilkeleri.

Şekil 4.3’de kültür yönetiminin temel ilkelerine yer verilmiştir. Bu kapsamda kültür politikaları erişim, yaratıcılık, kültürel pratikler, toplum, yerel yönetim ilkeleri çerçevesinde belirlenmiştir. Yerel yönetiminin rolünün kamu özel ve kamu toplum perspektifinde kültürel yaşam için karar verme süreçlerine kentlileri de dahil etmesi

olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda sosyal, ekonomik ve çevresel faktörlere ve işbirliklerine odaklanılmaktadır.

Şekil 4.4 : Barselona kültür planı temel ölçütleri.

Bununla birlikte Barselona kenti kültür planında yerel yönetim tarafından kültür alanına dair yedi tane ölçüt belirlenmiştir (Şekil 4.4). Bu ölçütler mahallelerde kültür, alt kültür ve sektörler, popüler kültür, kültürün eğitim ile ilişkisi, müze ve kütüphaneler, kamusal alanlar ve dijital alanları içerecek şekilde geniş tutulmuştur. Belirlenen bu ölçütler doğrultusunda Stratejik Plan kapsamında temel ölçütlerin her birine dair ayrı misyon, hedefler ve eylemler Şekil 4.5’de görülmektedir.

Genel olarak planının belirlediği misyon, hedef ve eylem çerçevelerinin kendi içerisinde birbirini tamamladığı görülmektedir. Buna ek olarak kültürün kentteki ekonomi ve toplumla ilişki kurduğu bir strateji kurgusu söz konusudur. Hedefler doğrultusunda oluşturulan eylemlerin misyonla uyumlu uygulama projeleri olduğu düşünülmektedir. Bunun bir sonucu olarak da Barcelona Cultural Right Planının vizyondan ölçütler çerçevesi ve devamında ayrı misyon ve hedefler çerçevesi ile üst ölçekten alt ölçeğe kadar ayrıntılandırılmış bir kültürel politika planlanması olduğu açıktır.

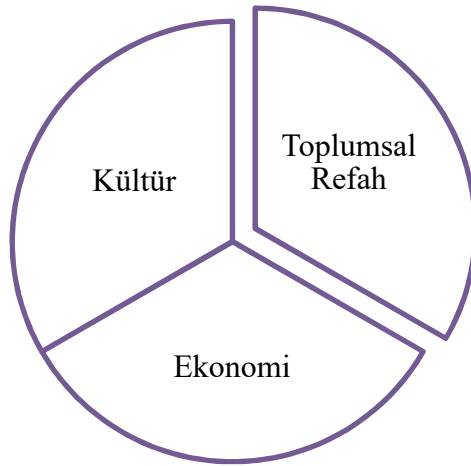

Şekil 4.5 : Barselona stratejik planı misyon, hedef ve eylem şeması.

4.2 Torino (İtalya) Kültürel Politika Planlaması Deneyimi

Torino, İtalya'nın kuzeyinde yer alan bir kenttir. Nüfus ve ekonomi açısından ülkenin dördüncü büyük şehri ve kültür merkezidir (<https://uil.unesco.org/city/turin>, 2018). Kent ekonomisinin geçmişinde sanayi önemli bir yer tutmaktadır. Otomobil ve çikolata üretimi kentin başlıca sanayi kollarıdır. Günümüzde ise kent, müzeler şehri olarak küresel ölçekte tanınırlığını arttırmaktadır. Kentin tarihsel arka planı ve mevcut dinamikleri kapsamında tanınırlığa önem verilmektedir. Bu kapsamda kültür alanında politika üretimi kentin markalaşması için bir araç olarak kabul edilmiştir.

Metropolitan Turin. (2015) göre Torino Büyükşehir Belediyesi tarafından metropoliten alan için 2025 yılı projeksiyonunda hazırlanan stratejik planın vizyon, amaç ve stratejileri kültür uygulamaları için kentin kültür politikalarının yönlendiricisidir. 2015 yılında 10 yıllık projeksiyona sahip 2025 yılı stratejik planı hazırlanmıştır. Kente dair “Fırsatlar Şehri Torino” olarak kısa ve net bir vizyon belirlenmiştir. Şekil 4.6’da Torino kenti vizyon tarifi kapsamında içeriği yer almaktadır. Buna göre kentte temelde ekonomik gelişme ile kültür alanında gelişme yaratılması ve toplumsal refahın sağlanması olarak hedeflemektedir.

Şekil 4.6 : “Fırsatlar kenti Torino” vizyonunun kapsamı.

Torino kenti vizyon çerçevesi doğrultusunda stratejik planın temellendirildiği üç ana fırsat alanı belirlenmiştir. Bu fırsatlar kentin ülke içerisindeki potansiyelini de gösteren geniş bir kapsama sahiptir. Torino kenti Stratejik Planı kapsamında belirlenen üç ana fırsat alanları Şekil 4.7’de görülmektedir.

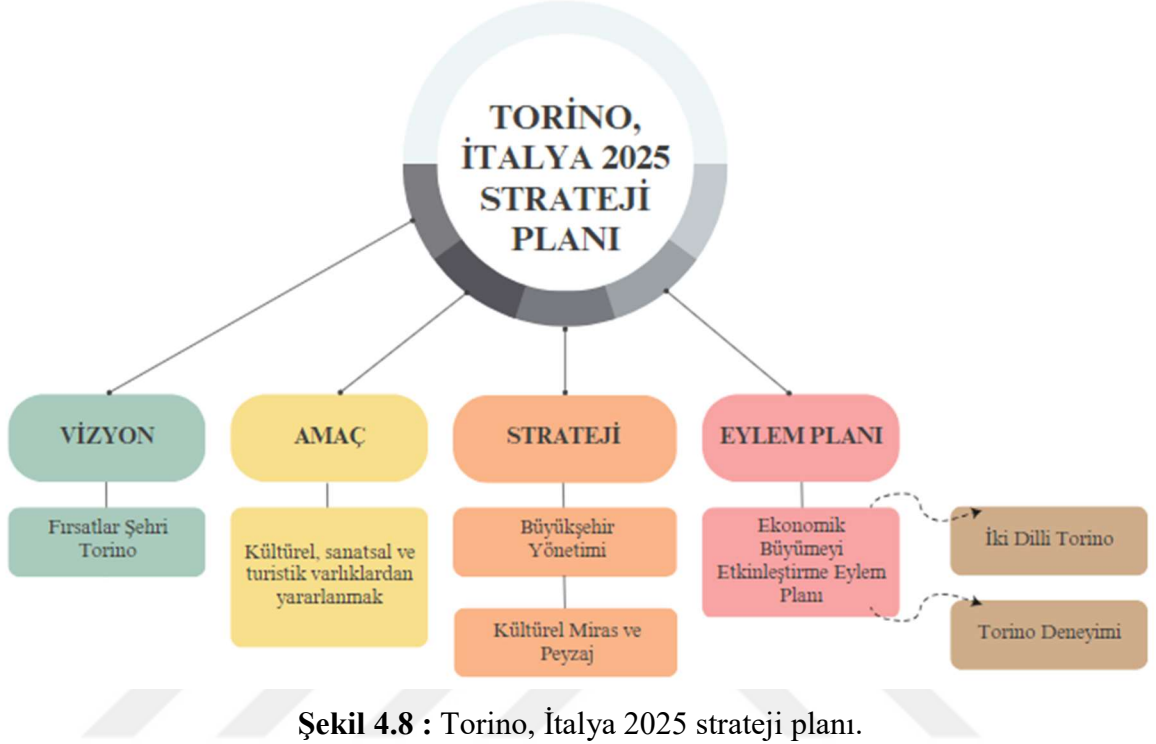
Şekil 4.7 : Torino kenti stratejik planının 3 ana fırsat alanı.

Kentin vizyonu doğrultusunda belirlenen bu fırsat alanları kentin gelişimine katkı sağlayacak yol haritalarının oluşturulması açısından önemlidir. Örneğin “Kaldıraç Konumundaki Metropol Kent” fırsat alanı Torino’nun İtalya içerisindeki 10 metropol kent içerisindeki konumuyla ilişkilenebilir. Torino kentinin, İtalya metropollerindeki konumu tarih ve kültür kenti olarak sahip olduğu değerlerdir. Kentin sahip olduğu değerleri entegrasyon, işbirlikleri ve etkinlik ile ele alması planlanmaktadır.

“Entegre Finans Mekanizmalarının Teşvik Edilmesi” fırsat alanı kapsamında Avrupa Birliği ölçeğinde 2014 – 2020 yılları arasında yararlanılan fonlara odaklanılmaktadır. Torino kenti Stratejik Planı’nın kapsamlı vizyonunun belirlenen fırsatları kentte uygulama alanlarına dönüştürmek için Avrupa Birliği başta olmak üzere diğer kurumlar tarafından sunulan fonlardan yararlanması gerekli görülmektedir. Yerel yönetimlerin bütçelerinin kurum içi yapılanmaya göre değişiklik göstermesi sebebiyle kültür alanına dair projelerde artan maliyetler sebebiyle ulusal ya da uluslararası fonlar yardımı ile gerçekleştirilmesi uygulama alanının kapsamını artırmaktadır.

“Birlikte Yenilikçilik” fırsat alanı kapsamında ise değişen kurumsal coğrafyaya odaklanılmaktadır. Bir önceki fırsat alanı ile benzer olarak kamunun finansman kanallarının sınırlılığı yenileşmedeki temel sorunlardan biridir. Metropoliten ölçekte yeni yatırımcı ve girişimci liderlere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Özel sektörden katılım sağlayabilecek bu yeni aktörlerin kente dair stratejilerin oluşturulmasında yine sistem, ağ ve süreçler yaratılması rolü ile katkı sunması beklenmektedir. Yatırımcı ve

liderlerin stratejik plana bir diğer katkısı da rekabet ortamı yaratmasıdır. Torino kenti Sratejik Plan kapsamında da belirlenen amaçların kentler arası rekabete de dayanarak uygulama alanı bulacağı düşünülmektedir. Şekil 4.8’de Torino kentinin stratejik plan vizyonu ve kültür alanına dair belirlenen amaç, strateji ve eylem planı görülmektedir.

Şekil 4.8 : Torino, İtalya 2025 strateji planı.

Torino Stratejik Planı'nın kültür alanına dair amacı: "Kültürel, sanatsal ve turistik varlıklardan yararlanmaktır" (Metropolitan Turin, 2015). İncelenen diğer yurtdışı örnekleri ve Bursa kentine de benzer olarak kültür alanının sanat ve turizm sektörü ile birlikte ele alındığı görülmektedir. Buna karşın Torino kentinde kültürün, sanat ve turizm ile birlikte ele alınmasında sanat ve turizm alanlarından birisine daha yakın ya da uzak değil vizyon kapsamında belirtilen fırsatlar ekseninde gelişme gösterecek şekilde ilişkilendirildiği görülmektedir.

Torino kenti stratejik planında kültür alanının tek bir sektörün değişimi doğrultusunda gelişmemesi gerektiği ve genç nüfusun varlığından yararlanılmasının önemli bir gereklilik olduğu ortaya konmuştur. Kentlerde toplumsal taleplerin çoğunlukla genç nüfus tarafından iletilmesi sebebi ile Torino kentinde kültür alanına dair politika geliştirilmesinde bu talepler dikkate alınarak planlanlama yapıldığı anlaşılmaktadır.

Genel olarak kültür alanına dair stratejik planın vizyonuna uygun amaç, strateji ve eylem alanları oluşturulmuştur. Vizyonun belirlediği fırsatlar temelinde amaçlar kısmında kültür alanı yararlanılan bir sektör olarak belirlenmiştir. Kültür alanına dair

stratejilerde yerel yönetim ve mevcut kültürel değerler kapsamında ele alınmıştır. Stratejiler çerçeve ölçeğinde kalmış ayrıntılı strateji ifade eden cümlelerin oluşturulmadığı görülmüştür. Bu stratejilerin ifade edilmesine özel bir durum değildir. Stratejik plan bütününde kısa ve net bir ifade etme çabası olduğu söylenebilir.

Torino kenti Stratejik Planı'nın kültürel amaç doğrultusunda oluşturulan eylem planı ise "Ekonomik Büyüme Etkinleştirme Eylem Planı"dır. Buna dair iki projenin uygulanması önerilmiştir. Bu projeler:

- İki Dilli Torino
- Torino Deneyimi'dir.

"İki Dilli Torino" Projesi ile yerel dile ek olarak İngilizce dilinin kentteki etkinliğinin artırılmasına odaklanılmaktadır. Yerel aktörler arası ilişkilerde, eğitim kurumları ve ticaret alanlarında İngilizcenin kullanımının artırılması öngörülmektedir. İki dilde etkinliğin artmasının Torino kentini, küresel ölçekte iletişimi güçlü bir merkez haline getireceği açıktır. Ancak kültür alanı açısından değerlendirildiğinde kentin yerel dilinin sağladığı dinamiklerin küresel bir dilin baskınlığı ile etkisini kaybetme tehlikesi ile karşılaşp karşılaşmayacağı tartışılması gereken bir konudur. İkinci bir dil olarak İngilizce küresel ölçekte pratikler ve iletişim kanalları ile kendiliğinden yaygınlık kazanma eğilimine zaten sahiptir. İngilizce dilinin bir kent politikası olarak kültür alanına dair projelerde uygulama alanı bulması şaşırtıcıdır. Burada yerel satıcılar ile ziyaretçilerin, yerel halk ile yabancı uyruklu kent sakinlerinin iletişim kurması hedeflenmektedir. Bu açıdan kent içi iletişim ağlarının geliştirilmesi açısından bir avantaj olarak görülebilir.

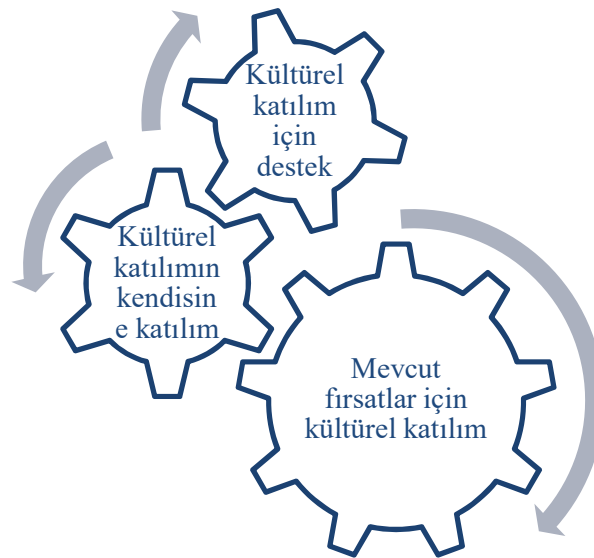
Şekil 4.9'da Torino Deneyimi Projesi ile kentin deneyim açısından sunduğu avantajlara yer verilmiştir. Torino için tanımlanan avantajlar; benzersiz kültürel zenginlik, doğa, gastronomi, üretim ve spor olarak açıklanmıştır. Projede temel olarak belirlenen avantajların geliştirilmesine odaklanılmıştır. Avantajların geliştirilmesi için hedeflenen temel aktörler ise: turistler, öğrenciler ve yetenekli profesyonellerdir. Bu aktörlerin avantajlar çerçevesinde etkinlik göstermesi ile birlikte ekonomik büyümenin sağlanacağı düşünülmektedir. Kentin kültürel zenginliğinin vizyonun ekonomik temeline yerel dinamiklerin çeşitliliğinde yaklaşılması olumludur.

Şekil 4.9 : Torino deneyimi projesi.

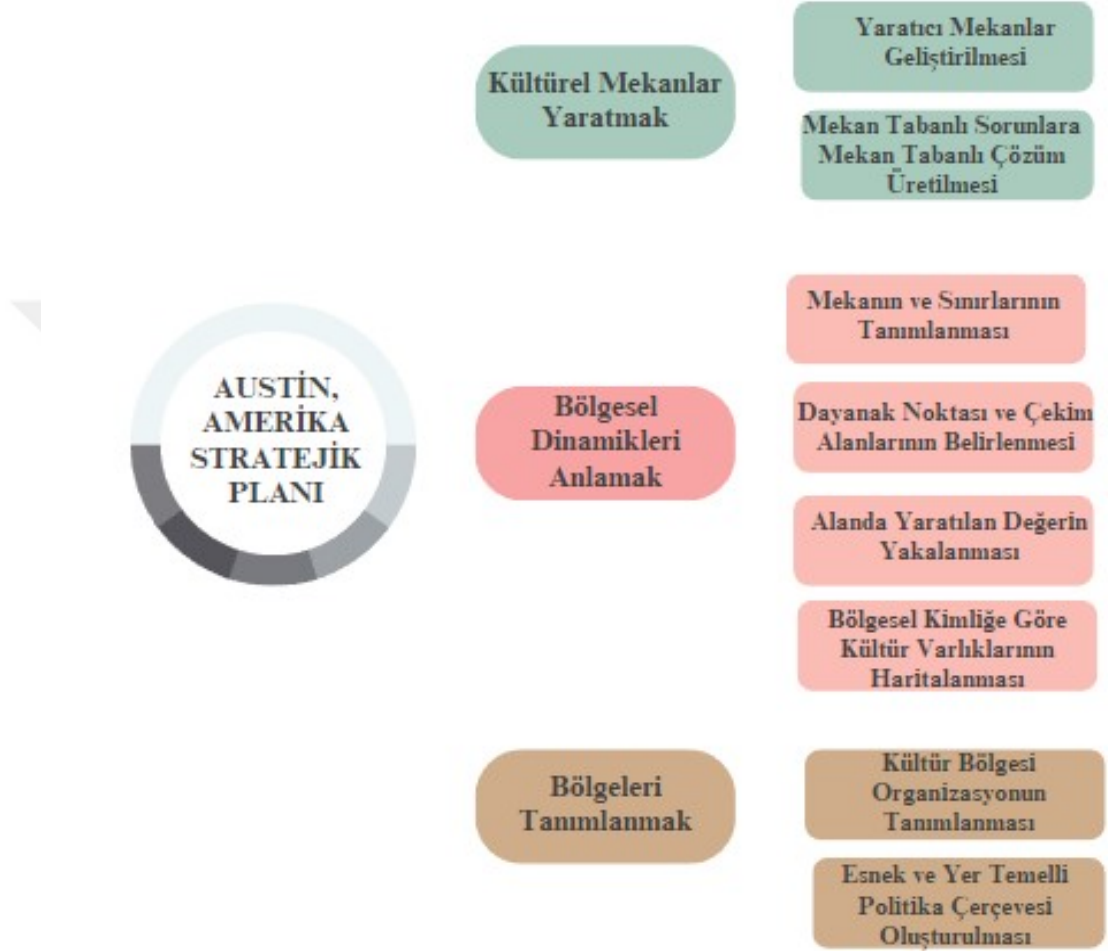
4.3 Austin (Amerika) Kültürel Politika Planlaması Deneyimi

Amerika’da popüler kentler arasında gösterilen Austin, Dünya Kültür Forumu üyesidir. Kentin kültürel politika deneyiminin öğrenilmesi için 2018 yılında Austin Ekonomik Kalkınma Departmanı’nın hazırladığı stratejik planın kültür ve sanat bölümü araştırma kapsamında incelenmiştir. The City Of Austin Economic Development Department (2018) kültürel politikaların planlanması üç bölümde ele almaktadır. Kültür alanlarının değişimi, bölgesel dinamiklerin anlaşılması ve kültürel değerlerin toplumdaki rolünün ortaya konularak bölgelerin tanımlanmasıdır. Bu ele alış itibariyle Austin kenti kültürel planlamasının sunum içeriğinin diğer örneklerden farklı olduğu söylenebilir.

Şekil 4.10 : Kültürel canlılığın 3 temeli.

The City Of Austin Economic Development Department (2018) stratejik planın çerçevesi kültürel canlılığın üç alanına odaklanarak oluşturulmuştur (Şekil 4.10). Kentte kültürel politika planlamasına “kültürel katılım” temelinde yaklaşıldığı görülmektedir. Kültürel katılımı sağlamak için de fırsatlar, katılım ve destek kapsamına odaklanılmaktadır.

Şekil 4.11 : Austin kenti stratejik planı kültür alanına dair belirlenen amaç ve hedefler.

Austin kenti stratejik planında 3 temel amaç ve bu amaçlar doğrultusunda oluşturulan hedeflere yer verilmiştir (Şekil 4.11). Stratejilerin oluşturulmasında mekan temelli bir yaklaşım benimsenmiştir. Referans alınan mekan bölge ölçeğindedir. Kent içinde kültür alanına dair mekanın anlaşılması, tanımlanması ve yaratılması temel alınmıştır. Amaçlara dair oluşturulan hedeflerin çerçevesi de yine amaçların gerçekleştirilmesini yönlendirecek şekilde yer temelli belirlenmiştir. Bu doğrultuda amaç ve hedeflerin birbirleri ile tutarlı olduğu söylenebilir.

The City Of Austin Economic Development Department (2018) tarafından kültürel mekanın yaratılması için yaratıcı mekanların geliştirilmesine odaklanılmıştır. Stratejik

plan bu kapsamda kültürel odaklı kentsel gelişme odağında kültürel mekanların oluşturulmasını amaç edinmiştir. Kültür odaklı kentsel gelişim terminolojisinin kent mekanındaki etkileri ve dönüşümü üzerine açıklamalara geniş kapsamlı yer verilmiştir. Bu araştırmanın kuramsal çerçevesinde sıklıkla değinilen altyapının öneminin Austin örneğinde uygulama alanı bulduğunu göstermektedir.

Austin kenti stratejik planı, bölgesel dinamiklerin çekim ve dayanak noktaları temelinde anlaşılmalı odaklanmaktadır. Bu yaklaşım mekanın okunmasını kolaylaştırmaktadır. Mekanın anlaşılmasını kolaylaştırmak adına başvurulacak başka bir araç ise bölgesel kimliğe göre kültür varlıklarının haritalanmasıdır. Stratejik planda kültür mekanının anlaşılması çabasını etkin kılan en önemli etken mekanın salt haritalama ile değil belirlenen diğer izler ile karşılaştırılarak okunmasıdır. Bölge ölçeğinde kültürel mekanların tanımlanması ise kent içi kültür bölgeleri arasında farkların, değişimlerin gözlemlenmesine imkan sağlamaktadır. Bu sayede mevcut sorun – fırsat – tehdit ekseninde değerlendirmelerin yapılması kolaylaşmaktadır. Aynı zamanda kültür bölgelerine dair politika üretilmesi için temel altlık oluşturmaktadır. Dolayısıyla Austin kenti örneğinde yer temelli bir yaklaşım odağında kültür alanına dair belirlenen amaç ve hedeflerin mekanın ayrıntılı analizine imkan sağlandığı sonucuna varılabilir.

4.4 Bölüm Sonucu

Kültürel politika planması deneyiminde incelenen örneklerin başarılarının temel nedeninin öncelikle kültür alanına dair geniş bir kapsamda stratejik yaklaşım benimsemeleri olduğu söylenebilir. Her kent kendi içerisinde kültür alanına dair gelişmiş kurumsal yapılanmaya sahiptir. Ülkemiz pratiklerine göre uygulamalar değerlendirildiğinde, yerel yönetim içerisinde kültür biriminin bütçesinin fazla olduğu şeklinde anlaşılmamalıdır. İncelenen tüm yurtdışı örneklerinde kültür alanının bağlı olduğu birim farklı olmasına rağmen ilişki kurdukları paydaşlar ve halk katılımı ile kurumsal varlıklarını güçlendirdikleri görülmektedir. Bu sayede kültür birimleri belirli hizmetlerin sağlanmasını organize eden hizmet sağlayıcı konumundan çıkarak kentsel gelişimi yönlendirecek uygulamalar üreten düzenleyeciler haline gelmişlerdir.

Çizelge 4.1’de incelenen yurtdışı kentlerinin kültür alanına dair stratejik planlarının değerlendirilmesine yer verilmiştir. İncelenen örnekler kendileri içerisinde derecelendirme yöntemi ile belirlenen değerlendirme kriterlerine göre ele alınmıştır.

Çizelge 4.1 : İncelenen örneklerin kültür alanına dair stratejik planlarının değerlendirilmesi.

Değerlendirme Kriterleri							
	Kültür Alanı Analizleri	Kültürün Yerel Yönetim Teşkilatındaki Konumu	Plan İçerisindeki Görünürlüğü	Amaç-Gereke-Hedef-Politika Kurgusu	Kentteki Kültürel Gelişimin Plana Göre İlerlemesi	Uygulama Örneklerinin İçeriği	Paydaşlarla Yapılacak Olan İşbirliklerinin Tanımlanması
Barselona (İspanya)	●	○	●	●	○	●	○
Torino (İtalya)	○	●	○	○	○	○	○
Austin (Amerika)	○	○	○	○	●	○	●

Tablo açıklamaları: ○ Zayıf; ○ Orta; ● Güçlü

İncelenen örnekler karşılaştırıldığında Barselona örneğinin kültür alanına dair stratejik yol haritası açısından en başarılı örnek olduğu görülmektedir. Barselona örneğinin en güçlü yanları kültürel kaynakların analizi, kültürün plan içerisindeki görünürlüğü ve iç kurgusudur. Diğer örneklerle karşılaştırıldığında yerel yönetim içerisindeki yapılanması ve iş birliklerinin tanımlanması zayıf olarak kalmıştır. Ancak Torino kentinde kültürün yerel yönetim teşkilatlanmasındaki konumu en baskın kriter olarak karşımıza çıkmaktadır. Torino kentinin politika kurgusu açısından içeriğini geliştirmesi gerektiği söylenebilir.

Austin kenti ise kentteki kültürel gelişimin plana göre ilerlemesi ve işbirliklerini tanımlaması açısından ön plana çıkmaktadır. Bölge ölçeğinden kültürel gelişimin mekanla birlikte planlanması ve daha geniş bir alandaki paydaşlarla ilişki kurması bakımından Austin başarılı olmuştur. Bu bağlamda kültürel politika planlamasının tek

kritere bağlı olarak planlanamayacak ve geniş kapsamlı ele alınması gereken bir alan olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak örneklerde kültürel politika planlamasındaki başarı kriterlerinin;

- Yerel dinamikler,
- Yerel yönetimde kültürün kurumsal yapısı,
- Kültür alanını geliştirmek için benimsediği yaklaşım ile
- Toplum katılımı ekseninde farklılaştığı sonucuna ulaşılır.

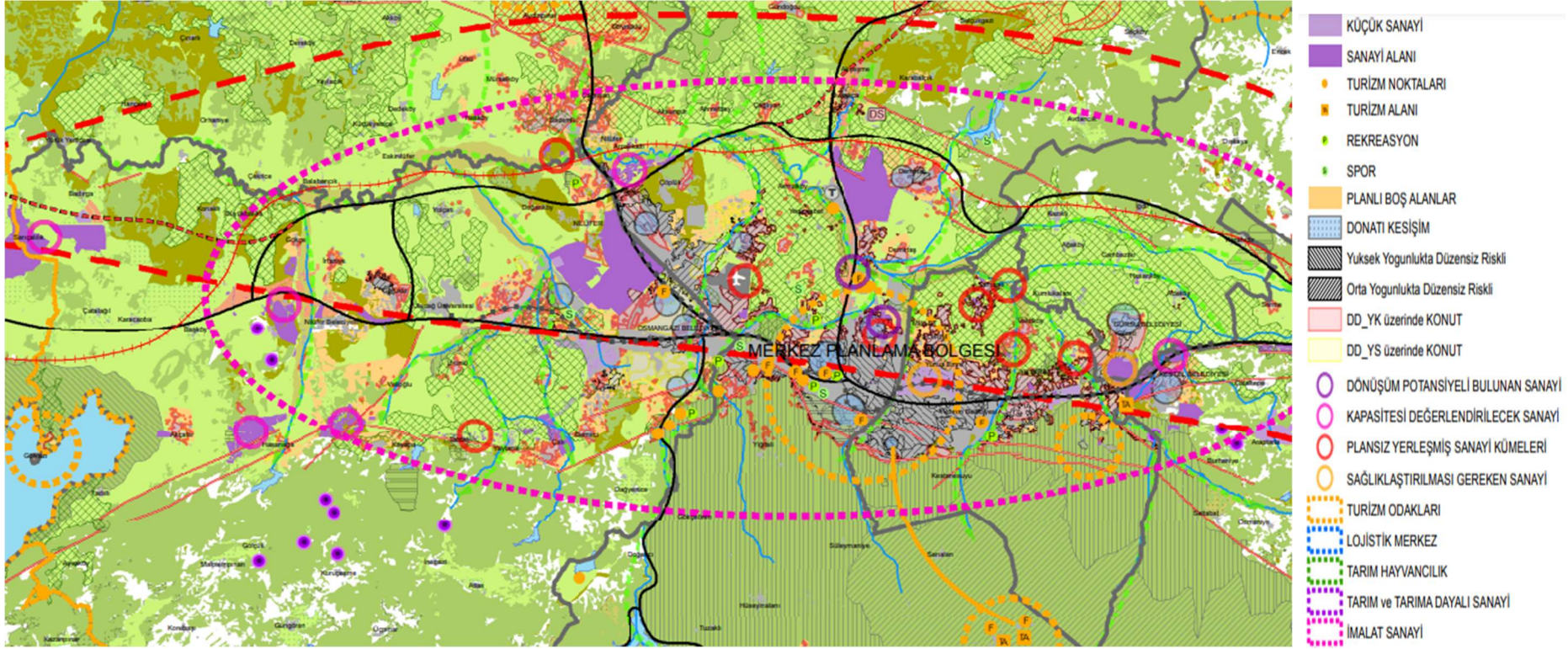
5 BURSA KENTİ KÜLTÜREL POLİTİKA PLANLAMASI

Bu kapsamda yerel yönetimlerin kültür politikalarını oluşturup yönlendireceği temel araçlar strateji planları ve mekansal planlardır. Bu nedenle Bursa kentinde yerel yönetimin kültürel politikalarının değerlendirilmesi için öncelikle strateji planları ve metropoliten planlar incelenmiştir. Buna ek olarak yerel yönetimin teşkilatlanmasında yer alan kültür birimleri ve Kültür A.Ş. kültürel hizmetlerin sunumu üzerine faaliyet göstermektedir. Çalışmanın devamında kentte kültür hizmeti sunumu için faaliyet gösteren kurumlar, yürütülen çalışmaların kapsamı ve mekânsal dağılımı ele alınmıştır. Son olarak yerel yönetim kurumlarında kültür politikalarının üretimi ve yönetimi üzerine Bursa Büyükşehir Belediyesi, Yıldırım Belediyesi, Osmangazi Belediyesi ve Nilüfer Belediyesi kurumlarında Kültür Birimlerinde görevlendirilmiş personel ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular sunulmaktadır.

5.1 Bölge ve Metropoliten Alan Planlarında Kültürel Politikalar

2011 tarihli 1/100.000 Ölçekli Bursa İl Çevre Düzeni Planı çalışmaları kapsamında hazırlanan, sektörel analitik etütleri içerisinde Kültürel Miras Sit Alanları Haritası ve Doğal ve Kültürel Miras Sentez Haritası incelenmiştir.

Doğal ve Kültürel Sentez Haritasında çalışma alanı olan metropoliten alan sınırlarına bakıldığında kentsel sit ve arkeolojik sit alanları gösterilmiştir. Kültürel Miras Sit Alanları Haritasında metropoliten alanda bulunan 18 adet sit alanı tarif edilmiştir. Sit alanlarının çoğunluğunu kentsel sit alanları oluşturmaktadır. Bununla birlikte arkeolojik, kentsel arkeolojik ve doğal arkeolojik sit alanları da bulunmaktadır. Alanların çoğunun kentsel yerleşimin yoğun olduğu bölgelerde ve kentsel sit alanlarının yer alması kentsel kültür politikaları üretilmesi açısından önemli alanlar olduğunu göstermektedir.

Şekil 5.1 : Bursa 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı sentez paftası.

Şekil 5.1’de Bursa 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı sentez çalışması incelendiğinde kültür alanına dair sit alanları dışında bir göstergenin bulunmadığı görülür (<https://meps.bursa.bel.tr/>, 2022). Haritada ekonomik sektör olarak sanayi başta olmak üzere turizm sektörüne vurgu ağırlıkla yapılmaktadır. Dönüşüm potansiyeli olan, kapasitesi değerlendirilebilecek ya da sağlıklılaştırılması gereken plansız alanlar sanayi yerleşim alanları olarak tanımlıdır. Odak alanları olarak turizm, lojistik merkez, tarım-hayvancılık, tarıma dayalı sanayi ve imalat sanayi alanlarına yer verilmiştir. Sentezde merkez planlama bölgesi dâhilinde turizm odağının yer aldığı ve bu kapsamda turizm alanı ve turizm noktaları yoğunlaşmaktadır. Kent ölçeğine hizmet veren kültür merkezlerinin yer aldığı alanların ise donatı kesişim merkezleri olarak nitelendirildiği görülmüştür.

Bursa Büyükşehir Belediyesi (1997) 1. derece kent merkezi; metropoliten bölgedeki tüm merkezlerin bağlı olarak çalıştığı; ticari merkez, hizmet ve servis, kültürel ve yönetsel donatıların ihtisaslaştığı alanlar olarak tanımlanmıştır.

Planlama bölgesi kararlarında İznik ilçesi ve ilçe merkezi, metropoliten bölgede tarımsal, tarihi ve kültür merkezi niteliklerinin korunması önerilmiştir. Buna ek olarak metropoliten bölgede spor ve kültür turizmine yönelik tesislerin 1/25.000 ölçekli planları yapılmak koşulu ile gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Merkez niteliği ve gelişme eğilimleri açısından ilçeler değerlendirildiğinde sadece İznik ilçesi kültürel alt merkez olarak tanımlıdır. Buna rağmen İznik kentinin gelişme eğiliminin tarım, tarih ve turizm alanlarında olduğu ortaya konmuştur. Planda kültürel alt merkez olarak belirlenen İznik’in kültür odaklı gelişmesinin nasıl yapılacağı konusu açık olmaması nedeniyle gelişmenin planlanmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi (1997) plan raporuna göre tarihi ve kültürel değeri yüksek olarak nitelendirilen metropoliten alan kültür turizmi potansiyeline de sahiptir. Bu kapsamda kültür alanının yine turizm sektörü ile ilişkilendirilerek ele alınması söz konusudur. Bu savı destekleyecek çıktılara Bursa 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Turizm Sektörü Raporu’nda ulaşılır. Planda kültür varlıklarının, kentin turizm arzı ve kültür turizmi bölgeleri kapsamında ele alınmıştır.

Turizmde tanıtım ve pazarlama koşulları açısından Bursa Kültür Turizm Tanıtma Birliği etkin bir aktör olarak görev almaktadır. Bursa Kültür Turizm Tanıtma Birliği, ‘Bursa’nın tarih ve kültür birikimini, doğal ve ekonomik performansını ve

sürdürülebilir rekabet gücünü artırabilmek amacıyla çalışmalar yaparak, kenti kültür ve turizm alanında marka kent haline getirebilmek’ vizyonu ile kurulmuştur.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı Ekibi. (2007). raporun çerçevesi “Türkiye Turizm Çerçevesi 2023 Vizyonu” kapsamında sürdürülebilir turizm doğrultusunda oluşturulmuştur. Bu kapsamda turizm sektörünün güçlendirilmesi için kentsel ölçekte markalaşma stratejisi ana odaklar arasında belirlenmiştir. Bu doğrultuda zengin kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin markalaştırılarak, turistler için çekim noktası haline getirilmesi planlanmaktadır. Turizm gelişim koridorları odağı doğrultusunda ise belirli bir güzergâhın kültürel dokusunun yenilenmesi ve belirli temalarda turizm amaçlı geliştirilmesi stratejisi kurgulanmıştır.

Şekil 5.2’de BEBKA’nın 2010 – 2013 Bölge Planı raporunda ise Bursa kentine dair belirlenen turizm alanlarına yer verilmiştir. Bursa’nın her mevsimde farklı alanlara dair turizm faaliyetlerine uygun bir kent olması öngörülmektedir.

Şekil 5.2 : 2010 – 2013 bölge planı Bursa kentindeki turizm türleri.

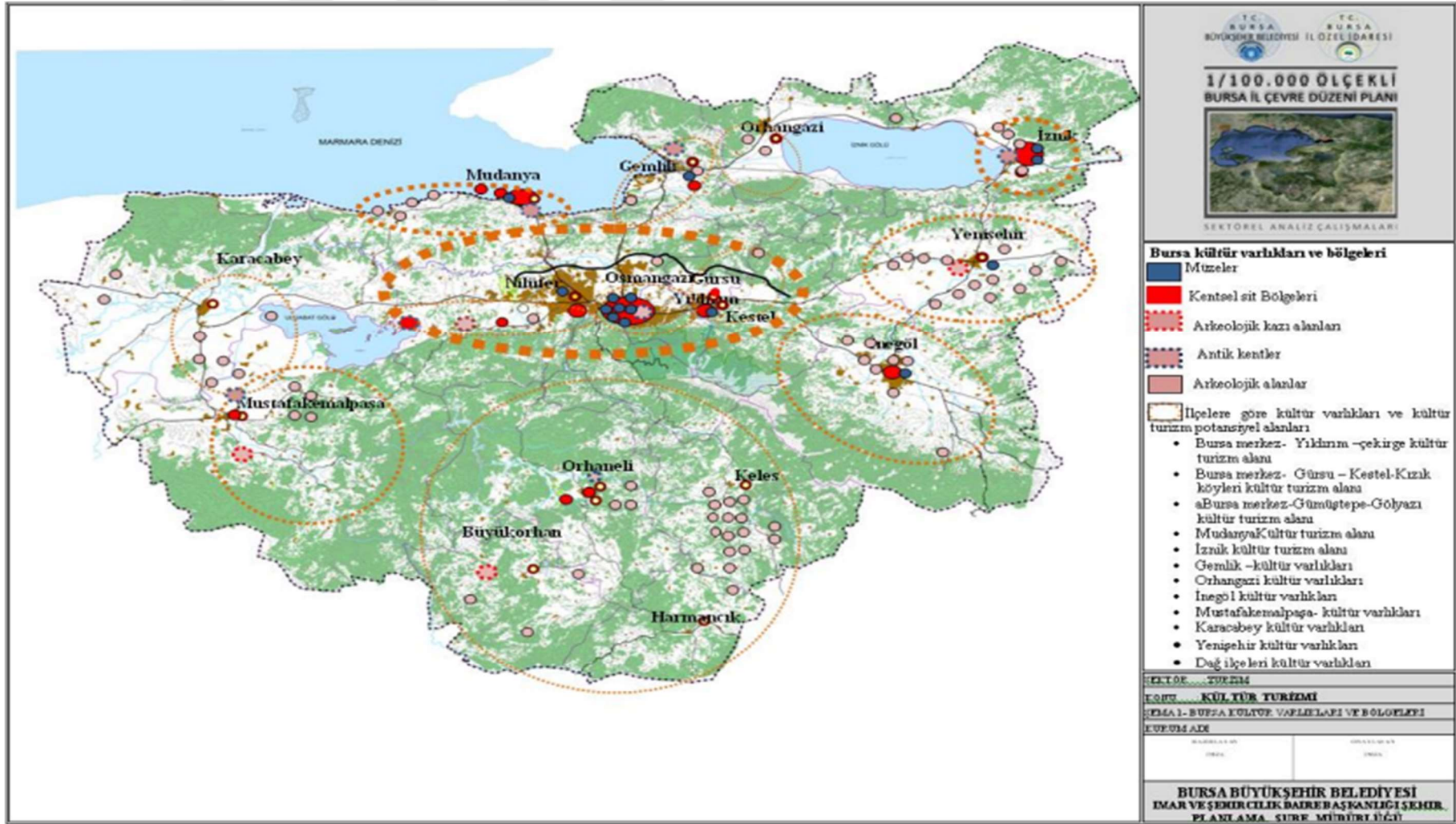
Çizelge 5.1’de görüldüğü üzere Bursa kenti kentsel ölçekte markalaşma stratejisi, tematik turizm gelişim bölgeleri ve koridorları, turizm çeşitlendirilmesi stratejisi kapsamında ele alınmaktadır. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı Ekibi. (2007) kentsel ölçekte markalaşma için kültür politikalarının önemli araçtır. Bursa kenti ölçeğinde de markalaşma stratejilerinin kültür turizminin canlandırılmasıyla uygulanması hedeflenmektedir. Ancak marka kültür kentleri oluşturulması için turizmin kentler için tek alternatif olmadığı unutulmamalıdır. Bursa Yatırım Destek ve

Tanıtım Stratejisi Eylem Planı (2017 – 2023) UNESCO Dünya Mirası alanlarında kültür turizmi altyapısına uygun olması amacıyla çevre düzenlemeleri, restitüsyon ve restorasyon projelerinin hayata geçirilmesini gerekli görmektedir (Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı Ekibi, 2007). Ülkemizde ulusal ölçekte de kültürün turizm ile birlikte gelişmesinin benimsendiği açıktır.

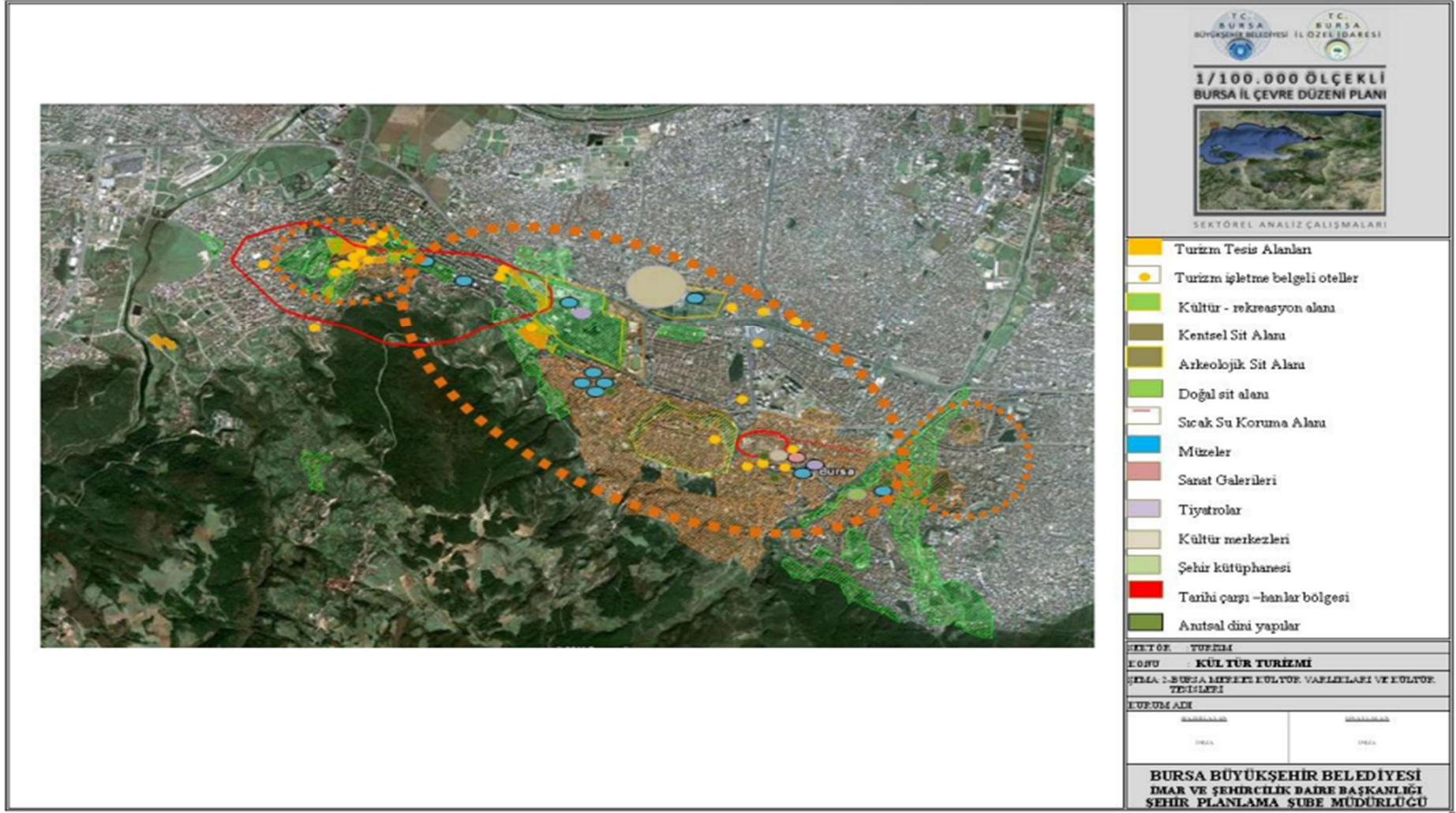
Çizelge 5.1 : TR41 Türkiye turizm stratejisi 2023'te TR41 illeri.

STRATEJİ	HEDEF	İL
Kentsel ölçekte markalaşma stratejisi	Kültür turizmi canlandırılarak marka kültür kentleri oluşturulacak	Bursa
Tematik turizm gelişim bölgeleri	Söğüt kültür turizmi gelişim bölgesi oluşturulacak	Bilecik, Bursa
Tematik turizm gelişim bölgeleri	Frigya kültür ve termal turizmi gelişim bölgesi oluşturulacak	Eskişehir
Tematik turizm gelişim koridorları	Güney Marmara zeytin koridoru oluşturulacak	Bursa
Turizm çeşitlendirilmesi stratejisi	Kongre ve fuar turizmi geliştirilecek	Bursa
Turizmin çeşitlendirilmesi stratejisi	Sağlık ve termal turizm ürünleri oluşturulacak	Eskişehir

1/100.000 Ölçekli Bursa İl Çevre Düzeni Planı kültür turizmi sektörel analiz çalışmalarında Bursa kültür varlıkları ve bölgelerine yer verilmiştir. Çalışma alanı olan metropoliten alanda Bursa merkez – Yıldırım – Çekirge kültür turizm alanı ve Bursa merkez – Gümüştepe – Gölyazı kültür turizm alanı üzerinde durulmuştur (Şekil 5.3). Bursa merkez – Yıldırım – Çekirge kültür turizm alanına dair Osmangazi Belediyesi tarafından Kültür Yolu Projesi planlanmıştır. Proje kapsamında oluşturulan güzergâhta turizm konaklama tesisleri, müzeler, sanat galerileri, tiyatro binası, kültür merkezleri, şehir kütüphanesi, tarihi belediye binası, tarihi çarşı ve kent merkezi kullanımları yer almaktadır.

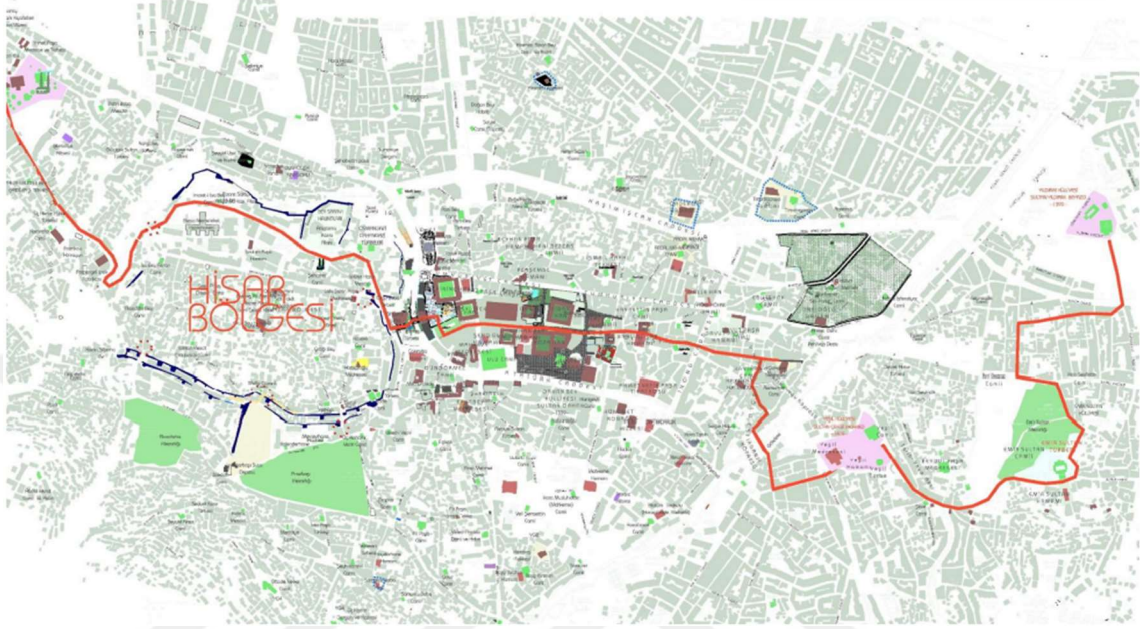

Şekil 5.3 : Kültür turizmi sektörel analiz çalışmaları.

Şekil 5.4 : Bursa merkez kültür varlıkları ve kültür yapıları bölgesi.

1/100.000 ölçekli Bursa İl Çevre Düzeni Planı sektörel analizleri kapsamında kültür turizmi konusunda Bursa merkez kültür varlıkları ve kültür yapıları bölgesi haritalanmıştır (Şekil 5.4). Haritada müze, sanat galerileri, tiyatro ve tiyatro ve turizm alanlarının mekânsal dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 5.5 : Bursa tarihi yaya aksı.

Şekil 5.5’de kültür turizmi kapsamında Hisar bölgesinden hanlar bölgesi ve türbelere uzanan Bursa tarihi yaya aksına yer verilmektedir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 1997). Bu haritaya dair bir lejant hazırlanmamış ve halihazır altlık üzerine kültür varlıklarının sınırları ve adları pafta üzerine etiketlenmiştir. Harita dili ve gösterim teknikleri açısından kültür varlıklarının tarihi alan sınırları içerisindeki konumunun ulaşım bağlantıları veya diğer kültür varlıklarıyla ilişkileri okunamamaktadır.

Bursa kentinde metropoliten alan bütününde tüm kültür alanlarının bir arada yer aldığı bir üst ölçek haritaya rastlanmamıştır. Metropoliten alanın çeperlerinde kalan ancak kültür ve turizm açısından önemli bölgeler bulunmaktadır. Metropoliten ilçe sınırları içerisinde bu yerleşim alanlarından bazıları Gümüştepe (Misi) Mahallesi ve Gölyazı’dır. Nilüfer Belediyesi sınırlarında yer alan bu iki alanda kültür yapıları ile ön plana çıkmaktadır. Bu alanlardan Gümüştepe Mahallesi için Nilüfer Belediyesi tarafından “Misi Koruma ve Yaşatma Projesi” hazırlanmıştır. Proje kapsamında tarihi yapılar restore edilmiş ve halkevi, kreş, kütüphane, bilim merkezi gibi yeniden işlevlerle yerel halkın kullanımına açılmıştır. 1998 yılında arkeolojik ve kentsel sit alanı ilan edilen Gölyazı’da ise kilise, antik tiyatro ve tapınak yapıları kültürel alanlar

olarak belirlenmiştir. Gölyazı'daki kültürel alanlara dair de restorasyon projelerinin uygulandığı görülmektedir.

Metropolitan alan merkez bölgesi sınırları içerisinde diğer yerleşim alanlarından biri ise Cumalıkızık'tır. Cumalıkızık, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından da turizm destinasyonları arasında kabul edilmiştir. 1981 yılında kentsel sit alanı ilan edilen yerleşme kültür turizmi bölgesi olarak belirlenmiştir. Cumalıkızık, UNESCO Dünya Mirası tarafından koruma altına alınması sonrasında Koruma Bölge Kurulu tarafından hazırlanan bir kültür envanterine sahip olmuştur. UNESCO Bursa Alan Başkanlığı (2021) tarafından hazırlanan yönetim planında yönetim sınırlarında “Geleneksel yaşam ve kültür tarzını koruyarak alanların sürdürülebilir kullanımı” faaliyet alanı olarak belirlenmiştir. Rapor kapsamında Bursa kentinin geleneksel yaşam ve kültür tarzı tanımı yapılmamış ve sürdürülebilirlik için sağlanması gereken bir çerçeve açıklanmamıştır. Yalnızca il kültür turizm müdürlüğü aktörlüğünde hanlar bölgesinde yemek kültürünün araştırılması hedeflenmiştir. Bu çalışmalar ile ekonomi ve kültürel değerler arasında ilişki kurulması olumlu olduğu gibi eylem alanına dönüşebilmesi de muhtemeldir.

UNESCO Bursa Alan Başkanlığı (2021) tarafından hazırlanan yönetim planında – “Somut ve somut olmayan kültürel mirasa yönelik tarihi ve kültürel değerleri ortaya çıkarmak, araştırma ve arşiv çalışmalarını arttırarak kent belleğini geliştirmek” hedefi yer almaktadır. Bu hedef doğrultusunda özel gösteri ve el sanatlarının envanterinin oluşturulması ile kuşaklararası kültür transferinin gerçekleştirileceği düşünülmektedir. Buna ek olarak alan yönetimi başkanlığının 2021 – 2026 dönemi için hazırladığı yönetim planının kültür alanına dair belirlediği çerçevenin kent belleği ve kültürel değerlerin geleceğe aktarımı üzerine Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin hazırladığı planla örtüştüğü görülmektedir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin hazırladığı stratejik planın kültür alanına dair içeriğinin örtüştüğü bir diğer belge de Türkiye 2023 Turizm Stratejisi belgesidir. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı Ekibi (2007) göre inanç turizmi kapsamında kültür turizmi ele alınmıştır. Bu kapsamda kültürel değerlere sahip kentlerin markalaşarak turistler için bir çekim noktası haline gelmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda belirlenen 15 kentten birisi de Bursa'dır. Bu kentlerde ulusal turizm stratejisi kapsamında kültür turizminin canlandırılmasıyla marka kültür kentlerinin oluşturulması amaçlanmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Turizm

Stratejisi Eylem Planı (2007) doğrultusunda ise Bursa ili kongre turizmi alt yapısına sahip 7 ilden biri olarak belirlenmiştir. Kentte bu kapsamda fuar alanları, kültür merkezleri ve konaklama alanları yer almaktadır. Bu kapsamda Osmangazi ilçesindeki Buttim, Merinos ve Tayyare Kültür Merkezleri, Nilüfer ilçesindeki Fethiye Kültür Merkezi ve Yıldırım ilçesindeki Barış Manço Kültür Merkezi bölgesel kültür merkezleri olarak belirlenmiştir. Şekil 5.6’da görüldüğü gibi metropoliten merkez bölge için Bursa fuar, kongre ve kültür üçgeni oluşturulmuştur. Kültür alanları, rekreasyon alanları, ticaret alanları, kongre ve fuar tesisleri ve turizm bölgesi ile birbirine bağlanmıştır.

Şekil 5.6 : Bursa fuar, kongre ve kültür üçgeni.

Sonuç olarak metropoliten merkez bölge kapsamında turizm sektörü planlama kararları doğrultusunda kültür alanına dair kültür turizminin ön planda olduğu açıktır. Kültür turizmi kapsamında turların düzenlenmesiyle Bursa iline gelen turistlerin konaklama sürelerinin uzatılacağı düşünülmektedir. Türkiye 2023 Turizm Stratejisine göre (2007) Bursa’nın kültürel mirasının turizm açısından yeterli etkinlikte kullanılmadığı sorun olarak nitelendirilmiştir. Buna rağmen büyükşehir tarafından hazırlanan stratejik planda kültür turları yolu ile kentin tanıtımını yapacak politikaların oluşturulmadığı görülmektedir.

5.2 Yerel Yönetim Planlarında Kültürel Politikalar

Yerel yönetimler, kente sunduğu hizmetler ve vatandaşlarla kurduğu ilişki bakımından kentsel politikaların üretimi ve uygulaması açısından ön plana çıkan kurumlardandır. Yerel yönetimlerin politika uygulayıcısı rolü arttıkça sadece belirli hizmetleri gören kurum olma algısının da yıkıldığı görülmektedir. Bu kapsamda yerel yönetimlerin sosyal ve kültürel işlevlerin üreticisi konumunda olmaları hizmet alanlarını genişletmektedir. İlgili literature bakıldığında yerel yönetimlerin kentlerde hizmet alanlarının genişlemesinin en temel sebepleri mevcut nüfusun değişen ihtiyaçları ve göçe bağlı nüfus artışlarıdır. Ancak yerel yönetimlerin hizmet alanlarının genişlemesinin sebep olduğu en önemli sorun kentteki tüm alanlara hizmet sunumunun mümkün olmamasıdır. Bu kapsamda yerel yönetimlerin kültür politikalarını nüfusun değişen ihtiyaçlarına ve farklı gruplar arasındaki dengeyi sağlamaya yönelik üretmesi gerekmektedir.

Meriç ve diğ. (2006) yerel yönetimlerin, mevcut kentliler ve kente sonradan gelen nüfus arasında ortak bir kent kültürü paydası oluşturulmasının yerel hizmetlerin verimliliği açısından büyük önem taşıdığını belirtmektedir. Meriç ve diğ. (2006) yerel yönetimlerin kültür politikaları oluşturulmasının kentliler arasında toplumsal bütünlük sağladığını vurgulanmaktadır. Sürekli göç alan Bursa kenti açısından kentte kültür politikalarının da farklı nüfus gruplarına yönelik, mevcut ihtiyaçları gözeten ve kentsel kültürel gelişimi destekleyecek şekilde üretilmesi gerekmektedir. Bu sayede kentle henüz bütünleşemeyen nüfus kendisini dışlanmış hissetmeyecek aynı zamanda sunulan yerel hizmetleri ötekiler için görmeyecektir. Dolayısıyla kültür politikaları aracılığı ile kentte üretilen hizmetler kentin tüm kesimlerinde yaşayan kentlilere erişilebilir hale gelecektir. Bu doğrultuda kültür aracılığı ile kentsel kültürel bir gelişime için toplumsal zemin hazırlanmış olacaktır.

5.2.1 Strateji planlarında kültürel politikalar

Bursa kentinin strateji planlarındaki kültürel politikaların değerlendirilmesi için 2006 yılından itibaren 2024 yılına kadar projekte edilen dört plan dönemi ele alınmıştır.

5.2.1.1 2006 - 2009 yılları stratejik planında kültürel politikalar

5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005) Madde 14'e göre yerel yönetimin kültür ve sanat hizmeti sunumu yapması hukuken bir görev olarak tanımlanmıştır. Buna ek olarak

kültür varlıkları, tarihi kent dokusu ve kent tarihi açısından önem taşıyan mekanların ve işlevlerin korunmasını sağlamak belediyelerin görev tanımına dahil edilmiştir. Yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek ve geliştirmek de bu görevler arasındadır.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004) 7. Maddesine göre ise stratejik plan hazırlanması büyükşehirlerin yetki alanında tanımlanmaktadır. Bu kapsamda 2006 – 2009 yılları Stratejik Planı Bursa kentine dair hazırlanan ilk strateji planıdır. Kentin kimliğindeki kültür vurgusu ilk olarak planın tarihçe başlığında yer alır. Bu kapsamda Bursa’nın “Kültür Şehri” oluşu Osmanlı dönemine kadar uzanmaktadır. “Bursa kenti Osmanlı Devleti’nin başkentliğini İstanbul’a devretmesi sonrasında bile hanları ile ticaret, medreseleri ile kültür şehri olmaya devam ettiği görülmektedir” (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2006).

Durum analizi başlığı altında Bursa Büyükşehir Belediyesi kurum içi analizine yer verilmiştir. Kurumsal yapı incelendiğinde kültür daire başkanlığı ile belediye şirketi kapsamında Kültür A.Ş.’nin yer aldığı görülmektedir. Kültür A.Ş. 2006 – 2009 yılı stratejik planından itibaren bir paydaş olarak karşımıza çıkmaktadır. Stratejik planın hazırlanmasında kültür alanında görüş almak üzere Kültür Turizm İl Müdürlüğü ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Bölge Koruma Kurulu dış paydaşlar olarak yer almıştır. İç paydaş olarak da Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı yer almaktadır.

Stratejik planın, şehrin mevcut durum analizinde kültür alanına ilişkin Bursa’nın “Kültürel Tablosu” hazırlandığı anlaşılmaktadır. Ancak açık kaynak olarak yayınlanan 2006 – 2009 yılı stratejik planda Bursa’nın Kültürel Tablosu’na yer verilmediği için değerlendirme imkânı olmamıştır.

Stratejik planın, misyon, vizyon ve ilkeler kısmında “kültür” ifadesine yer verilmemiştir. Kültür alanına dair belirlenen politikalar; stratejik alanlar, amaçlar ve hedefler bölümünde yer alır. Avrupa Birliği, Ulusal ve Uluslararası İlişkiler strateji alanı başlığında, “Kardeş şehirlerle ilişkilerin etkinleştirilmesi” politikası altında performans kriterinde 1 defa / yıl “Kardeş şehirler ile kültür, sanat festivali düzenleme” hedefi yer almaktadır. Buna ek olarak kültürel faaliyetlere strateji alanı olarak yer verilmiştir. Bu kapsamda “kent kültür, sanat ve turizm alanındaki gelişimine katkıda bulunmak ve cazibe merkezi haline gelmesini sağlamak” stratejik bir amaç olarak belirlenmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi (2006) tarafından stratejik amacın

gerekçesi kentin dünya standartlarında yaşanabilir bir ortama kavuşabilmesi için kentlilerin birikimlerini ortaya koyabilecekleri kültür, sanat ve turizm alanında ihtiyaç duyulan etkinliklerin gerçekleştirilmesi olarak ortaya konmuştur. Bir diğer gerçekçe ise nüfusun hızla artmasına bağlı olarak mevcut tesislerin ihtiyaca cevap vermemesi olmuştur. Bursa’da göç, hızlı nüfus artışı ve buna bağlı hızlı kentleşmeyle fiziksel ve sosyo-kültürel açıdan önemli sorunlar yaşandığı belirtilmiştir. Bu sorunların kentlilik bilinci düzeyinde yetersizliklerle birleştiğinde sorunların çeşitleri ve boyutlarının arttığı düşünülmektedir. Bu sebeple politikalar oluşturulurken kentin sağlıklı gelişmesi, yatırımların korunması ve kent sakinlerinin huzuru açısından bir kentlilik bilinci oluşturulmasının kaçınılmaz bir zorunluluktur. Politikalar aracılığı ile oluşturulacak kentlilik bilincinin toplum temelli ve katılımcı bir perspektifle oluşturulması da en önemli önceliktir.

Kültür alanına dair belirlenen politikaların kapsamı; kültür, sanat ve turizm etkinliklerinin düzenlenmesi, kentin ve tarihi kültürel mirasın tanıtımı ile kent kültürü ve kentlilik bilincinin yaygınlaştırılması üzerinedir. Kültür alanına dair belirlenen hedefler ise kültür merkezlerinin yapımı ve festival, konser, sergi, panel-konferans gibi etkinliklerin düzenlenmesi ile kısıtlıdır.

Sosyal hizmetler stratejik alanında sosyal refah seviyesinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Buna ek olarak kente gelen göç sebebiyle de politikaların belirlendiği görülmektedir. Bu alanda kültürün bireysel ve sosyal sorunları aşmak için önemli bir konuma sahip olduğu belirtilmiştir.

Ekonomik, toplumsal, kültürel ve psikolojik sorunlarla baş etme ve destekleme adına ailelere ve yetişkinlere hizmet verilmesi istenilen bir politikadır. Bu sorunlarla mücadele etmek adına çocuk ve gençlerin sosyal kültürel gelişimlerini desteklemenin önemi ön plandadır. Aile, yetişkin, genç ve çocuklara yönelik politikaların hedefleri, tesis kurma, kamp organize etme, meclis gündemi oluşturma çerçevesinde kalmıştır.

İmar ve Planlama strateji alanında kültür alanının konumu incelendiğinde öncelikle stratejik amaçta yer almadığı görülmektedir. Stratejik amaçta kente dair sürdürülebilir çevre, tarih ve doğa vurgusu yapılmıştır ve bu amaca kültür dâhil edilmemiştir. Stratejik amacın gerekçesi sadece hukuki çerçeve ile sınırlandırılmış ve dört adet ana politika oluşturulmuştur. Bu kapsamda Çevre Düzeni Planı yapımı, geleceğe yönelik

planlı kent oluşturulması, yaşanabilir çevre oluşturulması ve kurumlar arası işbirliğine odaklanılmıştır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi (2006) tarafından belirlenen yaşanabilir bir çevre oluşturulması ve yapılar açısından sağlıklı ve güvenli yaşamın tesis edilmesi politikası, Bursa'nın 1. derece deprem bölgesi olması nedeniyle belirlenmiştir. Bu kapsamda üç yıllık projeksiyonla oluşturulan hedef “kentsel dönüşüm çalışmalarında, sosyal ve kültürel sorunları da kapsayan projeler geliştirmek” olarak belirlenmiştir. Ancak projenin ne olduğu konusunda açıklayıcı bir bilgi bulunmamaktadır.

Tarihi mirasın korunması strateji alanında ise “Bursa'nın sahip olduğu kültürel mirasın çağdaş yaşamla buluşturularak gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak” (EK:A) stratejik amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaç, kentin farklı medeniyetlerden izler taşıması bağlamında gerekçelendirilmiştir. Belediyenin bu doğrultuda tarihi ve kültürel mirası koruması ve yaşatması için projeler üretmesi temel bir öncelik olarak görülmektedir. Bu kapsamda tarihi ve kültürel mirasın tanıtımı politikası belirlenmiştir. Ayrıca tarihi eserler ve doğal değerlerin envanterinin hazırlanması üzerine de bir politika benimsenmiştir. Bunun bir yansıması olarak tarihi miras bilgi sisteminin kurulması ve halka açık veri kaynağının sağlanması öngörülmüştür. Ancak hem politika hem de alt hedefleri açısından kültür varlıklarına dair bir envanter çalışmasının ve bilgi sistemi yolu ile dijitalleştirilmesinin planlanmadığı görülmektedir.

Tarihi değerlerin yaşatılması amacıyla projelerin hazırlanması politikası kapsamında Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi ve Muradiye Kültür Alanı 3 yıllık projeksiyonla tamamlanması planlanan hedefler olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda Hanlar Bölgesi'ne dair proje etapları oluşturulması, Balibey projesi, Koza Han – Geyve Han çevre düzenlemeleri ve Zafer Plaza – Pirinç Han arkası meydan düzenlemeleri de hedefler arasında yer almaktadır.

Kültürel mirasın tanıtımı politikası başlığı altında, tarihi kültürel mirasın tanıtılması ve yaşatılması amacıyla etkinlikler düzenlenmesi öngörülmüştür. Oysa politikanın zaten üst amacı konumunda etkinlikler düzenlenmesinin olduğu ve politika ile gerekçe ilişkisinin kurulmadığı belirtilmelidir. Bu kapsamda belirlenen hedeflerin çerçevesi: “kent belleğinin dijitalleştirilmesi, kaybolmakta olan el sanatlarının yaşatılması ve kültürel birikimin yansıtılmasıdır” (EK:A). Plan projeksiyonu boyunca projekte edilen

bu hedeflerden workshopların performans kriterinin sürekli olması, sergilerin yılda altı adet olacak şekilde açılması hedef olarak belirlenmiştir.

5.2.1.2 2010 - 2014 yılları stratejik planında kültürel politikalar

2010 – 2014 yılları Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı kapsamında 28 stratejik amaç ve 158 stratejik hedef tanımlıdır. Planın temel amaçları, kente değer katması ve vatandaşların yaşam standartlarını yükseltecek faaliyetlerin kurumsal yapı içerisinde gerçekleştirilmesidir. Plan çalışmasının hazırlanma aşaması; veri toplama ve uygulanan metodolojiler açısından bir önceki stratejik plandan ayrılmaktadır.

Bu planda da bir önceki plana benzer olarak Stratejik Planlama Kurulu'nda Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı yer almıştır. İç çevre analizi bölümünde örgüt yapısı başlığında kültür alanına Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı altında yer verilmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2010). Başkanlığın Kültür Şube Müdürlüğü, Kütüphane Şube Müdürlüğü, Orkestra Şube Müdürlüğü olmak üzere üç de alt müdürlüğü bulunmaktadır. Paydaş analizinde dış paydaşlara bakıldığında İl Kültür Turizm Müdürlüğü ve Bursa Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu paydaşlardır (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2010).

Stratejik planın mevcut durum başlığı altında kentin tarihçesi kısmında eski dönem uygarlıkları ve Osmanlı döneminin kültür medeniyetine vurgu yapılmamıştır. Bu dönemler bulunduğu coğrafya itibariyle kurduğu ticari ilişkiler üzerinden değerlendirilmiştir. Ancak Cumhuriyet Dönemi Bursa'sı itibariyle kentin kültür, sanayi ve tarım merkezi olarak gelişmesini sürdürdüğü, 1960'lı yıllardan itibaren sanayinin ve beraberinde nüfus artışı sonucu hızlı kentleşme faaliyetlerine yol açıldığı belirtilmiştir. Cumhuriyetin kuruluşundan yakın döneme kadar faaliyet göstermiş endüstri kuruluşlarının günümüzde kentin kültürel hafızası ve endüstri mirası açısından önem arz ettiği ifade edilmiştir. İlk strateji planında belirlenen hedef doğrultusunda müze, yeşil alan, kültür ve kongre merkezi olarak kente kazandırılması öngörülen Merinos Kentsel Dönüşüm Projesinin tamamlanması bu plandaki faaliyetlerden biri olmuştur.

Bu plan kapsamında mevcut durumun sektörel tabanlı donatı ve kapasite analizinin yapıldığı görülmektedir. Ancak bu analizlerde mekânsal veriler ve erişilebilirlik ele alınmamıştır. Turizm başlığı altında kültür varlıklarının tarihi arka planlarına yer verilirken, kültür alanına dair de bir ana başlık bulunmamaktadır. Kültür varlıklarının

mevcut kullanım durumu ve kent kültürüne katkısına dair bir analiz söz konusu değildir.

Stratejik plan için geçmiş dönem bütçe analizinde yıllar itibariyle fonksiyonel sınıflandırmaya göre TL biriminde bütçe gerçekleştirmelerine yer verilmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2010). Bir önceki plan projeksiyonunda kültür alanına dair harcama hedefi olarak ayrılan bütçe bilgisi bulunmazken bu raporun analiz kısmında bahsedilmiştir. Ancak bu sınıflandırmada da kültür alanı, dinlenme, kültür ve din hizmetleri kapsamında yer almaktadır. Birbirinden farklı üç alan arasından kültüre ayrılan payın net olarak belirlenmesi söz konusu değildir. Yıllara göre bütçe dağılımı:

- 2005 yılında: 25.009.000 TL
- 2006 yılında: 66.888.712 TL
- 2007 yılında: 111.663.690 TL
- 2008 yılında: 41.986.984 TL'dir.

Bursa kent sakinleri ile stratejik plan çalışması kapsamında gerçekleştirilen anket çalışmasının sonuçlarına göre Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin çalışmalarında öncelik verilmesi gerektiği düşünülen ilk beş alan arasında kültür yer almamaktadır. Yerel yönetimden beklenen öncelikli talepler imar, altyapı, ulaşım, sağlık ve sosyal hizmetler çerçevesi ile kısıtlı kalmıştır. Bursa Büyükşehir Belediyesi (2010) Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin çalışmalarından iyi olduğu düşünülen ilk beş alan için Tarihi Miras, Kültür-Sanat, Park ve Bahçeler, e-belediye ve Bursaray cevapları verilmiştir. Buna göre yerel yönetim faaliyetlerine bakılarak kent sakinleri tarafından kültür alanının bir eksiklik değil, memnuniyet ve gelişme potansiyeli olan bir alan olarak görüldüğü sonucuna varmaktadır.

Çizelge 5.2'de SWOT Analizinde kültür alanına dair güçlü yönlerin daha çok olduğu görülmektedir. SWOT Analizindeki güçlü yönler, müze ve kütüphanelerin varlığı ile tanımlanmaktadır. SWOT Analizindeki zayıf yönler ise, kültür etkinliklerinin basındaki görünürlüğü, kültür merkezlerinin dezavantajlı grupların erişimine uygunluğu ve kültür alanındaki uygulamalardaki kısıtlar çerçevesinde oluşturulduğu şeklinde tanımlanmıştır. Bu doğrultuda yerel yönetim tarafından kültür politikaları planlanırken zayıf yönlerin geliştirilmesine daha çok odaklanılması gerekmektedir.

Stratejik planın vizyonu ve misyonu incelendiğinde ilk plandan farklı olarak vizyon kapsamında kültür ifadesine doğrudan yer verildiği görülmektedir. Vizyonda Avrupa şehri ünvanına layık, tarihi ve kültürel değerleri ile birlikte yaşanılabilir olmaya vurgu yapılırken turizm kenti olunması hedefi ön plana çıkarılmaktadır. Bu vizyonla kentin sanayi kimliğinden uzaklaşıldığı görülmektedir.

Kalite politikasında da kültürel ve tarihi değerlere sahip çıkmak bir ilke olarak yer almaktadır. Bu kapsamda tarihi ve kültürel mirasın korunmasının 3. odak alan olarak belirlendiği görülmektedir.

Çizelge 5.2 : 2006 – 2009 dönemi stratejik planı SWOT analizi.

GÜÇLÜ YÖNLER	Şehir tiyatrosunun kuruluşu üzerinden henüz kısa bir süre geçmiş olmasına karşın yoğun bir izleyici ilgisi ile karşılaşması
	Yurt içi ve dışında gerçekleştirilen turne programları ile Bursa'nın kültürel tanıtımının sağlanması
	Şehir kütüphanesi, Kent Müzesi, Hünkar Köşkü Müzesi ve Karagöz Müzesi'nin şehir merkezinde yeni yapılmış binalarda hizmet vermesi
	Şehir Kütüphanesinin yerel yönetime bağlı olması sayesinde koleksiyonun daha sık güncellenmesi
	Kent Müzesi'nin 2006 yılında Avrupa Müze Forumu tarafından yılın en iyi 3 müzesi arasına girmiş olması
ZAYIF YÖNLER	Kültürel ve sanatsal etkinliklerin yerel ve ulusal basında yeterince yer almaması
	Şehir Kütüphanesinde görme engellilere yönelik bir mekan bulunmaması
	Müzik Kütüphanesi ve Gezici Kütüphane koleksiyonlarının yeteri kadar güncellenememesi
FIRSATLAR	Gezici Kütüphane aracının teknolojik imkanların gerisinde kalmış olması ve kısıtlı bir güzergahta hizmet vermesi
	Kültürel ve doğal zenginliklerin fazla olması
TEHDİTLER	Dünya metropolü olan İstanbul'a yakın olması
	Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Yönetmeliğinin olmaması

Bursa Büyükşehir Belediyesi (2010) belirlenen stratejik amaçlardan biri; kentin tarihsel kimliğinin algılanabilirliğini arttırmak, tarihi ve kültürel mirası çağdaş yaşamla buluşturarak gelecek kuşaklara aktarmaktır. Bu amacın gerekçesi olarak geçmiş dönemde Bursa topraklarında yaşamış dört medeniyetin mirasına yer verilmiştir.

Ulusal ve Uluslararası İlişkiler odak alanı kapsamında kentin tanıtılması ve işbirliklerinin geliştirilmesi üzerine stratejik amaçlar belirlenmiştir. Bu amaçların gerekçesi AB'nin sağladığı fonlardan kentin etkin bir şekilde faydalanması ve ağlarda tanınırlığının artması olarak açıklanmıştır.

6. odak alanda kültürel ve sanatsal faaliyetler belirlenmiştir. Bu kapsamda tek stratejik amaç kapsamında 5 stratejik hedef ve 5 faaliyet sayılmıştır. Stratejik amaç: “Kentimizin kültür, sanat ve turizm alanındaki gelişimine katkıda bulunulması ve cazibe merkezi haline gelmesinin sağlanması” (EK:B). Bu kapsamda amacın gerekçesi ilk stratejik planla aynı olmak üzere kentlilerin birikimlerini ortaya koyabilecekleri kültür, sanat ve turizm alanlarında ihtiyaç duyulan etkinlikleri gerçekleştirmek olarak belirlenmiştir.

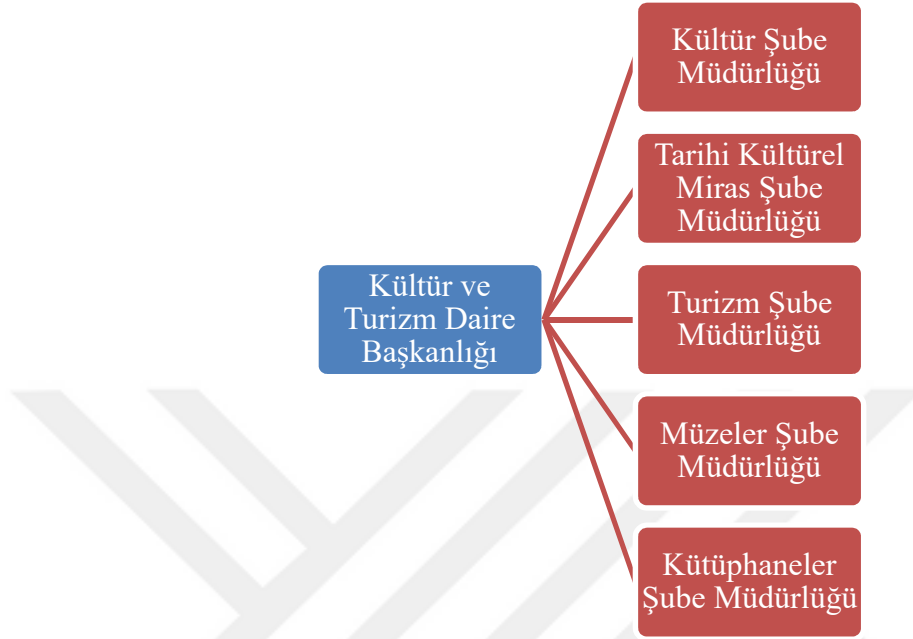
5.2.1.3 2015 - 2019 yılları stratejik planında kültürel politikalar

2015–2019 yılları Stratejik Planı, kültür politikalarının hazırlanmasına temel oluşturan mevcut durum analizleri, analiz teknikleri, kurum içerisindeki konumu, belirlenen ihtiyaç ve istekler kapsamında oluşturulan hedefler ve politikalar kapsamında incelenmiştir. Stratejik planlama kurulunda kültür alanını temsilen Kültür ve Turizm Daire Başkanı yer almaktadır. Stratejik planlama çalışma ekibinde de Kültür Şube Müdürlüğü ve Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü başkan ve sorumlu personeli yer almıştır.

Şekil 5.7’de görüldüğü üzere belediyenin kurumsal teşkilatlanmasında kültür alanına dair daire başkanlığı bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Dairesi Başkanlığı alt birimleri kültür alanı bir şube müdürlüğüdür. Diğer planlarla karşılaştırıldığında 2015–2019 yılları Stratejik Planın ilk kez sosyal işlerden ayrı bir birim olarak yer aldığı görülmektedir. 2015 – 2019 yılları Stratejik Planı’nın kültür alanına dair paydaşlarına bakıldığında:

- Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü

- Bursa İl Kültür ve Turizm Şube Müdürlüğü
- Bursa Kültür Sanat Turizm Vakfı
- Kültür A.Ş. yer almaktadır.

Şekil 5.7 : Kültür ve turizm dairesi başkanlığının alt birimleri.

Mevcut durum analizi bölümü “Bursa’da Yaşam” başlığında Kültür ve Turizm alt başlığı düzenlenmiştir. Bu başlık kapsamında kentin tarihi ve kültürel dokusuna dikkat çekilmiştir. Kentin turizm sektöründe kış sporları ve termal su kaynaklarının potansiyeline değinilmiştir. Bu plan sürecinde Bursa’nın UNESCO Dünya Miras Listesi’ne kabulü gerçekleşmiştir. Bu kapsamda kentin doğal, tarihi ve kültürel varlıkları kültür ve turizm başlığı doğrultusunda sınıflandırılmıştır.

Öncelikle plan kapsamında kültürün, kültür - sanat ve turizm hizmetleri yönetimi odak hizmet alanı olarak ele alındığı görülmektedir. Hizmet alanına dair politikaların oluşturulması için plan hazırlık döneminde GZFT analizi ve hizmet memnuniyetine dair anket çalışmalarına başvurulmuştur. Bu nedenle odak alanın mevcut durum analizi, değerlendirmesi ve stratejik hedeflerin belirlenmesi için paydaşların katılımıyla 2014 yılı Temmuz ayında iki adet toplantı düzenlenmiştir.

Bir paydaş olarak halkın kentsel hizmetlerden memnuniyetinin ölçülmesine dair anket çalışması 10 ilçede ve 656 mahallede 3.507 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Sekiz başlık altında hazırlanan ankette kültür ve sanat hizmetleri bir soru başlığı olarak kullanılmıştır. Ankete katılan vatandaşların verdiği cevaplara göre kültür ve sanat

hizmetlerine dair memnuniyet düzeyi %77 ile yeterli olarak belirtilmiştir. Ancak mahallelilerin %66'sı mahallelerinde etkinlik talebinde bulunmuştur. En çok talep edilen etkinlikler: şenlik, tiyatro ve konser olmuştur. Mahallelerin %51'inde hamam ve türbe yapıları başta olmak üzere yapıların restorasyon ihtiyacı bulunduğu belirtilmiştir. Restorasyon çalışmaları için en çok İznik ve Yenişehir ilçelerinin adı verilmiştir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi (2015) kültür alanına dair muhtarların beklentilerinin tespit edilmesi araştırmasında ise muhtarların:

- %46'sı mahallesinde restorasyona ihtiyaç duyan bir yapının bulunduğunu,
- %67'si mahallesinde kültürel ya da sanatsal tesise ihtiyaç duyduğunu,
- %68'i mahalle sakinlerinin meslek edindirme kurslarından faydalanamadığını,
- %69'u mahalle sakinlerinin şehir içi ve şehir dışına düzenlenen kurslardan faydalanamadığını,
- %80'i mahallesinde etkinlik düzenlenmesi talebinde bulunmak istediğini belirtmiştir.

Kültür, sanat ve turizm hizmetleri yönetimine dair yapılan GZFT analizinde kültür alanına dair güçlü yön ve fırsatların daha baskın olduğu görülmektedir (Çizelge 5.3). Buna ek olarak kültür alanının turizm sektörü birlikte ele alındığı görülmektedir. Bu kapsamda kültür alanına dair değerlendirmeler turizm perspektifinde ele alınmıştır. Bu bakımdan plan tek bir sektör doğrultusunda ele alındığı için içerik kısıtlıdır.

Çizelge 5.3 : 2015 – 2019 yılları stratejik planı kültür alanına dair GZFT analizi.

GÜÇLÜ YÖNLER	Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı'nın kültür, sanat ve özellikle turizme bakış açısının öncelikli olması ve hizmet yapma isteği
	Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde birçok sanatsal ve kültürel faaliyetler yapılması (Uluslararası Bursa Festivali gibi)
	Bursa Sultan Külliyesi, Hanlar Bölgesi ve Cumalıkızık'ın UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girmiş olması
	Kültür ve sanat merkezlerinin olması (Merinos Atatürk Kongre Kültür Merkezi gibi)
	Kültürel mirasa yönelik restorasyon projelerinin çokluğu ve hızlı ilerlemesi
	Kütüphane koleksiyonunun zengin olması
	Sosyal tesislerin varlığı

Çizelge 5.3 (devam) : 2015 – 2019 yılları stratejik planı kültür alanına dair GZFT analizi.

GÜÇLÜ	Tarihi yapıların işlevlendirilip halkın hizmetine açılması
YÖNLER	Kütüphane hizmetlerinin başka şehir Belediyeleri'ne oranla güçlü ve aktif olması
ZAYIF	Bütünşehir yasası dolayısıyla merkeze uzak ilçelerde müzelerin yetersiz olması
YÖNLER	E-kitap, e-dergi gibi teknolojik gelişmelerin yeterli olmaması
	Turizm Master Planı-Eylem Planı'nın olmaması
	Bursa Sultan Külliyesi, Hanlar Bölgesi ve Cumalıkızık'ın UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almasının turizme sağlayacağı katkı
	Bursa'nın diğer metropol kentlere yakınlığı
	Bursa'nın çok önemli tarihi-kültürel miras değerlerine ve doğal güzelliklere sahip olması
	Güçlü STK'ların olması
	Her tür yasa ve yönetmeliğin, sanat ve kültür faaliyetleri konusunda yerel yönetimlerin rahat davranmasına olanak vermesi
FIRSATLAR	Hizmetlerin hitap ettiği yaş aralığının genişliği
	İznik İlçesi'nin UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'nde olması
	Kültürel faaliyetleri destekleyen kamu ve özel sektör fonlarının olması
	Sınırların genişlemesi ile daha çok kişiye hizmet ulaştırılabilme kapasitesi (Semt kütüphane sayısı, artan gezici kütüphaneler gibi)
	Yeni katılan ilçelerde restorasyon çalışmaları ile kent turizmine katkı sağlanması
	6360 sayılı Kanun ile tüm il sınırlarında sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenebiliyor olması
	Bursa'ya göç oranının yüksek olması sebebiyle kentin çok hızlı gelişmesi, sosyo-kültürel nüfusun değişerek artması
	Büyükşehir sınırlarının genişlemesi ile birlikte hizmet götürülecek alanların yoğunluğu
	Eylem planının oluşturulmaması, uzun ve istikrarlı olarak uygulanamaması
	İstanbul'a yakın olmasından dolayı bazı hizmet alanlarında yatırım yapılmaması
TEHDİTLER	Kültür ve turizm bilincinin yeterince gelişmemiş olması
	Tarihi yapıların giderek daha hızlı yıpranarak yıkılması
	Turist sayısının azlığı
	Çevre ülkelerdeki savaşlar
	Doğal afetler (yangın, deprem)
	Doğal güzelliklerin bozulması
	Ekonomik kriz-istikrarsızlık gibi olası durumlar

Buna ek olarak sağlık ve sosyal hizmetler yönetimi kapsamında dezavantajlı gruplardan olan engelli bireylere yönelik yapılacak olan merkezde kültürel

alışmalarında gerçekleştirilmesi gerektiği ortaya konmuştur. İmar ve şehircilik hizmetleri yönetimi kapsamında kent kimliği ve kentsel kültüre katkı sağlayan planlama, kentsel dönüşüm ve proje çalışmalarının yapılması güçlü yn; Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma ve Yenileme Kurullarının onay süreçlerinin uzun olması ise tehdit olarak belirlenmiştir. Kurumsal kaynak yönetimi kapsamında kardeş şehir sayısındaki artışın kültürel paylaşımla yaşanacak olası gelişmeler ve kentin tarihi ve kültürel yönden zengin oluşu fırsat olarak grlmştir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi (2014) tarafından geleceğe ilişkin “Bursamızı; planlı, sağlıklı, çevreye duyarlı, refah seviyesi yüksek, tarihi değerleri korunan ve tüm kent dinamikleriyle gelişen, sanayi, ticaret ve turizmde lider kent yapmak” vizyonu belirlenmiştir. Vizyon kapsamında kültür alanına dair vurgu yapılmazken bir önceki plandaki turizm kenti vizyonu sanayi ve ticaret sektörü de eklenerek genişletilmiştir.

Kültür alanına dair 1 stratejik amaç, 12 stratejik hedef, 58 stratejik eylem ve 62 performans gösterge kriterleri belirlenmiştir. Planda stratejik amaç: “Tarihsel kimlik bilinci içinde kentimizin kültür, sanat ve turizm alanlarında gelişimine katkı sağlanması ve kültürel mirasın ağdaş yaşamla birleştirilip gelecek kuşaklara aktarılması” şeklinde tanımlanmıştır (EK:C). Ancak kültürel mirasın ağdaş yaşamla birleştirilmesinin araçlarının ve kent mekanında yansımalarının nasıl olacağının stratejik plan kapsamında açıklanmaması eksikliklidir.

5.2.1.4 2020 - 2024 yılları stratejik planında kültürel politikalar

2020 – 2024 yılları Stratejik Planı; plan hazırlık süreci, durum analizi, geleceğe bakış, strateji geliştirme ve izleme ve değerlendirme bölümlerinden oluşmaktadır. Öncelikle nsz olarak stratejik yönetim anlayışının kurum kültürü olarak benimsendiği ortaya konmuştur. Stratejik plan hazırlama kurulunda kültür alanına dair Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanına yer verilmiştir. Stratejik plan ekibinde de Kültür şube Müdürlüğü personeli görevlendirilmiştir. nceki stratejik planlar ile karşılaştırıldığında bu plana benzer olarak ilk iki stratejik planda kültür alanına dair Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı yer alırken üçüncü stratejik planda Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı’nın görev aldığı grlmştir. Kültür ve turizm alanının kurum içi yapılanmada birbirinden ayrılması ile birlikte Turizm ve Tanıtma şube Müdürlüğü kurulmuştur. Plan sürecinin organizasyonunda bir önceki planlara benzer

olarak vatandaş ve muhtar anket çalışması, paydaş çalışmaları ve GZFT analizi yapılırken farklı olarak PESTLE analizi yapılmıştır.

Mevcut durum analizinde tarihçe kısmında, diğer stratejik planlarda kentte yaşamış olan ilk dönem uygarlıklarından başlamak üzere genel bilgilere yer verilirken bu planda Osmanlı döneminden başlamak üzere siyasi gelişmeler ve hukuki çerçevede kurumsal tarihçeye yer verildiği görülmektedir. Stratejik planın hayata geçmesi ile birlikte kent kaynaklarının öncelikli ihtiyaçlara aktarılacağı, temel problemlere çözüm üretileceği, daha yeşil ve dirençli bir kent oluşturulacağı ve turizmin gelişmesine katkı sağlanarak ekonomik büyümenin de bu yolla sağlanacağı belirtilmiştir. Diğer stratejik planlar ile karşılaştırıldığında sunuş kısmında genel çerçeve, yöntem ve yol haritalarına dair açıklamalara yer verildiği görülür.

Bu plan, diğer stratejik planların içeriğinden farklı olarak bir önceki planın içerik ve yıllara göre odak alan kaynak kullanımı açısından değerlendirmesine de yer vermiştir. Bu kapsamda 2015 – 2019 yılları Stratejik Planı'nın belirlediği 9 odak alan, 21 stratejik amaç, 108 stratejik hedef ve 501 performans göstergesi ele alındığında amaç ve hedef sayısının artışı dikkat çekicidir. Buna ek olarak direkt olarak stratejik hedeflerin performans göstergeleri belirlenmediğinden hedefleri ölçmek zorlaşmaktadır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi (2018) göre 5. yılın sonunda 2015 – 2019 Stratejik Planı % 81 başarıya ulaşmıştır. Buna ek olarak belediyenin öngördüğü gelir bütçesinin gerçekleşmesinin düşük kalması sebebiyle hedeflerde sapmaların yaşandığı belirtilmiştir. 2015 – 2019 Stratejik Plan dönemi odak alan bazında kaynak kullanımı dağılımına bakıldığında: kültür, sanat ve turizm hizmetleri alanının 5% - 10% aralığında ve 9 odak alan arasında 5. sırada yer aldığı görülmektedir.

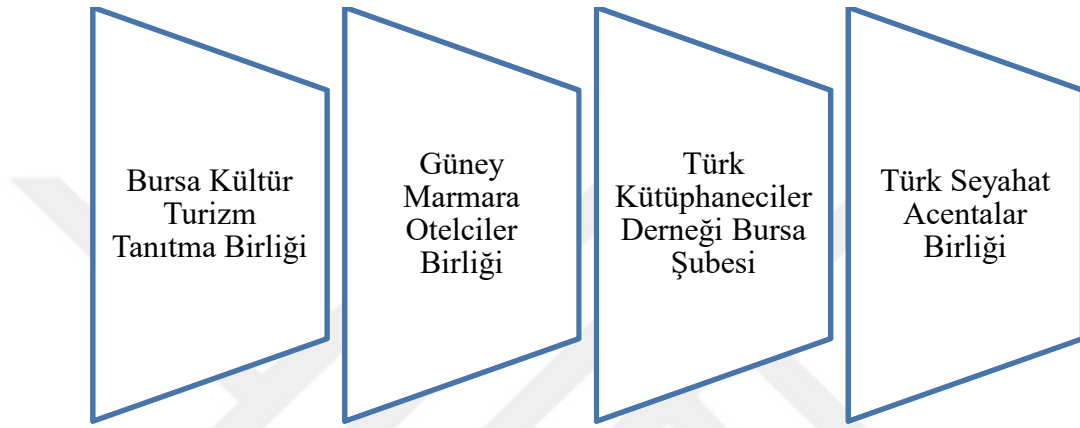
Şekil 5.8 : Kültürel faaliyetlerin kapsamı. (Stratejik plandan yararlanılarak tez kapsamında oluşturulmuştur.)

2020–2024 dönemi Stratejik Planı incelendiğinde diğer planlardan farklı olarak mevcut durum analizinde üst politika belgelerinin analizine yer verildiği görülür. Kültür alanı doğrultusunda ise Kalkınma Planı ve 2019 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı incelenmiştir. Hizmet alanları ve sunulan hizmetler başlığına bakıldığında Kültür ve Turizm Hizmetleri Yönetimi alt başlığına yer verilmiştir. Bu kapsamda kültür ve turizm yönetimi ana stratejik amaç olarak belirlenmiştir. Şekil 5.8’de Bursa Büyükşehir Belediyesi (2019) tarafından kültür ve turizm yönetimi kapsamında ortaya konan alt başlıklar gösterilmiştir. Bu doğrultuda kültür alanına dair fiziksel yapı ölçeğinden, eğitim, tanıtım faaliyetleri ve çeşitli hizmetlere dayanan geniş bir kapsam oluşturulmuştur.

Paydaş analizi bölümünde ise Paydaş / Hizmet Alanı Matrisi kullanılarak kültür alanına dair büyükşehir sınırlarındaki tüm belediyelerinin paydaş olarak tanımlanmıştır. Ne var ki belediye şirketlerden Kültür A.Ş. ve meslek - akademik odaların kültür alanının paydaşı olmadığı görülür. Kültür alanına dair sadece Bursa Teknik Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi paydaş olarak kabul edilmiştir. Paydaş olan sivil toplum kuruluşlarının çoğunluğunun ise turizm alanına dair paydaşlar olması kentte kültürel faaliyetlere dair sivil toplum örgütlerinin stratejik planda etkili paydaş olarak yer almadığını göstermektedir (Şekil 5.9). Kültür alanında paydaş olan kamu kurumları ise şunlardır:

- Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü,
- Bursa Yazma Eserler Kütüphanesi,

- İlçe Emniyet Müdürlüğü,
- İl Halk Kütüphanesi,
- İl Milli Eğitim Müdürlüğü,
- İl Sağlık Müdürlüğü,
- Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü,
- Vakıflar Bölge Müdürlüğü.

Şekil 5.9 : Stratejik plana paydaş olan sivil toplum kuruluşları. (Stratejik plandan yararlanılarak oluşturulmuştur.)

Yine de diğer stratejik planlarla karşılaştırıldığında 2020 – 2024 Dönemi Stratejik planının Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü ve Kültür Turizm İl Müdürlüğü dışında birçok kurum dışı paydaş ile işbirliği içinde olduğu açıktır. Kurum içi örgütlenmede kültür alanının konumuna bakıldığında Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı'nın yer aldığı görülmüştür. Bu daire başkanlığı altında bulunan şube müdürlükleri şunlardır:

- Kütüphaneler Şube Müdürlüğü,
- Müzeler Şube Müdürlüğü,
- Orkestra Şube Müdürlüğü,
- Kültür Şube Müdürlüğü'dür.

Bir önceki stratejik plan ile karşılaştırıldığında yalnızca Turizm Şube Müdürlüğü'nün taşındığı yerine daire başkanlığında sosyal işlerin geldiği görülmüştür. Bu kapsamda sosyal işlere dair yeni bir şube müdürlüğünün oluşturulmadığı görülür. İnsan

kaynakları analizine bakıldığında hizmetin sınıfına göre dağılımda kültür alanına dair bir hizmet sınıfı ve personel verisi yer almaz.

PESTLE analizinde politik tespitlerde kültür alanına dair bir değerlendirmenin yer almadığı görülmüştür. Ekonomik tespitlerde şehrin markaları ve turizm potansiyeli (sağlık, kültür, inanç vb.) pozitif etken olarak belirlenmiştir. Sosyal kültürel tespitlerde kültür alanına dair net bir etken belirlenmemiş olmakla beraber, kültür alanını etkileyen sosyal gelişmelerin negatif etken olarak belirlendiği görülmüştür. Bu doğrultuda artan nüfus ve göç, kentlilik bilincinin diğer etkenlere göre daha az gelişim göstermesi, şehir geleneklerinin unutulmaya yüz tutması negatif etken olarak belirlenmiştir. Teknolojik ve yasal tespitlerde kültür alanına dair bir tespit belirlenmemiştir. Çevresel tespitlerde tarihi ve turistik değerlerin pozitif etken olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 5.4’de (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2020) GZFT analizinde, kültür alanına dair belirlenen tespitlere yer verilmiştir. Buna göre toplumdaki nüfus büyüklüğü ve grupların ihtiyaçlarına bağlı talepler tehdit olarak görülse de toplumdaki yetişmiş insan varlığı kültür alanına dair de bir fırsattır. Kültür alanına dair kentte tiyatro, müze ve kültür merkezlerinin varlığı güçlü yön olarak görülse de mevcut kültür mekânlarının fiziki yetersizliği ve kentin tanınırlığının az olması zayıf yön olarak nitelendirilmiştir.

Çizelge 5.4 : 2020 – 2024 dönemi stratejik planı GZFT analizi.

GÜÇLÜ YÖNLER	Köklü ve Etkin Şehir Tiyatrosunun Varlığı
	Müze Çeşitliliğinin Oluşu
	Engelsiz Yaşam Merkezinin Oluşu
	Üye Olunan Kuruluşlar ve Kardeş Şehirlerin Varlığı
ZAYIF YÖNLER	Yurtdışı Tanınırlığının Az Olması
	Kütüphanelerin Fiziki Yetersizliği
FIRSATLAR	Kentimizdeki Üniversitelerin Varlığı

Çizelge 5.4 (devam) : 2020 – 2024 dönemi stratejik planı GZFT analizi.

	Akademik Odaların Etkin Olması
	İşbirliğine Yatkın Sivil Toplum Kuruluşlarının Varlığı
FIRSATLAR	Bursa Sultan Külliyesi, Hanlar Bölgesi ve Cumalıkızık'ın UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde Yer Alması
	Doğa, Deniz ve Tarihin Bir Arada Olması
FIRSATLAR	Kentte, Yetişmiş İnsan Kaynağının Varlığı
	Nüfus ve Göç Miktarındaki Artış
TEHDİTLER	İhtiyaç ve Beklentilerin Değişiklik Göstermesi
	Tarihi ve Turistik Değerlere Karşı Vandalizm

Bursa Büyükşehir Belediyesi (2020) stratejik planın vizyonunu “Çınarların gölgesinde, birlik beraberlik ve huzur içinde yaşayan mutlu bir dünya kenti Bursa” olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda diğer planlardan farklı olarak hiçbir sektöre vizyonda yer verilmemiştir. Misyonda ise doğrudan kültür alanına yer verilmemiş ve her alanda sürdürülebilir hizmetler olarak açıklanmıştır. Stratejik planın ilkeler kısmında ise kültür alanına dair kent tarihi ve kent kültürü kavramlarına yerildiği görülür. Stratejik planda, kültür alanına dair belirlenen hizmet alanı, kültür ve turizm hizmetleri yönetimidir. Plan kapsamında toplamda 9 stratejik amaç, 25 stratejik hedef, 109 performans göstergesi ve 221 faaliyet belirlenmiştir. Bu kapsamda kültür ve turizm hizmet alanına dair ise 1 stratejik amaç, 3 stratejik hedef, 9 performans göstergesi ve 25 faaliyet belirlendiği görülmüştür. Stratejik planda her stratejik amaca dair hedef kartı hazırlanmıştır (EK:D). Hedef kartlarının hazırlanması ile hedeften sorumlu ve işbirliği yapılacak birimler tanımlanmış. Buna ek olarak performans göstergelerine dair hazırlanan bir tablo ile göstergelerin hedefe etkisi, başlangıç değeri, izleme ve raporlama sıklıklarına yer verilmiştir. Bu doğrultuda riskler, faaliyet ve projeler, maliyet tahmini, tespitler ve ihtiyaçlara dair bilgilere de yer verilerek diğer stratejik planlardan ayrılmıştır.

5.2.1.5 Genel değerlendirme

Şekil 5.10’da kültür alanına dair stratejik planların değerlendirme kriterleri gösterilmektedir. Kültür alanına dair kriterler stratejik plan içeriği, yerel yönetimin kurumsal boyutu ve paydaşlar kapsamında belirlenmiştir.

Şekil 5.10 : Kültür alanına dair stratejik planların değerlendirme kriterleri.

Bursa Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinin stratejik planları yurtdışı örneklerinin değerlendirmesine esas kriterler kapsamında karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde (Çizelge 5.5) Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin hazırladığı stratejik planlarda yıllar içerisinde kültüre dair analizin içeriğinin daha ayrıntılı ele alınmaya başlandığı görülmektedir. Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin hazırladığı Stratejik Planlarda kültür alanının görünürlüğü yıllar içerisinde artmıştır. İlçeler arasında da kültüre dair en ayrıntılı analizi Nilüfer Belediyesi gerçekleştirmiştir. Nilüfer Belediyesi’nin hazırladığı stratejik plan politikalar ölçeğinde kültür alanı diğer ilçelere göre daha kapsamlı bir ele alış ve ayrıntılı bir içeriğe sahiptir (Çizelge 5.5). Ancak yapılan tüm stratejik planların kültüre dair içeriği değerlendirildiğinde kültürel plana altlık oluşturacak nitelikte bir ele alış olmadığı görülmektedir.

Kentteki kültürel gelişimin plana göre ilerlemesi açısından bakıldığında hiçbir stratejik planın kültürel gelişimin yönlendiricisi olacak etkiye sahip olmadığı görülmektedir.

Buna rağmen Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik planlarının kentteki kültürel gelişimi yönlendirecek potansiyele sahiptir. İlçe belediyelerinin hazırladığı stratejik planların kültür alanına dair içeriğe bakıldığında kültür ortamının farklı vizyonlar kapsamında oluşturulduğu görülmektedir. Bu kapsamda farklı vizyonlar ve kültür ortamları ile kentte ortak bir kültürel vizyonun yer almadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle metropoliten ölçekte kültürel gelişmenin sağlanamadığı tespit edilmiştir.

Kültürün yerel yönetimdeki teşkilatlanmasına bakıldığında sadece Osmangazi Belediyesi'nde kültürün tek başına bir müdürlük olarak yer aldığı görülür. Kültür alanı, Bursa Büyükşehir Belediyesi'nde ise çoğunlukla sosyal işlerle birlikte ele alınırken yalnızca 2015 – 2019 döneminde turizm ile birlikte ele alınmıştır. 2014'de Bursa'nın tarihi alanlarının UNESCO kültür mirası listesine alınması ile 2015 – 2019 yılında turizm ile birlikte kültür alanına dair de gelişmelerin yaşandığı görülür. Buna rağmen hazırlanan stratejik planların büyük çoğunluğunda paydaşlarla yapılacak olan işbirliklerinin tanımlanmış olduğu görülmüştür. Bu durum kentte kültür alanına dair gündemin takip edilmesi ve gelişmenin sağlanması için önemli bir fırsattır. Sonuç olarak Bursa kenti mevcut kültür kaynakları ve gündemi ile stratejik plan ölçeğinde kent mekanında kültür politikalarının planlanması için yerel yönetimlere ortak bir payda sunmaktadır.

Çizelge 5.5 : Bursa Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyesi stratejik planlarının kültür alanına dair içeriklerinin değerlendirilmesi.

		Değerlendirme Kriterleri						
		Kültür Alanına Dair Analiz	Kültürün Yerel Yönetim Teşkilatındaki Konumu	Plan İçerisindeki Görünürlüğü	Amaç-Gerekçe-Hedef-Politika Kurgusu	Kentteki Kültürel Gelişimin Plana Göre İlerlemesi	Uygulama Örneklerinin İçeriği	Paydaşlarla Yapılacak Olan İşbirliklerinin Tanımlanması
Bursa	2006 – 2009 Stratejik Plan	○	○	○	○	○	○	○
Büyükşehir Belediyesi	2010 – 2014 Stratejik Plan	○	○	○	○	○	○	○
Stratejik Planları	2015 – 2019 Stratejik Plan	○	●	○	○	○	○	○
	2020 – 2024 Stratejik Plan	●	○	●	●	○	○	●
İlçe Belediyeleri	2020 – 2024 Nilüfer Beld. Stratejik Plan	●	○	●	●	○	●	○
Stratejik Planları	2020 – 2024 Yıldırım Beld. Stratejik Plan	○	○	○	○	○	○	○
	2020 – 2024 Osmangazi Beld. Stratejik Plan	○	●	○	○	○	○	●
Tablo açıklamaları:		○ Zayıf;	○ Orta;	● Güçlü				

5.3 Yerelde Kùltür Hizmetleri

Bu bölümde merkez planlama bölgesinde yürütölen kùltür hizmetlerinin kapsamı ve mekansal dağılımı üzerinde durulacaktır.

5.3.1 Kùltür hizmetlerinin kapsamı

Bursa kentinde kùltür alanındaki hizmetler üç ana tema etrafında toplanmıştır. Bu temalar: proje ve uygulama, organizasyonlar ve hizmet yönetimidir. Çizelge 5.6’da yerelde kùltür hizmetlerinin kapsamına yer verilmiştir. Proje ve uygulama alanında mevcut yapılara fiziksel müdahaleden dijital ortamda kaynak oluşturulmasına kadar geniş bir kapsam mevcuttur. Organizasyonlar ise gençler odağında olmak üzere yerel ve ÷lke ölçeğinde planlanan ve önemli günleri de kapsayan etkinliklerden oluşur. Hizmet yönetimi ise turizm, tiyatro, sinema ve kütüphanecilik hizmetleri kapsamındadır.

Çizelge 5.6 : Yerelde kùltür hizmetlerinin kapsamı.

Kùltür Hizmetlerinin Kapsamı	Proje ve Uygulama	Akıllı Yaşam Uygulamaları
		Basılı Ve Sayısal Harita Hazırlanması
		Eğitim Hizmetleri (Konservatuvar) Sit Alanlarında Çevre Düzenleme
		Sokak Düzenleme - Cephe Sağıklaştırma Proje Ve Uygulamaları
		Dijital Kent Arşivi Kuruluş Çalışmaları
		Taşınmaz Kùltür Varlıklarının Proje Çizimleri
		Yeni Kütüphanelerin Planlaması
		Mevcut Kütüphane Binalarının Bakım ve Onarımı
		Müzelerin İşletilmesi ve Faaliyetlerin Düzenlenmesi

Çizelge 5.6 (devam) : Yerelde kültür hizmetlerinin kapsamı.

Kültür Hizmetlerinin Kapsamı	Proje ve Uygulama	Yeni Müze Açılması
		Eğitim Ve Kültür Hizmetleri İçin Bina Ve Tesis Projeleri
	Organizasyonlar	Lise Ve Üniversite Öğrencilerine Yönelik Kültürel-Sanat Etkinlikleri Festivaller ve Organizasyonlar
		Üniversite Öğrencilerine Şehir Tanıtımı Turları
		Milli Günler, Törenler ve Bayramlar
		Bursa Kent Gönüllüleri Gençlik Kampı
	Hizmet Yönetimi	Konser Hizmetleri
		Kütüphanecilik Hizmetleri
		Kültür ve Turizm Hizmetleri Yönetimi
		Salon ve Galeri Tahsisleri
		Ses, Sahne, Işık Sistemleri ve Teknik Destek
		Sinema ve Tiyatro Hizmeti Yönetimi

Yerelde kültür hizmetleri kapsamında etkin aktörlerden birisi Kültür A.Ş.'dir. Bu kapsamda Kültür A.Ş. yereldeki kültür hizmetlerinin kapsamının ortaya konması için resmi internet sitesinde 2022 yılındaki etkinlik takvimine dair içerik analizi yapılmıştır. 2022 yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti'nin Bursa olması sebebiyle etkinliklerin çoğunun bu kapsamda yarışma, sergi, gösteri, festival, fuar, sempozyum ve panellerden oluştuğu görülür (Çizelge 5.7). Genel olarak bu etkinlikler her yaş grubundan bireylerin katılımına uygun, halka açık ve ücretsizdir. Yerelde kültür hizmetleri kapsamında Bursa Senfoni Orkestrası bir diğer önemli bileşendir. Demirbatır'a göre (2006) 1999'da Kültür Bakanlığına bağlanan orkestra, Bursa ve çevresinin sanatsal-kültürel kalkınmasına büyük katkı sağlamaktadır. Heykeldeki devlet tiyatrosu binasında faaliyet göstermektedir. Her yıl Bursa Festivali'nin açılış

konseri başta olmak üzere yıllık yayınlanan programı ile birçok konsere ev sahipliği yaparak bölge ölçeğinde kentin kültür alanında hizmet ettiği görülmüştür.

Çizelge 5.7 : Kültür A.Ş. 2022 yılı etkinlikleri.

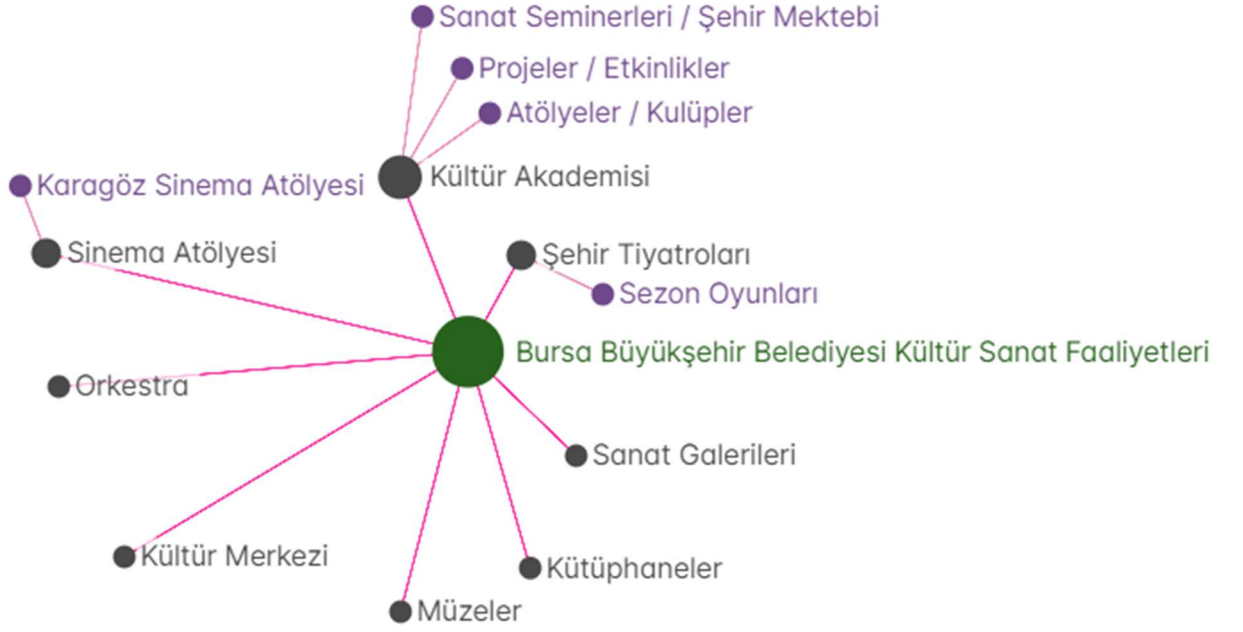
Türk Dünyası Kültür Başkenti Kapsamında Gerçekleştirilen Etkinlikler	Türk Dünyası Kültür Başkenti Bursa'dan Şuşa'ya
	Bursa'nın Edebiyatı, Edebiyatın Bursa'sı Bilgi Şöleni
	Bursa Kültür Günü
	Türk Dünyası Ata Sporları Şenliği
	Turan Orkestrası
	İpek Öykü Yarışması
	Korkut Ata Türk Dünyası Film Festivali
	Seyyah Çocuk Oyunu
	Tanık Sergisi
	3. Kitap Fuarı
	Bursa Gastronomi Festivali
	Süleyman Çelebi ve Mevlit Geleneği Sempozyumu
	Gönül Coğrafyamızın Sesi Mevlid-i Şerif Programı
	Süleyman Çelebi Resim Sergisi
	Türksoy Opera Günleri
	Uluslararası Hediyelik Eşya Tasarım Yarışması
	Kadın ve Moda Uluslararası Sempozyumu
	Tarih Öncesi Hayat Şehrin Merkezinde
	Sokak Sanatçıları Festivali
	Uluslararası Fotoğraf Yarışması
	Genç Kültür Elçileri Programı
	Nevruz Bayramı Piyano Resitali
	Bursa Edebiyat & Düşünce Akademisi
	Dünya Kadınlar Günü'nde Türk Dünyasından Ezgiler Konseri
	Aile ve Medeniyet Paneli
	Bursa 2022 Türk Dünyası Başkenti Gala Konseri
Diğer Etkinlikler	Türkiye'nin Bilim Festivali 9. Science Expo Uzay Havacılık
	Bursa Kültürpark Açık hava Tiyatrosu Konserleri

Çizelge 5.7 (devam) : Kültür A.Ş. 2022 yılı etkinlikleri.

Diğer Etkinlikler	Gençlik Korosu
	Bursa Doğa Turizmi ve Doğa Sporları Günleri
	Bandolar Festivali
	Bursa Nostalji Festivali
	Uçurtma Şenliğı
	Fotoğrafçılar Maratonu
	Yeni Nesil Dijital Girişimcilik Programı

Kentteki kültür hizmetlerinin başka bir alanı da modadır. 2022 yılında düzenlenen Türk Dünyasında Kadın ve Moda Uluslararası Sempozyumu ile ‘‘Türk kültüründe önemli bir yeri olan güçlü ve karakteristik Türk kadınına moda estetiğı açısından kültürel zengin öğeleri ile dikkat çekilmesi amaçlanmıştır’’ (<https://www.turksoy.org/>, 2022).

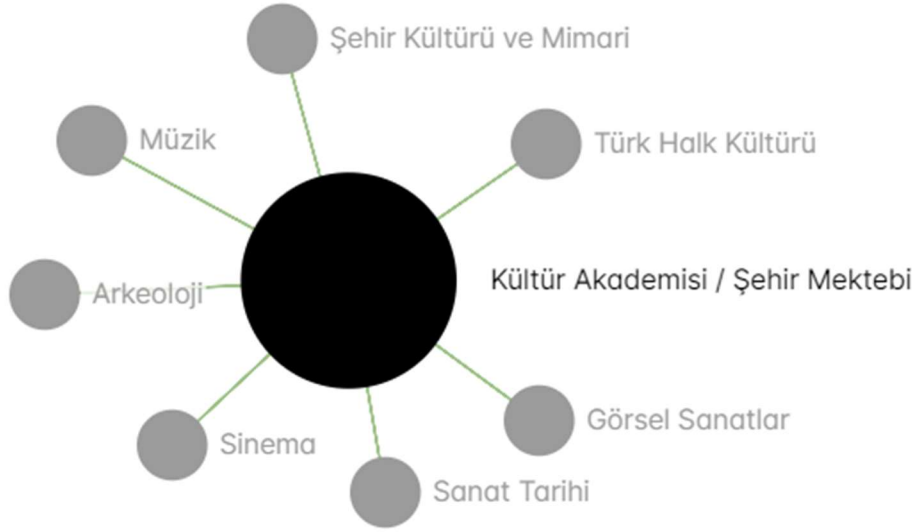
Bursa kentlilik bilinci araştırmasında Bursalıların kentlerini tanımak için en çok ziyaret ettikleri mek nlar arasında Ulu Cami, Kültür Parkı, Yeşil Türbe, Emir Sultan, Uludağ ve Osman Gazi Türbesine gidildiğı ancak Atatürk Köşkü, Bursa Kent Müzesi, Arkeoloji Müzesi gibi diğ r kültürel ağırlıklı mekanlara sıklıkla gidilmediğı belirlenmiştir (Meriç ve diğ. 2006). Buna bağlı olarak Bursalıların sosyal ve doğal içeriğı olan alanlar kadar kültürel içeriğı olan mek nlara çekilmesi gerektiğı ortaya çıkar. Bursalıların kültürel aktivitelere katılımının da düşük olması önemli bir eksiklik olarak nitelendirilmiştir (Meriç ve diğ. 2006). Kültür alanındaki sorunları aşmada yerel yönetimin güçlendirilmesi, yerele özgü projelere destek verilmesi ve toplum kuruluşlarına daha aktif rollerin verilmesinin çözüm  retebileceğı açıktır.

Şekil 5.11 : Bursa büyükşehir belediyesi kültür sanat faaliyetleri.

Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki kültür sanat faaliyetlerinin hizmet dağılımı Şekil 5.11’de gösterilmiştir. Buna göre kente ve topluma dair kültürün ve sanat alanlarının yer aldığı görülmektedir. Bunlar arasında yer alan Kültür Şube Müdürlüğü (2022) projeleri ulusal ölçekte projekte edilen 2023, 2053 ve 2071 hedefleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Kültür Akademisinin kentte kültür ve sanata dair sivil akademi olması ve yedi farklı alanda uzmanlarla faaliyetlerine devam etmektedir.

Şekil 5.12’de Kültür Akademisi Projesi’nin yerelde hizmet gösterdiği yedi alan tanımlanmıştır. Bu projede ana aktör olan yerel yönetimin kültürel ve sanatsal alanda yenilenmiş bir strateji haritaları ve politikalar üretmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda kültürel alanda akademik alanda akademik alanın güçlendirilmesi, eğitimlerle sosyalleşmesi ve yetişmiş insan kaynağı sağlamanın amaçlandığı görülür. Bu amaçların “Türk – İslam Medeniyet Anlayışı” çerçevesinde kültür sanat düzeyinde ve yerel yönetimin katkılarıyla sağlanacağı belirtilmektedir.

Şekil 5.12 : Kültür akademisi’nin yerelde hizmet gösterdiği alanlar.

Kültür Şube Müdürlüğü (2022) tarafından oluşturulan projeler, “Güçlü Ülke Güçlü Medeniyet” ilkesi doğrultusunda “Yerli ve Milli” ana kodlamalarıyla Bursa Büyükşehir Belediyesi, kültür ve sanat yerel yönetim modeli olarak görülmektedir. Bu sayede “Güçlü Türkiye Güçlü Medeniyet” ve “Kurucu Kent / Payitaht Bursa” modeline destek verileceği belirtilir. Proje kapsamında düzenlenecek faaliyetlerin içeriğinde kültür alanına ilgi duyan herkesin yanı sıra öncelikli olarak gençlere odaklanıldığı görülür.

Kültür Akademisi Projesi aynı zamanda kültürel dejenerasyonun hızlanması sorunsalına çözüm üretmek amacıyla kurgulanmıştır. Bu kapsamda milli kültür ve benliğe dair geleneksel kültürel sanat dallarına ve medeniyetin taşıyıcı öğelerinden halk bilimi ürünlerine yönelim gösterildiği söylenebilir. Günümüzde kültürel ve sanatsal görsel biçimlerinin yaygınlaşması sebebiyle Kültür Akademisi Projesinin etki alanının geniş olması beklenmektedir.

5.3.2 Kültür hizmetlerinin mekânsal dağılımı

Burada, kültür hizmetlerinin kentteki mekânsal dağılımını görmek için büyükşehir belediyesinin hazırladığı stratejik planların kültür politikaları kapsamında gerçekleştirilen uygulamalarına yer verilmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin yanı sıra Yıldırım, Osmangazi ve Nilüfer Belediyeleri’nin stratejik planları dahilinde kültür alanına dair uygulamaları da mekânsallaştırılmıştır (Şekil 5.13). Bunun için

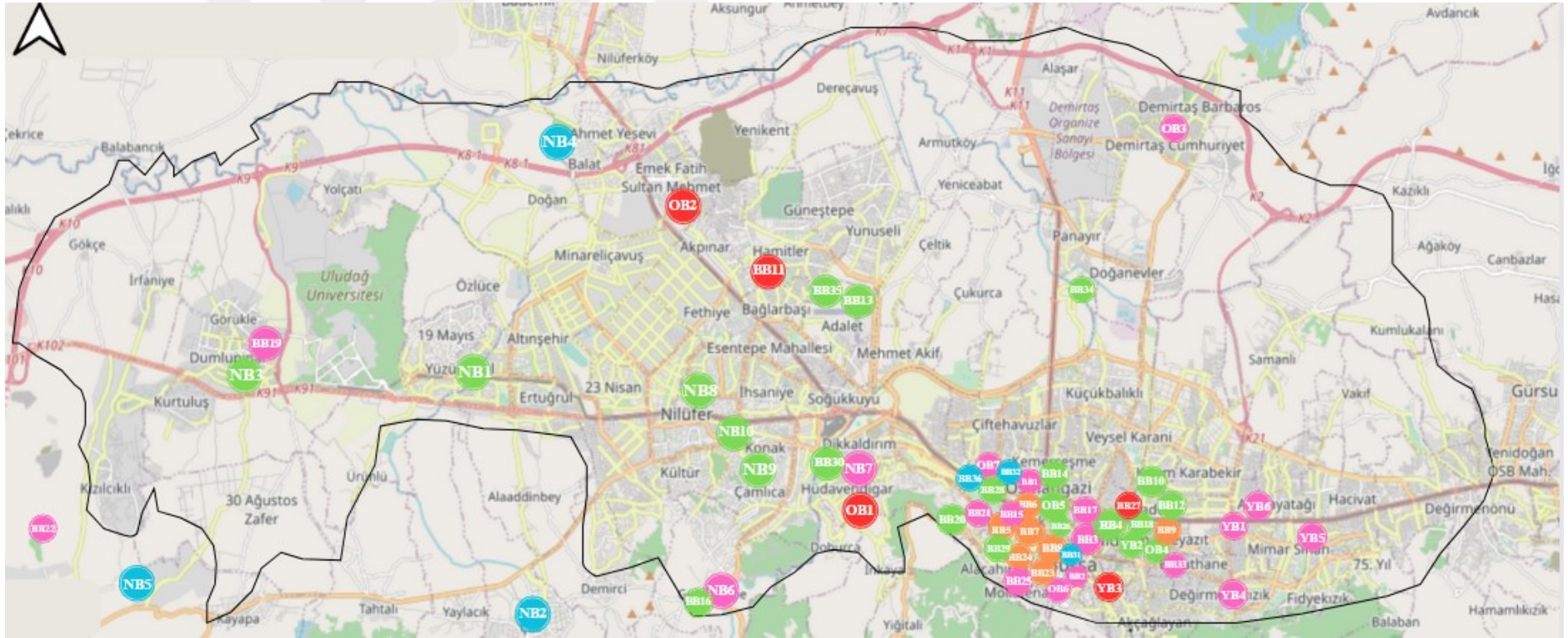
uygulamaların kentte referans verdiği noktaların mekansal dağılımları harita üzerinde işaretlenmiştir.

şekil 5.13’de Bursa Büyükşehir Belediyesi merkez ve batı planlama sınırları referans alınmıştır. Buna göre 2006 – 2009 ve 2010 – 2014 dönemi stratejik planlarının kültür uygulamalarının tarihi kent merkeziyle sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu iki dönemdeki uygulamaların içeriği ise çoğunlukla restorasyon uygulamalarıdır.

Kültür alanını turizmle ilişkilendiren 2015 – 2019 dönemi stratejik planı ile kültür alanının mekândaki uygulama alanlarının etkilediği alanda genişlemiştir. Bununla birlikte 2015 – 2019 döneminde ilk iki plan döneminden farklı olarak kültür alanına dair uygulamaların toplumsal içeriği de ağırlık kazanmaktadır. 2015 – 2019 döneminden itibaren kültür alanına dair uygulamaların kent mekanındaki dağılımı ise tarihi kent merkezinden çeperlere doğru yayılmaya başlamaktadır.

2020 – 2024 dönemi stratejik planı ile birlikte kültür alanına dair uygulamaların çoğunluğu Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi’nde olmak üzere Yunuseli Havaalanı ve Bursa Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezi gibi büyük ölçekli merkezlerde yoğunlaşmaktadır. Uluslararası ölçekte düzenlenen faaliyetlerin gerçekleştirilmesi kentin kültür alanındaki tanınırlığının artmasına katkı sağlamaktadır. Ancak genele bakıldığında kentte plan dahilinde gerçekleştirilen kültür uygulamaları etkinlikler kapsamında kısıtlı kalmaktadır. İncelenen ilçe belediyelerinin kent mekanındaki uygulamalarının dağılımına bakıldığında da durum farklı değildir.

İlçeler arasında Yıldırım ilçesinde kültür alanına dair uygulamaların gerçekleştirileceği mekan kısıtının olduğu görülmektedir. Bunun önemli bir nedeni yoğun konut dokusu içerisinde bu tip sosyo-kültürel donatılara ayrılabilcek boş/uygun alanlar bulmanın zor olmasıdır. İlçedeki kültür hizmetlerinin kapsamını kültür merkezleri ölçeğinde çocuklara, gençlere ve kadınlara verilen eğitimler oluşturmaktadır.

Şekil 5.13 : Bursa Büyükşehir Belediyesi ve metropoliten alan ilçe belediyelerinin stratejik planları kültür politikaları kapsamında gerçekleştirilen uygulamaların mekânsal dağılımı.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan Kültür Politikaları Kapsamında Gerçekleştirilen Uygulamalar	2020 - 2024 Dönemi Osmangazi Belediyesi Stratejik Plan Kültür Politikaları Kapsamında Gerçekleştirilen Uygulamalar	2020 - 2024 Dönemi Nilüfer Belediyesi Stratejik Plan Kültür Politikaları Kapsamında Gerçekleştirilen Uygulamalar
BUR1 Merinos Atatürk Kültür Merkezi'nin yapılması BUR2 Teleferik Projesi BUR3 Defterdarlık Binasının Kent Müzesine dahil edilmesi BUR4 Erguvan Bayramı'nın kutlanması BUR5 Muradiye Kültür Alanı'nın oluşturulması BUR6 Tophane Surlarının restorasyonu BUR7 Fabrika-i Hümayun yapısının restorasyonu BUR8 Tarihi eserlerin çevre düzenlenişinin yapılması (Ulucami, Yıldırım Külliyesi, Muradiye Külliyesi, Yeşil Türbe) BUR9 Bayezid Paşa Medresesi restorasyonu ve kültür ve sanat merkezi işlevi kazandırılması BUR10 Mestanlı Yöresi Kültür ve Dayanışma Derneği ile birlikte "8. Dostluk ve Kardeşlik Yemeği" düzenlenmesi BUR11 Çocuk Merkezinde kültür ve sanat faaliyetleri gerçekleştirilmesi BUR12 Sosyal Yaşam Merkezinde kadınlara ve çocuklara yönelik sanat, kültür ve spor faaliyetleri düzenlenmesi BUR13 Uçurtma Şenliği'nin gerçekleştirilmesi	BUR20 Kültür ve Sanat çalışma grubunun etkinlikler düzenlenmesi (Osmanlı Kaftanları ve Anadolu'da ki Gelin Başlıkları" Defilei; Minyatür, Çini, Ebru ve Çankı dikimi workshopları), Merinos Çalışma Grubunun "Merinos Fabrikası Çalışanları Buluşması" BUR21 Kültürpark Açık hava Tiyatrosu ve Tüyare Kültür Merkezi yenileme projesi BUR22 Dağ köylerinde yazlık sinema ve film gösterimleri BUR23 Lala Şahin Paşa Çocuk Kütüphanesinde kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, Bursa Araştırmaları Merkezi'nin topluma yönelik basılı yayın üretmesi BUR24 İrgandı Sanat Günleri BUR25 Görükle Gençlik Merkezi'nin açılması ve gençlere yönelik kültürel faaliyetler ve sosyal imkanlar sağlanması BUR26 Ali Paşa Oyuncak Kütüphanesinde çocuklara yönelik kültür ve sanat etkinlikleri düzenlenmesi BUR27 Muradiye Kar'an ve El Yarnaları Müzesi'nin açılması BUR28 Akçalar Aktopraklı Höyüğünde yaz okulu konaklama yapılarının tamamlanması BUR29 Tahtakale Çarşı çevresinin sağlıklılaştırılması BUR30 Tarihi Bursa Surları ve Zindankapı restorasyonu ve yeniden işlev kazandırılması BUR31 Bursa Yaşam Kültürü Müzesi'nin açılması BUR32 Engelsiz Turizm Projesi'nin gerçekleştirilmesi BUR33 Yaşayan Geçmişçi ile Bursa Okulunuzda Projesi'nin gerçekleştirilmesi BUR34 Hanlar Bölgesi ve İpek Yılı Etkinlikleri (2021) BUR35 Bey Sarayı Sempozyumu düzenlenmesi BUR36 Sokak Oyunları Şenliği'nin düzenlenmesi BUR37 Uluslararası Bandolar Festivali'nin gerçekleştirilmesi BUR38 Bursa Türk Dünyası Başkenti etkinliklerinin düzenlenmesi BUR39 Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezinde faaliyetlerin devam etmesi BUR40 Bursa Bilim ve Teknoloji Merkezinde Science Expo - Bilim Şenliği'nin düzenlenmesi BUR41 Softaoglu Mehmed Pehlivan Yağlı Güreşleri düzenlenmesi BUR42 Bursa Gastronomi Festivali'nin gerçekleştirilmesi BUR43 2020 - 2024 Dönemi Yıldırım Belediyesi Stratejik Planı Kültür Politikaları Kapsamında Gerçekleştirilen Uygulamalar YB1 Mümine Şeremet Uyumayan Kütüphanesi'nin açılması YB2 Molla Yagan Çocuk Üniversitesi'nde anne ve çocuklara yönelik kültür ve sanat faaliyetleri düzenlenmesi YB3 İsahay Kültür Merkezi (Eşelbey Kadınlar Tarımsal Kalkınma Kooperatifi) kişisel ve medeki eğitimler ile ekonomi alanında gelişme sağlanması YB4 Tarihi Osman Fevzi Efendi Köşkü'nün restore edilmesi ile Karasığaç Sosyal Yaşam Merkezi'ne dönüşümü YB5 Çınarönü Mahallesi Rezerv Yapı Alanı Kentsel Dönüşüm Projesi kapsamında "Living Lab" konseptinde gençlik merkezinin kurulması YB6 Yavuzselim Mahallesi meydan düzenlenmesi kapsamında park alanında Yavuzselim Parkı Açık Hava ve Kültür Merkezi'nin yapılması	OB1 Hüdavendigar Sosyal Gelişim Merkezi'nde çocukların sosyal ve kültürel gelişimine destek olacak eğitimler vermek OB2 Emek Bilgi Evi ile çocuk ve gençlerin okuma, düşünme ve araştırma becerilerini geliştirmek OB3 Demirtaş Kültür Merkezi'nde mahalle ölçeğinde kültürel ve sosyal gelişimi desteklemek OB4 Panoramik Müze'de yaratıcı drama atölyelerinin düzenlenmesi, kılıç kalkan gösterilerinin yapılması, Geleneksel Erguvan Bayramı etkinliklerinin yapılması ve Akıncılar Geleneksel Okçuluk Davası'at Araçsı Bursa Ligi'nin gerçekleştirilmesi buna ek olarak sanatsal ve kültürel gelişim faaliyetlerinin yürütülmesi OB5 Ördekli ve Çevresi Tarihi Bursa Evleri Kültür Adası projesi ile Bursa'nın geleneksel sanatları, yaşam ve yemek kültürünün yaşatılması, Turizmin canlandırılması. OB6 Hisar Arkeoparkta kazı çalışmalarının yapılması, kalıntıların kent tarihine kazandırılması OB7 Soğanlık Kültür Merkezi'nde kültürel ve sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi NB1 Nazım Hikmet Kültür Merkezinde Nilüfer Kent Tiyatrosu'nun oyunlarının sergilenmesi, Tiyatro Festivali düzenlenmesi, Şiir Kütüphanesi'nde kütüphanecilik hizmeti sunulması NB2 Çalı Köy Filmleri Festivali'nin gerçekleştirilmesi NB3 Geleneksel Görükle Balkan Panayırı ve Hıdrellez Şenlikleri'nin gerçekleştirilmesi NB4 Balat Atatürk Kent Ormanı'nda Nilüfer Caz Festivali'nin gerçekleştirilmesi NB5 Hasanaga Enginar Festivali'nin gerçekleştirilmesi NB6 Fotograf Müzesi, Edebiyat Müzesi ve Arşivi mekanlarına gezilerin düzenlenmesi, söyleşilerin gerçekleştirilmesi NB7 Dr. Hüseyin Parkan Sanliol Müzik Enstrümanları Müzesi'nde tanıtım faaliyetleri, film gösterimi ve söyleşilerin düzenlenmesi NB8 Nilüfer Müzik Parkı'nda müzik alanında sanatsal etkinliklerin düzenlenmesi NB9 Konak Kültürü'nde film gösterimlerinin yapılması, sergi alanlarının oluşturulması NB10 Nilüfer Belediyesi'ne ait pancar deposunun Tasarım Atölyesi'ne dönüştürülmesi
Kültürel Kaynaklara Referansla Uygulama İçeriği Toplumsal / Kültürel Organizasyon Festival Mekânlara ve Tesisler Kültürel Miras Eğitim		

Şekil 5.13 (devam) : Bursa Büyükşehir Belediyesi ve metropoliten alan ilçe belediyelerinin stratejik planları kültür politikaları kapsamında gerçekleştirilen uygulamaların mekânsal dağılımı.

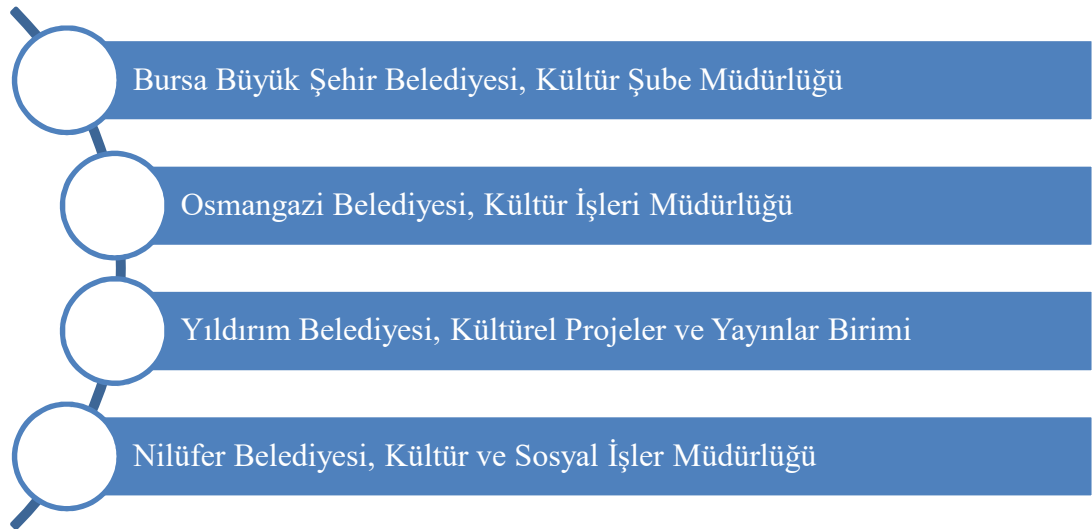
Osmangazi ilçesine bakıldığında ilçe belediyesinin kültür uygulamalarının merkezi alanla sınırlı kaldığı ve ilçenin uzak çeperlerine olan etki alanının, erişebilirliğin oldukça zayıf olduğu görülmektedir (Şekil 5.13). Buna rağmen kültür alanına dair etkinliklerin toplumsal içeriği yüksektir. Bu kapsamda ilçe belediyesinin kültür uygulamalarının içeriği kent mekanında etki alanını genişletme potansiyeli taşımaktadır.

Nilüfer ilçesi ise merkezle kısıtlı kalmayıp çeperlere de kültür faaliyetlerinin etki alanını genişletmesi ile diğer ilçelerden farklılaşmaktadır. Buna ek olarak Nilüfer Belediyesi'nin kültür uygulamalarının niceliksel olarak fazla olduğu gibi içeriği diğer ilçelere kıyasla farklılaşmakta, sanat ve tasarım alanına ağırlık verilmektedir.

Sonuç olarak Bursadaki yerel yönetimlerin kültür alanına dair uygulamalarının kent merkezi ile kısıtlı kaldığı ve belirli merkezlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Büyük ölçekli kültür odaklarının kentte varolması olumludur. Ancak kültür alanının bir plan dahilinde ele alınmaması nedeniyle kent mekanında adil bir dağılım sağlanamamaktadır. Kültür hizmetlerinin kapsamı kültür merkezleri ve etkinlikler çerçevesinde kısıtlı kaldığı için kültür alanında kentsel bir gelişme söz konusu değildir.

5.4 Uzman Mülakatlarında Kültürel Politikalara İlişkin Bulgular

Tez çalışması kapsamında Bursa Büyükşehir Belediyesi ve 3 ilçe belediyesinden uzmanlarla mülakatlar gerçekleştirilmiştir (Şekil 5.14). Toplamda 6 personel ile görüşme sağlanmıştır.

Şekil 5.14 : Uzman mülakatlarında görüşme sağlanan kurumlar ve birimler.

Uzman mülakatlarında yerel yönetimin stratejik planında kültür alanına dair içeriğin hazırlanmasından uygulamalara kadar sürecin öğrenilmesi hedeflenmiştir. Buna ek olarak stratejik plan aracılığı ile Bursa kentinin kültür odaklı gelişmesi için oluşturulacak yol haritasına dair öneriler alınmıştır. Bunun için yerel yönetimlerin kültür alanına yaklaşımları, faaliyet çerçeveleri ve kent için belirledikleri öncelikler tespit edilmiştir.

5.4.1 Bursa Büyükşehir Belediyesi Uzman Personel İle Görüşme

BB-P1 (2023) göre “Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin hazırladığı stratejik planda kültür alanına dair içerik geleneksel kültür etkinlikleri ve güncel sanat gündemine dair oluşturulmakta, buna ek olarak Milli Kültür Şura’sından referans alınan stratejiler de dikkate almaktadır”. Bu kapsamda büyükşehirin stratejik planında kültür alanına dair üst politika belgelerini dikkate aldığı görülmektedir.

Şekil 5.15 : Bursa Büyükşehir Belediyesinin kültür alanındaki erişilebilirliği artırmak için faaliyetleri.

Büyükşehir belediyesinin kentte kültür etkinliklerine ulaşımı erişilebilir kılmak için Tayyare ve Merinos gibi kentin büyük ölçekli kültür merkezlerini kullandığı, faaliyet alanında olan her ilçede de yılda en az 1 etkinlik gerçekleştirilmesini hedeflediği görülmektedir (Şekil 5.15). Kültür etkinliklerinin kentte farklı gruplar için karşılaşma mekanları yaratması ya da kapasite açısından etkinliklere imkan sağlaması açısından büyük ölçekli kültür merkezlerinin yer alması bir avantajtır. Ancak her ilçede yılda en az 1 etkinlik gerçekleştirilmesi kültür etkinliklerine erişilebilirliği sağlayacak bir yaklaşım değildir. Büyükşehirin ilçelerle kültür alanına dair etkinlikler ölçeğinde kurduğu ilişki farklı göstergeler ile ölçülebilir olmalıdır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin yetki alanına bakıldığında metropoliten alan ilçeleri arasında bile birçok kentsel ve kırsal mahalleye sahiptir. Bu kapsamda gerçekleştirilen etkinliklerin her mahalle için erişilebilir olması söz konusu değildir. BB-P1 (2023) göre "büyükşehir ölçeğinde kültür alanına dair hizmetlerin kente adil dağılmamakta ve dağ köyleri, Yıldırım ve Gürsu'nun bu kapsamda dezavantajlı bölgelerdir". BB-P1 (2023) göre "kentte kültür faaliyetlerinin geliştirilmesi için farklı disiplinlerle olan ilişkilerin de geliştirilmelidir". Bu kapsamda kentte kültür faaliyetlerinin arkeoloji alanında eksiklikler barındırdığı görülürken yakın dönemde bu alana dair atölye ve sempozyumların düzenlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

BB-P1 (2023) göre "Bursa kentindeki kültür merkezlerindeki kültür faaliyetlerinin toplum üzerinde olumlu etkisi yüksektir". Bu kapsamda Kültür Akademisi'nin faaliyetlerine ilişkin olarak BB-P1 (2023) göre "Kültür Akademisi Bursa kentinde kendini kültür alanına dair daha çok sanat ve edebiyat alanında geliştirmek isteyen vatandaşlara eğitimler vermektedir. Kültür alanını sektör olarak görüp ekonomi alanında da iş alanları yaratılacak bir kapsama sahip değildir". Kültürün ekonomik sektör olarak kullanılabilmesinde yapılabilecek çalışmalar BB-P1 (2023) göre "Bursa'da kültürün ekonomi alanında ön plana çıkacağı yeterli ortam bulunmasa da ekonomik anlamda kültür alanına dair işbirliklerinin paydaşlarla geliştirilmesi mümkündür". Bu ifade ile ulusal ya da uluslararası paydaşlarla birlikte kültür alanında ilişkilerin geliştirilmesi için çalışılmasına olumlu bakıldığı gözlemlendi.

BB-P1 (2023) göre "kültürün turizm ya da sosyal destek alanları ile birlikte ele alınması olumlu değildir. Ulusal ölçekte kültürün turizmle birlikte ele alınması büyükşehirlerin kurumsal yapılanmasını da etkilemektedir". BB-P1 (2023) göre "kültür faaliyetlerinin alanı ve etki çerçevesi için öncelikle tanımsal eksiklikler mevcuttur. Bu nedenle turizmin somut hedef odaklı bir sektör olması ya da sosyal işlerin kültür öğeleri dışında da birimleri kapsaması sebebiyle kültürle birlikte ele alınmasının uygun olmadığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak BB-P1 (2023) göre "Bursa kentinin kültür odağında bir gelişme göstermesi için yeni neslin yüksek kültürü ve kendi kültürünü tanıdığı, özümlediği bir kültür ortamının oluşturulması ve kültürel üretimin sağlanmasını önceliklendirilmelidir".

5.4.2 Osmangazi Belediyesi Uzman Personel İle Görüşme

Osmangazi Belediyesi'nin kurum içi organizasyonunda kültür tek bir müdürlük olarak ele alınmaktadır. Görüşme yapılan kurumlar arasında sadece Osmangazi Belediyesi'nde kültür alanı tek başına bir müdürlüğe sahiptir. OB-P1 (2023) "kültür alanına dair etkinlikler vatandaş talepleri ve kültür gündemi odağında organize edilmektedir". Kültür alanına dair etkinliklerin gerçekleştirilmesinde birimde görev dağılımının farklı disiplinlerden personeller ile birlikte stratejik plan çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Kültür İşleri müdürlüğünde görev alan 15 personel: etkinlik, teknik, tasarım ve sosyal medya üzerine disiplinlerarası uzmanlardan oluşmaktadır.

OB-P2 (2023) göre "kültür alanına dair faaliyetlerin planlanması ve duyurulmasında sosyal medya yönetimine önem verilmektedir". Sosyal medya alanına verilen payın kültür etkinliklerine katılımı arttırdığı görülmüştür. Bununla birlikte Osmangazi Belediyesi kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin temel belirleyicisinin yerel imkanlar olduğu tespit edilmiştir. OB-P2 (2023) göre "kültür alanına dair gündemin belirlenmesi, etkinliklerin organizasyonu ve bütçelendirme için kültür alanının tek bir birim olması olumludur".

OB-P1 (2023) göre "kültür biriminin yerel yönetim içerisinde kentsel tasarım, sosyal destek ve kültür işleri müdürlükleri olarak bir şube yapılanmasına sahiptir ve bu yapılanma birimin faaliyetlerinin kent mekanındaki etkisinin artması yönünde katkı sağlamaktadır". Şekil 5.16'da Osmangazi Belediyesi kültür biriminin faaliyet kapsamı gösterilmiştir.

Şekil 5.16 : Osmangazi belediyesi kültür biriminin faaliyet kapsamı.

Görüşmede kurum içerisinde kültür alanına dair veriler üzerine envanter oluşturulması ya da verilerin açık kaynak olarak paylaşımı üzerine bir çalışmanın da bulunmadığı tespit edilmiştir. Ancak stratejik plan kapsamında kurumlararası organizasyon açısından Osmangazi Belediyesi kültür biriminin, Bursa Büyükşehir Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğü'ne kültür alanına dair talep edilen verileri belirli aralıklarla bildirmesi söz konusudur. Büyükşehir belediyesinin kurumdan talep ettiği verilere bir örnek olarak da yıllık gerçekleştirilen etkinlik sayısı verilebilir.

Şekil 5.17'de OB-P1 (2023) belirttiği üzere Osmangazi Belediyesi'nin kültür alanına dair etkinliklerinin gerçekleştirdiği mekanlar gösterilmiştir. OB-P2 (2023) göre “bu alanların kapasitesinin planlanan her etkinlik için yeterli değildir. Merinos Kültür Merkezi gibi büyük ölçekli kültür merkezlerinde de artan maliyetler sebebiyle kiralama işlemlerinin her zaman yapılamamaktadır”. Büyükşehirin kültür merkezlerini ilçe belediyelerine kiralama usulü ile kullanıma sunmasının kültür faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini kısıtlayan bir unsur olduğu tespit edilmiştir. Osmangazi Belediyesi sınırlarında mahalle ölçeğinde her yerleşim biriminin faydalanabileceği kültür merkezlerinin yer almadığı görülürken OB-P1 (2023) göre bunun nedeni olarak “belediyenin Akpınar Kültür Merkezi'nin deprem riski sebebiyle yıktı ve yeni kültür merkezlerinin yapımı için mahalle birimlerinde uygun boş ve yeterli alan bulunamamasıdır”.

Şekil 5.17 : Osmangazi belediyesi kültür alanına dair faaliyetlerin gerçekleştirildiği mekanlar.

Kültür faaliyetlerinin gerçekleştirileceği mekansal kısıtlarına rağmen Osmangazi Belediyesi'nde her sene düzenli olarak gerçekleştirilen etkinliklerin olması önemli bir

göstergedir. Şekil 5.18’de OB-P2 (2023) tarafından açıklanan Osmangazi Belediyesi tarafından her sene düzenlenen kültür etkinlikleri görülmektedir.

Şekil 5.18 : Osmangazi belediyesince her sene düzenlenen kültür etkinlikleri.

Bursalı sanatçıların anılması, Bursa'nın tarihi geçmişinde önemli dönüm noktalarından olan fethin kutlanması ve kırsal alanda da önemli bir etkinlik alanı oluşturan İncirli Ürün Festivali'nin gerçekleştirilmesi Bursalıların kültür yaşamında olumlu etkilere sahiptir. Bu etkinlikler Osmangazi Belediyesi bünyesinde organize edilse de Bursalıların geniş katılımıyla gerçekleştirilmekte ve Bursalılar açısından karşılaşma ve paylaşma alanları oluşturmaktadır. Kültürel politika planlamasının kentte yaşayan toplum üzerinde bir arada olma ve paylaşma mekanları yaratması açısından kentin toplumsal yaşamında önemli bir etkisinin olduğu bilinmektedir.

Buna ek olarak OB-P1 (2023) göre “Osmangazi Belediyesi, kültür alanının eğitici yönünü önemseyen bir kurumdur. Örneğin: Şadırvanlı Han Eğitim Akademisi ile Bursadaki üniversitelerden akademisyenlerin gelip vatandaşlara sertifikalı eğitimler vermektedir”. Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Kültür Akademisi’ne benzer olarak çoğunlukla geleneksel halk sanatları üzerine olan bu eğitimlerin kültür alanına dair istihdam sağlayacak niteliğe sahip olmadığı görülmektedir.

Bununla birlikte OB-P1 (2023) “kentteki kültürel imkanların bireylerin gelişimlerini olumlu etkilemektedir ancak Bursa’da bireylerin gelişimini olumlu etkileyecek şekilde kültür alanına erişilebilirliğin sağlanması söz konusu değildir”. Bu kapsamda Bursa

kentinde kültürel politikaların planlanmasında bireylerin kültür alandaki bireysel gelişimine odaklanması bir gereklilik olarak ortaya çıkar. Buna ek olarak büyükşehir ve ilçe belediyeleri ölçeğinde var olan kültürel öğelerin yaşatılması sürdürülebilirlik açısından önemlidir.

Osmangazi örneğinde bunun bir örneği meslek odaları tiyatrosudur. OB-P2 (2023) göre “önceleri Akpınar Kültür Merkezinde 500 – 700 kişi kapasitesine sahip meslek odaları tiyatromuz vardı. Burada işçiler tarafından oluşturulan tiyatro topluluğunun oyunları sergilenirdi”. Günümüzde Akpınar Kültür Merkezi’nin deprem riski sebebiyle yıkılması sonucu bu kültürel etkinliğin mekanda devam etmemesi kentsel kültürel gelişme açısından kaybedilen bir değerdir. Bu kapsamda Osmangazi’de yerel yönetimin kültür alanına dair gündeminde kapsam ve içeriğinin geniş, ancak mekan sıkıntısının baskın olduğu görülür.

OB-P1 (2023) ve OB-P2 (2023) göre de kültüre erişimdeki mekan sorununun Bursa genelinde çözülmesi gereklidir. Çünkü Bursa ilçe sınırları varolsa da insan hareketleri açısından sınırları belirsiz bir kent olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda birimin bir kültür faaliyeti olduğunda genel duyuruya çıkmakta ve diğer ilçelerden de katılıma açık olarak organizasyonlarını gerçekleştirmektedir. Ancak bu noktada bir istisnai durum da söz konusudur. OB-P1 (2023) diğer ilçelerden Bursalılar genel olarak faaliyetlere katılım talebi gösterse de Çarşamba Mahallesi’nde yaşayan yabancı uyruklu nüfusun kendi içerisinde kapalı bir toplum olarak örgütlendiği ve kültür faaliyetlerine herhangi bir katılım göstermediğini belirtmiştir. OB-P2 (2023) göre “Osmangazi Belediyesi sınırlarında barınan yabancı uyruklu nüfus kültür alanında herhangi bir talepte bulunmamaktadır. Osmangazi Belediyesi’nin de bu alanda göçmen nüfusun barındığı bölgelere dair kültür politikası bulunmamaktadır”.

Sonuç olarak OB-P1 (2023) ve OB-P2 (2023) göre “kültür alanının mekanda görünür etki yaratması için kültürel imkanlara erişilebilirliğin ve paydaşlarla ortaklıklar geliştirilmesi önemli bileşenlerdir”. Bu kapsamda günümüzde kentle kültürel anlamda herhangi bir bağ kurmayan nüfusun da gelecekteki kültür alanındaki politikalar açısından hem ilçe ölçeğinde yerel yönetim hem de büyükşehir belediyesi ölçeğinde sanatsal, toplumsal ve ekonomik boyutta kent mekanı açısından değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

5.4.3 Yıldırım Belediyesi Uzman Personel İle Görüşme

Yıldırım Belediyesi'nde kültür alanına dair görevli bir personel ile görüşme sağlanabildi. YB-P1 (2023) göre "kültür alanına dair içerik belirlenirken temel ölçüt göçmen nüfusun talepleri ve istekleridir". Bunun temel nedeninin ilçe sınırlarında göçmen nüfusun çoğunlukta yaşaması olduğu görülmektedir. Buna ek olarak YB-P1 (2023) göre "sadece vatandaşlardan gelen taleplere odaklanmanın kültür vizyonunu kültürel içerik açısından kısırlaştırmaktadır". Bu sebeple yerel yönetim ölçeğinde kültür alanında yapılması gerekenlere dair alandaki uzmanların gündemleri belirlediği gözlenmiştir. Yerel yönetimde kültür alanına dair çalışan uzmanların belirlediği gündemler doğrultusunda sempozyumlar düzenlenmiştir.

Stratejik plan ölçeğinde ise Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin yılda birkaç toplantı ile personele temel seviyede eğitim verdiği görülür. YB-P1 (2023) göre "kültür alanına dair faaliyetler için Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin geliştirici bir yönü olmasa da kısıtlayıcı etkisi de bulunmamaktadır". İlçede kültür alanındaki faaliyetlerin kapsamını belirleme de yerel değerler etkindir. İlçede yaşayan göçmen nüfusun önemli gün ve haftalarında etkinliklerin yapılması ile Bursa'da aidiyet duygularının artırılması hedeflenmektedir.

İlçede yaşayan gençler için "Değirmen Gençlik" sosyal projesi yürütülmektedir. Bu sayede gençlere kültürel ve sosyal faaliyetlerin erişilebilir kılınması hedeflenmektedir. Bu kapsamda Yıldırım'da yaşayan gençler ile yaşlı veya kimsesiz vatandaşların bir araya geldiği etkinlikler düzenlenmektedir.

YB-P1 (2023) göre "kültür alanı yerel yönetim içerisinde sosyal işlerle birlikte ele alındığında domine edilmektedir". Buna göre Yıldırım özelinde bakıldığında sosyal işler ile kültür alanının birlikte ele alınmasının kültürel ufku sekteye uğratmaktadır. Bunun çözümü için YB-P1 (2023) teşkilatlanma açısından "kültür alanının yerel yönetim içerisinde tek bir birim olarak faaliyet göstermesi gerek"tiğini belirtmiştir.

YB-P1 (2023) göre "Yıldırım'da restore edilen tarihi yapıların fiziki durumu iyileştirilerek kültür kullanımına sunulmalıdır". Bunun bir gerekçesi Yıldırım ilçesi yerleşimlerinde konut dokularının sıkışıklığı sebebiyle kültürel mekan üretilmesi de bir hayli zordur. Bu doğrultuda restore edilen yapıların kültür alanında kullanıma sunulması önemli bir fırsat olacaktır. Ancak yerleşimdeki her mahalle ya da birkaç mahalle ölçeğinde bir kültür birimine erişilebilmesi hâlihazırda mümkün değildir.

Diğer yerel yönetimlerden farklı olarak Yıldırım Belediyesi somut olmayan kültürel mirasa dair kaynak çalışması yürütmektedir.

YB-P1 (2023) göre Yıldırım’da somut olmayan kültürel mirastan aşıklık geleneği üzerine bir kaynak çalışması devam etmektedir. Buna ek olarak ilçe sınırlarında yer alan kültür varlıklarının korunması konusunda çalışmaların yapılması söz konusudur. YB-P1 (2023) göre koruma çalışmaları dahilindeki tarihi yapılar “Cumalıkızık, Yeşil Türbe ve Emir Sultan’dır ve korunması gereken yapı üzerine ayrı program oluşturulmaktadır”. Ancak korunması gereken yapıların tespiti ile bir bölgeleme ya da haritalama verisi üretilmediği tespit edilmiştir. YB-P1 (2023) göre “kültürel haritalamanın varlığına göre kültür alanına dair faaliyetlerin bir model çerçevesinde gerçekleştirilmesi daha önemlidir”. YB-P1 (2023) göre yerele dair oluşturulan bu model için kültür endüstrileri, kültür ve sanat yönetimine dair hazırlanan kaynaklardan yararlanılmıştır. Yıldırım Belediyesi’nde de kültür alanına ilişkin vizyonun teknik bir karşılığı olmaksızın belirlendiği ortaya çıkmaktadır.

YB-P1 (2023) tarafından belirtilen yerel yönetimin kültür alanına dair faaliyetleri Şekil 5.19’de görülmektedir. Yerel yönetimin kültür gündemi çoğunlukla etkinlik kapsamında şekillenmiştir.

Şekil 5.19 : Yıldırım belediyesi kültür alanına dair faaliyetler.

YB-P1 (2023) göre“mahallesinde kültür merkezi olan ve olmayan vatandaşlardan gelen kültür alanına dair talepler içerik ve sıklık açısından farklılaşmaktadır”. YB-P1 (2023) göre “kültür hizmetini düzenli alan mahalelerde kültür alanına dair taleplerin seviyesinin artmaktadır”.

Yerleşim birimleri açısından kültür alanına dair hizmetlerin daha adil olması için gezici araçlar kullanılmaktadır. Gezici araçların kullanımı ile çocuklara ortak toplanma alanlarının yaratılması hedeflenmektedir. Ancak bu uygulamanın yeterli olmadığı ve çocuklar için aktivitelerin daha fazla olması gerektiği belirlenmiştir. YB-P1 (2023) göre “çocuklara odaklanan kültür alanının oluşturacağı kültür ortamının yerleşim birimlerinde yer almamaktadır”. Belirli kesimlerden gelen ebeveyn talebinin fazlalığına dayanarak koordineli bir ele alış ile çocuklara kültür ortamı yaratılmasına dair taleplerin uygulama alanı bulacağı düşünülmektedir.

YB-P1 (2023) göre “vatandaşlardan gelen taleplerin yaşatılabilir kültür ortamlarına dönüştürülmelidir”. Bunun için ilçe ölçeğinde kültür alanına dair bir eylem planı oluşturulması gerekmektedir. Kültür alanına dair oluşturulan plan ile her yeni yöneticinin göreve geldiğinde benzer şeyleri sıfırdan yapması sorununun da ortadan kalkması beklenilmektedir. Bu kapsamda kentteki yerel yönetimlerin kültür alanında gelişme göstermesi için kültürel değerlerle dönüşümü hedeflemesi gereklidir. Yerelde ekonomi ve sosyal politikalar ile kültür politikaları birlikte ele alınmalıdır. Ancak kültür alanındaki eğitimlerin sadece boş zaman faaliyetleri olarak değerlendirilmesi şeklinde geliştiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak YB-P1 (2023) göre “yerel yönetimin kültür vizyonunun plan dahilinde ilerlemediği için sürdürülebilir değildir”. Kültür alanının bir plan dahilinde ele alınmasının yereldeki kültür normlarının yaşatılması için önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

5.4.4 Nilüfer Belediyesi Uzman Personel İle Görüşme

Çalışma kapsamında Nilüfer Belediyesi’nde kültür alanında çalışmalar yürüten iki uzmanla görüşülmüştür. NB-P1 (2023) “Nilüfer’deki kültür alanına dair faaliyetler vatandaşın gelen geri bildirimler ve etkinlikler sonrası iletilen anketlere gelen cevaplara göre belirlenmektedir”. Nilüfer’in kültür alanına dair gündeminin ise stratejik plan çerçevesinde vizyona bağlı kalınarak oluşturulduğu görülmektedir. Ancak belediyenin Bursa ölçeğinde büyük bir nüfusa hizmet sağlaması sebebiyle her yerleşimde kültürün erişilebilir kılınmasının zor olduğu tespit edilmiştir.

NB-P2 (2023) göre “Bursa geneline göre sosyo ekonomik düzeyi yüksek genç nüfusu barındıran bir ilçe olan Nilüfer’de kültür hizmetleri en üst basamağa çıkmış durumdadır”. Bu sebeple yerel yönetimin kültürel çerçevesini yeterli bulanların yanı

sıra geliştirilmesini talep eden nüfusunda yer aldığı görülür. Ancak buna dair bir saha çalışmasının yer almadığı tespit edilmiştir.

NB-P1 (2023) “yerel yönetim, kültür alanındaki faaliyetlerin kent mekanındaki erişilebilirliğinin artması için hizmet noktalarını çoğaltma çabasıdır”. Bunun içinde yerel yönetimin kendini “Kültür Kenti Nilüfer” olarak tanımlamaktadır. Stratejik plan vizyonu kapsamında kültür ve sanatı yerleşmenin birçok yerinde erişilebilir kılabilmek temel amaçlardandır. Yerel yönetim çevrimiçi uygulamalarda da kültür alanını vatandaşların erişimine sunmaktadır.

NB-P2 (2023) göre “kültüre erişilebilirliği arttırmak için kent içi dezavantajlı kitlelere dair planlama yapılması yerel yönetimin kent mekanındaki etkisini de güçlendirmektedir”. Bu kapsamda kırsal bölgelerin kente göre bakıldığında kültür alanına dair daha dezavantajlı konumda olabildiği görülür. Buna ek olarak belediyenin 64 mahallesinin, 27’si kırsal mahalledir. Kırsal kesimde yaşayan nüfusun büyüklüğü göz önüne alındığında bu yerleşimlerde kültür faaliyetlerine erişimin kentteki bireylere sağlandığı kadar eş oranda sağlanması önemlidir. Kültüre erişim yalnızca kente özgü bir üretim ve tüketim alanı olarak görülmemelidir. Kültüre erişimde mekansal uzaklık belediye faaliyetlerini zorlaştırsa da mahalleler arası kültürel ilişkinin kurulması imkansız değildir. Kültüre erişimde dezavantajlı olan bölgelerde kültürel ortamların yaratılmasına ilişkin çalışmaların yürütülmesinin kültürün mekandaki etkisini daha görünür kılabilmesi için gerekli olduğu tespit edilmiştir.

NB-P2 (2023) göre “Nilüfer’de kurum içi yapılanmada kültür alanına dair etkinlikler planlanırken sadece tek bir birim olarak değil sosyal destek, spor, müzeler, kütüphane gibi diğer müdürlüklerle de görüşmeler sağlanarak planlamalar yapılmaktadır”. Kültürel kaynaklara dair veri oluşturulmasında ise Kültürel Mirası Koruma Bürosu’nun somut ve somut olmayan mirasa karşı arşiv çalışmaları yürüttüğü görülmüştür. Kültürel kaynaklara dair hazırlanan bu arşive tarih ve arkeoloji alanındaki kaynaklarda dahil edilmektedir. Bu kaynakların açık erişimine dair çalışmalar devam etmektedir. Somut ve somut olmayan miras ayrımı olsa da yerel kültürel kaynakların çerçevesinin belirlenmemesi eksikliklerdir.

2020 yılında Nilüfer Belediyesince “Kültür Çalıştay” gerçekleştirilmiştir. NB-P2 (2023) göre “kültür çalıştay yerel yönetimin kültür vizyonunun ve yol haritasının belirlenmesi için önemli bir adımdır”. Ancak daha sonraki dönemde Nilüfer Kültür

Çalıştay raporu temelinde stratejik bir çerçeve ortaya koyabilecek bir kültür planı hazırlanmamıştır. Bu kültürel planlamanın alt basamağında yer alan paydaşların biraraya getirilerek katılımcı bir süreç sonucunda stratejik belge hazırlama girişiminin mekansal sonuçlara yol açmadığını, bir kültürel plan sürecine evrilmediğini göstermektedir.

NB-P1 (2023) ve NB-P2 (2023) göre “kültür, yerel yönetimin kurumsal yapılanmasında ayrı bir birim olduğunda hareket alanı daha fazla olacaktır”. Bu kapsamda çalışma kapsamında görüşme sağlanan tüm uzmanların kültür alanının ayrı bir birim olması konusunda hem fikir olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. NB-P1 (2023) göre “yerel yönetimlerde sadece kültür alanı için değil her alan için detaylı organizasyon şemasının oluşturulması alanlar arası ilişkileri de belirleyen politikaların oluşturulması ve uygulanmasında verimliliği olumlu etkilemektedir”. Görüşme kapsamında kurum içi farklı birimler arasında kültür alanına dair koordinasyonun sağlanmasının gerekli olduğu sonucuna varılmıştır. Büyükşehirde kültür alanına dair bir tek birimin yapılanması durumunda yerel yönetimin olumlu etkileneceği ifade edilmiştir.

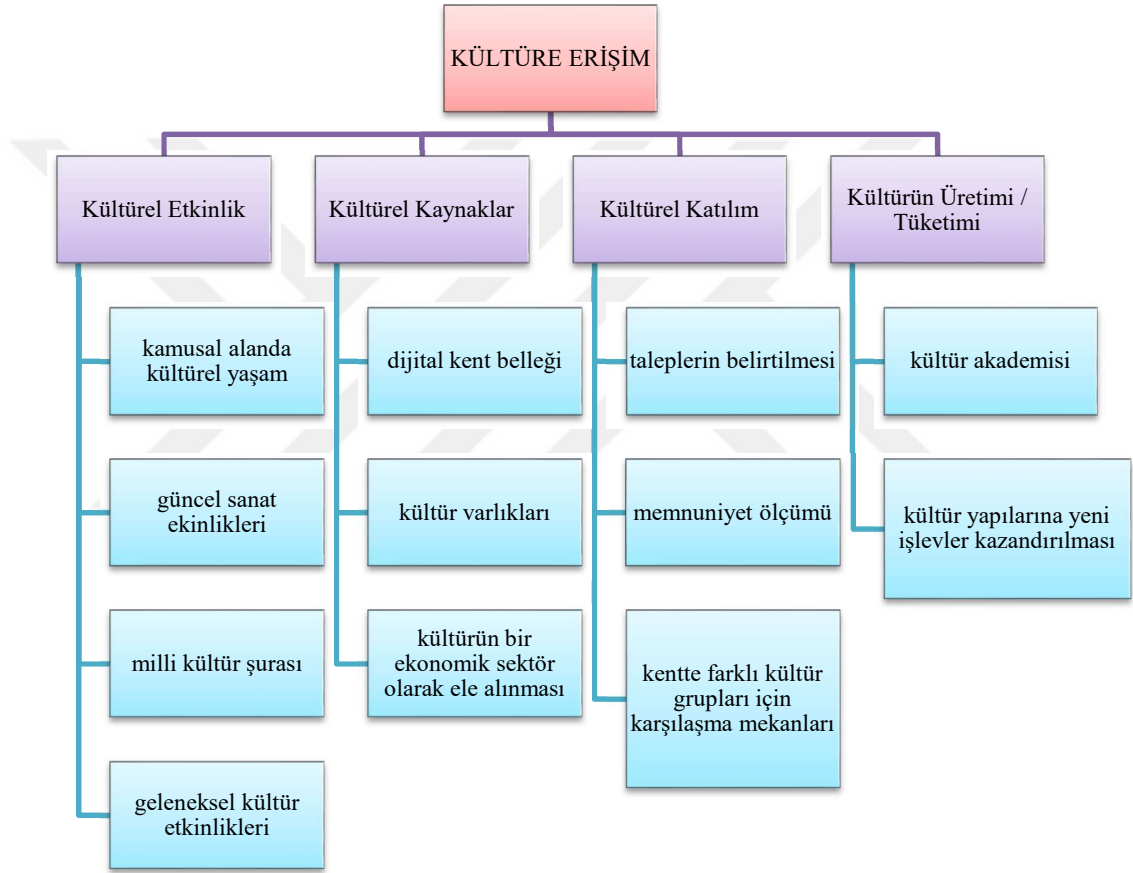
Sonuç olarak NB-P1 (2023) ve NB-P2 (2023) tarafından belirtilen görüşlere göre kültürün kent mekanındaki etkisinin artabilmesi için koruma, yaşatma ve sürdürme üzerine siyaset üstü bir yerde olması gerektiği belirtilmiştir. Bunun için yerel yönetimlerin politik yapılara bağlı hizmet alanı tanımlamaması gerekli görülmektedir. Ancak bu şekilde kültür alanında gelişim sağlanabilecektir.

5.5 Bölüm Sonucu

Bursa kenti kültürel politika planlaması yerel yönetimlerin hazırladığı stratejik planlar ölçeğinde değerlendirildi. Bursa Büyükşehir Belediyesi ölçeğinde hazırlanan stratejik planların kültür alanına dair içeriklerinin yıllar içerisinde gelişme göstermiştir. Stratejik planlarda kültür alanına dair izlenen gelişmeler: analizlerin daha ayrıntılı olarak ele alınması, kültür alanına dair uygulamaların artması, faaliyet kapsamının genişletilmesi ve ulusal ve uluslararası işbirliklerinin geliştirilmesidir.

Uzman personel görüşmelerinden elde edilen veriler doğrultusunda kodlar, kategoriler ve tema Şekil 5.20’de ağaç tipi model olarak görülmektedir. Uzman görüşleri analiz edildiğinde kodların birleştiği ana tema kültüre erişimdir. Erişim temelinde kategoriler

ise kültürel etkinlik, kaynaklar, katılım ve kültürel üretim / tüketimdir. Görüşme sağlanan tüm uzmanların mülakatlarda verdikleri cevaplar yerel yönetimler ölçeğinde sorun, eksiklik veya müdahale edilmesi gereken alanların tespit edilmesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu doğrultuda kültür alanında görev yapan uzmanların kültürün kentte hangi alanla birlikte gelişim göstermelerini tercih ettikleri de belirlenmiştir. Buna göre görüşme sağlanan uzmanların büyük çoğunluğu kültürün sanat alanı ile birlikte gelişme göstermesi gerektiğini düşünmektedir.

Şekil 5.20 : Uzman görüşmelerinden elde edilen bulgular.

Sonuç olarak Bursa kentin de yerel yönetimlerin hazırladıkları stratejik planlar aracılığı ile kültür politikaları planlanması için kültürel kaynakların belirlenmesi, kültür politikalarının diğer kentsel politikalarla ilişki kurması ve metropoliten ölçekte bir kültür planının hazırlanmasının önemli ve öncelikli olduğu açıktır. Yerel yönetimin baş aktörü olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kültür politikalarını yönlendirmedeki etkisinin uzman görüşlerinde büyük çoğunlukta olumsuz veya etkisiz olarak tanımlandığı görülmüştür. Bu nedenle Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kentin

gelecekte kültür kenti olarak tanınmasını ve gelişmesini sağlayacak politika üreticisi olması için kurum ölçeğinde öncelikle iki alana odaklanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak yerel yönetimlerin kurumsal yapısında kültürün ayrı bir birim olması ve tüm kültür birimleri işbirliği içerisinde çalışmasının gerekli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kültür mekanlarının yer seçiminin kent geneline daha eşit yayılması ve faaliyet kapsamının nüfusun tüm gruplarına içerecek şekilde geliştirilmesine odaklanması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bunun için Metropoliten ölçekte Kültür Master Planı oluşturulması ve ilçe belediyelerinden eylem planlarının bu doğrultuda oluşturulmasının istenmesi gereklidir.

6 SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tezde Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin hazırladığı stratejik planların ve kültür faaliyetlerinin kentteki kültür politikaları üzerindeki rolünün şehir planlama disiplini açısından ortaya konması amaçlanmıştır. Kültürel politika planlaması kentsel politika alanlarından biri olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda yerel yönetimler yereldeki sorunlara çözüm üretmek için kültürel politika planlamasına bir araç olarak başvurmaktadır. Avrupa'ya göre ülkemizde kültürel politika planlamasının yeni bir alan olduğu söylenebilir. Kent sakinlerinin değişen ihtiyaçları, teknolojik gelişmeler, kent ekonomisindeki farklı arayışlar ve göçle çeşitlenen demografik yapı sebebiyle kültürel politika planlamasının ülkemizde de son dönemde gerekli hale gelmiştir.

Kültürün dil, inanç, değerler, normlarla olan ilişkisi belirli bir zaman ve mekânda var olması nedeniyle kent mekânı kültürel hayatı yönetmekte aynı zamanda mekân baştan sona kültürel bir değere dönüşmektedir. Kültür politikalarının kent mekânına yansması ve kentsel ekonomiyi yönlendirdiği gibi kültür endüstrilerinin etkinliğinin artması kentlerde kültürün üretimini de yaygınlaştırmaktadır. Kentlilerin kültürel hizmetlere ulaşımının temel haklardan birisi olduğunu açıktır. Dolayısıyla kentlerde kültürel imkânlar artar ve kültürel erişim kolaylaşırsa toplumda kültür eksenli bir gelişimin oluşacağı söylenebilir.

Amerika ve Avustralya kıtasında kültürel planlama, bütüncül planlama yaklaşımıyla ve ulusal politikalar ile uyumlu master planlar aracılığı ile belirlenirken; Avrupa Kıtasında kültürel planlama, parçacıl planlama yaklaşımıyla kültürün tek başına bir sektör olarak algılanarak ve yerel kültürel strateji çalışmaları ile oluşturulmaktadır. Ancak Bursa örneği göstermektedir ki stratejik planlar kültür eksenli bir gelişim oluşturacak kültür politikalarına sahip değildir. Stratejik planlar aracılığı ile oluşturulan kültür politikaları yalnızca kültür etkinliklerinin yönlendiricisidir. Kültüre erişimin hak olduğu temelinde ve diğer kentsel politikalar ile birlikte el alınarak oluşturulduğu bir planlama ortamı yer almamaktadır.

Yalnızca Bursa örneğinde değil ülkemizde de kültürel politikaların planlanmasında üretim ve tüketim politikaları ayrımının yer almadığı görülür. Bursa'da da benzer

olarak böyle bilinçli bir ayırım net olarak tanımlı değildir. Mevcut uygulamalar kültür ve sanat faaliyetleri kapsamında, kısıtlı bir çerçevede politika planlamasının ele alındığını göstermektedir. Kültürün tek başına bir sektör olarak ele alınarak yönetilmesinde yerel ihtiyaçlara uygun modelin benimsenmesi önemli bir başlama noktasıdır. Bu doğrultuda yerel yönetimlerin sivil toplum örgütlerinin işbirlikleri ile kültürel üretim ve tüketime hizmet edecek kamusal projelere yer ayırmasının önemli olduğu tespit edilmiştir.

Bursa’da kültürel planlama aracılığı ile kente dair aidiyet hissinin geliştirilmesine dair politikaların oluşturulmasında sivil toplum kuruluşlarına da başvurulmalıdır. Kent kültürü ile kente dair duyulan aidiyet arasında yakından ilişki bulunmaktadır. Bu kapsamda yerel yönetim ile sivil toplum kuruluşları stratejik plan hazırlanma sürecinde iş birliği yapmalıdır.

Çizelge 6.1’de örnek şehirlere bakıldığında kültür politikalarının Bursa kentine göre daha başarılı olmasının en önemli sebebi yerelin kültürel talep ve ihtiyaçlarını iyi çözümlemesi ve uygulamaların kapsamlı içeriğe sahip stratejik planlar aracılığı ile yönetilmesidir. Buna ek olarak yurtdışı örneklerinde kültür alanına dair uygulamaların mekanda sosyal bir dönüşüm yaratması henüz Bursa kent mekanında söz konusu değildir. Bursa kentinin başarılı olduğu kabul edilen örneklerin planlama yaklaşımları doğrultusunda kendisine kültür alanına dair bir politika çerçevesi benimsemesi gereklidir. Kentteki kültürel gelişimin plana göre ilerlemesi açısından bakıldığında hiçbir stratejik planın kültürel gelişimin yönlendiricisi olacak etkiye sahip olmadığı söylenebilir. Bunun yanısıra Bursa’da yerel yönetim kültür birimlerinin kentsel gelişimi yönlendirecek uygulamalar üreten düzenleyeciler değil, belirli hizmetlerin sağlanmasını organize eden hizmet sağlayıcı konumundadır. Bunda kurumsal yapılanmada kültüre ayrılan yerin münferit olmaması etkindir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan en çarpıcı olanı Bursa’da bir yönetim ve planlama yaklaşımı çerçevesinde kültürel politikaların ele alınmadığıdır. Kültür politikalarının temel aktörü konumunda olan yerel yönetimlerin sunduğu kültür hizmetlerinde yerelin sosyolojik yapısını dikkate alması önemsenir. Kente iç ya da dış göçle gelen toplulukların kültürel özellikleri yerelin sosyolojik yapısını oluşturmakta ve kentteki kültür atmosferine çeşitlilik katmaktadır.

Çizelge 6.1 : Kültür alanına dair stratejik planlarına dair genel değerlendirme

		KÜLTÜR ALANINA DAİR STRATEJİK PLANLARIN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ							
		Kültürün Bir Plan Kapsamında Ele Alınması	Kültür Alanına Dair Veri Üretimi	Marka Stratejilerine Yönelik Çalışmalar	Kültür ve Turizme Yönelik Yaklaşım	Kültür ve Sanatın İlişkisi	Kültürün Mekândaki Görünürlüğü	Yerel Yönetimin Kültür Politikalarını Yönlendirmedeki Rolü	Aktörlerle İşbirliği
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ STRATEJİK PLANLARI	Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006 - 2009 Stratejik Plan	○	○	○	○	○	○	○	○
	Bursa Büyükşehir Belediyesi 2010 - 2014 Stratejik Plan	○	○	○	●	○	○	○	○
	Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015 - 2019 Stratejik Plan	○	○	○	○	○	○	○	●
	Bursa Büyükşehir Belediyesi 2020 - 2024 Stratejik Plan	○	○	○	●	●	○	○	●
İLÇE BELEDİYELERİ STRATEJİK PLANLARI	Nilüfer Belediyesi Stratejik Plan	○	○	○	○	●	○	○	○
	Yıldırım Belediyesi Stratejik Plan	○	○	○	○	○	○	○	○
	Osmangazi Belediyesi Stratejik Plan	○	○	○	●	○	○	○	○
İNCELENEN YURTDIŞI KENTLERİ	Barselona, İspanya	●	●	●	●	●	●	●	○
	Torino, İtalya	●	●	●	●	●	●	●	●
	Austin, Amerika	○	●	○	○	○	●	●	●
Tablo açıklamaları:		○ Zayıf;	○ Orta;	● Güçlü					

Bursa ölçeğinde de kent konseyindeki göçmenler meclisinin kentteki farklı kültür gruplarına yönelik politikalar üretilmesinde paydaş olması beklenmektedir. Bu farklı kültür gruplarından birisi uluslararası iş adamlarıdır. Sanayi alanında etkinlik gösteren bu girişimci grubun faaliyet gösterdikleri kültür alanına dair de politikalar üretilmelidir. Mahalle ölçeğinde ise ilçe belediyeleri kapsamında iç göçle gelen nüfusun taleplerine dair kültürel etkinliklerin gerçekleştirildiği görülse de dış göçle gelen nüfusa dair kültür politikalarının üretilmemesi eksikliklerdir. Sosyal politikalardan ayrı düşünülemeyen kültür politikalarının üretiminde Bursa kenti için göç politikalarının dikkate alınması da önem arz etmektedir.

Mevcut politikalar sonucunda ise Bursa’da görülen başlıca sorunlar yerel yönetimlerin stratejik planlarında kültüre ayrılan önceliğin sınırlı olması, kültür yatırımlarının ekonomik, çevresel ve toplumsal bağlamda ele alınmaması; kültür politikalarının sanatsal faaliyetlerden ibaret görülmesi ve planlarda dönemsel olarak nicelik odaklı analizlerin yapılmasıdır. Kültür hizmetlerinin kapsamı kültür merkezleri ve etkinlikler çerçevesinde kısıtlı kaldığı için kültür odaklı kentsel bir gelişme söz konusu değildir. Yerel yönetimlerin kültürel planlama alanında karşılaştıkları zorlukların temeli sektör düşüncesinden uzak bütüncül değerlendirme eksikliğinden kaynaklıdır. Bu nedenle Bursa’da muhatap odaklı bir kültür politikası oluşturulması gereklidir.

Bursa’da yerel yönetimlerin kültür uygulamaları ve stratejik planların içeriğine bakıldığında tersine bir süreç söz konusudur. Kentte önce kültürel planlanma sonra uygulama sürecinin geliştirilmesi yerine önce faaliyetlerin gerçekleştiği belirlenmiştir. Bir başka ifade ile stratejik planların yönlendirmesi beklenirken faaliyet raporlarının stratejik plana göre önde ilerlediği görülmektedir. Plan ve uygulamaların öncesi ve sonrası durumuna göre muhatap odaklı kültür politikası oluşturulması ile politika ve uygulama süreci de stratejik plan çerçevesinde yönetilebilecektir.

Yerel yönetimlerin en önemli rollerinden birisi de farklı aktörlerle işbirlikleri yaparak toplumsal ihtiyaçlara uygun kültür ve eğitim içerikli mekânların tasarlanmasını ve sanatçıların yetiştirilmesini sağlamaktır. Bu anlamda Bursa Büyükşehir Belediyesinin geliştirdiği akademi uygulaması öne çıkar. Ancak akademinin oluşturduğu altyapının ekonomiye-istihdama dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Bursa için kültür politikaları oluşturulurken etkinliklerin kanıtlanabilir ekonomik getirisi ile birlikte sosyal faydasının da gözden geçirilmesi ve etkinliklerin erişilebilir kılınması da gereklidir.

Araştırma bulgularından bir diğeri Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kentin kültür politikalarının üretiminde stratejik planlar ile genel bir çerçeve çizdiği ancak etkinliklerin kapsamı açısından yetersiz kaldığıdır. Bursa ölçeğinde de büyükşehir belediyesinin kültür kenti Bursa vizyonu doğrultusunda bu alanda bir gelişim ve marka yaratmak için üst ölçekte stratejik yaklaşım geliştirmesi, bunun için kültürel haritalamanın yapılarak kaynakların tespit ve değerlendirilmesinin planlanması gerektiği açıktır.

Bursa'da çalışma alanındaki ilçeler kültür alanına dair farklı özellikler barındırmaktadır. İlçelerdeki kültür birimlerinin yereldeki kültürel özelliklere uygun kültür politikaları oluşturması gerekmektedir. Yerele uygun kültür politikalarının planlanması kente dair aidiyet oluşturulması ve kültür atmosferinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Ancak kültür birimlerinin bir araya gelerek kent bütününe dair ortak bir kültür vizyonu oluşturması da bir o kadar önemlidir. Kent bütününe dair ortak bir kültür vizyonunun oluşturulması incelenen yurtdışı kentlerinin de ortak başarı kriterlerindendir. Bursa içinde kültür master plan kapsamında kent bütünündeki kültür özelliklerine referans verecek kapsamlı bir kültür vizyonu oluşturulmalıdır.

Araştırma bulgularından bir diğeri Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kentteki kültür etkinliklerinin planlanması ve uygulanması için ilçe belediyelerine göre mekan ve kaynak bakımından daha avantajlı konumdadır. Ancak kültür alanına dair yerleşim birimlerinden gelen talep ve ihtiyaçları tespit eden ve uygulayanlar ilçe belediyelerinin kültür birimleridir.

Bulgulardan bir diğeri, kültür alanının bir plan dahilinde ele alınmaması nedeniyle kent mekanında adil bir dağılım sağlanamamaktadır. Bursa Büyükşehir Belediyesi kültür alanına dair kültür ortamları yaratabilecek imkana genel olarak sahiptir. Bursa'daki yerel yönetimlerin kültür alanına dair uygulamalarının kent merkezi ile kısıtlı kaldığı ve belirli merkezlerde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Büyük ve uluslararası ölçekli etkinlikler için uygun kültürel altyapının Bursa'da varolması olumludur. Buna karşı örneğin ilçe belediyelerinden Osmangazi Belediyesi kültür alanına dair geniş bir etkinlik çerçevesi olsa da mekan sıkıntısı çekmektedir. Osmangazi Belediyesi'ne benzer olarak Yıldırım Belediyesi de kültür alanına dair mekan sıkıntısı çekmektedir. Nilüfer Belediyesi ise diğer iki ilçe belediyesinden farklı olarak kültür alanına dair mekan oluşturulmasında daha avantajlı durumdadır. Mekana ek olarak yönetsel boyutta da kültür alanına bir çalıştay sonucu elde edilen belge dahilinde

yaklaşmaktadır. Bu belge bir kültür planı niteliği taşımamaktadır. Ancak kent merkezine ek olarak çeperlerdeki kırsal mahallelerdeki kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi önceliklendirmektedir. Nilüfer Belediyesi tarafından atılan adımlar ve Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin imkanlarına bakıldığında Bursadaki kültür alanındaki artış trendinin plan dahilinde ele alınıp yönetilmemesi kuramsal çerçeveye aykırı olan bir durumdur.

Diğer yandan Bursa özelinde kuramsal çerçeveye benzer olarak kültürel kaynakların farklı bir boyutu olarak kültürel tesis ve alanlara odaklanılmaktadır. Bu alanlar kültürel gelişimin başlatıcısı olma rolü üstlenmektedir. Ancak kuramsal çerçeveye de bakıldığında kültürel politikaların hedeflerine ulaşabilmesi için muhattap odaklı olması gerektiği görülmektedir. Bu kapsamda yerel yönetimlerin nüfusa göre eldeki kültürel kaynakları nasıl kullanılacağını tespit etmesi gerekmektedir. Kültürel kaynaklara mekanlar ve imkanlar ekseninde yaklaşarak talebin de ötesinde uygulamalara odaklanılmalıdır.

Sonuç olarak daha küçük ölçekli bir alanda hizmet veren yerel yönetimlerin kültür politikalarının kent mekanında etkisinin daha geniş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre kültür kavramı her ne kadar geniş kapsama sahip olsa da kent mekanındaki etkisinin görünür kılınması ve etkisinin artırılması için daha yerel ve alt ölçeklerde ele alınarak planlanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Tüm bu ihtiyaçların giderilmesi için Bursa özelinde şu öneriler sıralanabilir:

- Kültür alanının tek başına bir sektör olarak ele alınması ve uygulama alanı oluşturulmalıdır.
- Büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinde kültür alanı kurum içi yapılanmada ise sosyal işler ya da turizm sektöründen ayrılarak tek bir birim olarak yapılanmalıdır. Kurum içi yapılanma kadar önemli başka bir durum ise kültür alanına dair nitelikli personelin faaliyet göstermesidir. Yerel yönetimler kurum içi personellerine kültür alanına dair gündemi takip etmek, talepleri ve ihtiyaçları tespit etmek ve politikalar üretmek için eğitimler vermelidir.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi kültür master planı hazırlanmalı, içerik oluştururken ilçe belediyelerindeki kültür birimleri ve kültür aktörleri ile birlikte çalışılmalıdır.

- Kültür master planı kapsamında kent bütünündeki kültür özelliklerine referans verecek kapsamlı bir kültür vizyonu oluşturulmalıdır.
- Kültür alanına dair uygulamaların kent mekânında sosyal ve ekonomik etkisi ölçülebilmelidir. Kente dair elde edilen kültür verilerinin yorumlayıcısı ve uygulayıcısı ise ilçe yerel yönetim birimleri olmalıdır.
- Sosyal politikalardan ayrı düşünülemeyen kültür politikalarının retiminde Bursa kenti için g politikaları da dikkate alınmalıdır. Bu alanda sivil toplum kuruluşları ile birlikte çalışılmalıdır.

Bu araştırmanın tespit ettiği sonuçlar doğrultusunda gelecekteki olası alışmalar Bursa'da kültürel kaynakların belirlenmesinde kültürel haritalama gibi analiz tekniklerinin geliştirilmesi ve yerel yönetimler ölçeğinde kültür politikalarının belirlenmesinde kültürel planlama modellerinin oluşturulması üzerine odaklanmalıdır. Sivil toplum kuruluşlarının kentsel kültür politikalarının geliştirilmesindeki rolü de ayrı bir çalışma konusu olarak gelecek çalışmalarda ele alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adanalı, Y.** (2021). Galataport: İstanbul'un En Büyük Keşkelerinden Bir Tanesi. Mekanda Adalet Derneği. *İstanbul Kent Araştırmaları ve Düşünce Dergisi*. sf. 60-67.
- Ajuntament de Barcelona** (2022). Barcelona Cultural Right Plan.
- Akın, D.** (2020). *Yaratıcı endüstrilerin küresel kültür politikalarına yansımaları: Netflix üzerine bir inceleme*. Çukurova Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İletişim Çalışmaları Ana Bilim Dalı.
- Akturan, U. ve Oğuztimur, S.** (2016). Kent Markalaşması Kavramının İçeriği ve Gelişimi: Farklı Disiplinler Farklı Yaklaşımlar. *Planning*. 2016; 26(2): 117-129 | DOI: 10.14744/planlama.2016.76376.
- Alver, K.** (2019). *Kültür Sosyolojisi ve Kültürel Çalışmalar*. İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Kitabı. sf. 5-157.
- Alzarooni, S.** (2011). Cultural Planning. Cultural Mapping Design-A Research Project by Saad Aqeel Alzarooni. [PowerPoint slides]. Retrieved from: <https://saadaqeelalzaroonimapping.wordpress.com/2011/04/14/cultural-planning/>
- Ashton, Paul, Chris Gibson, and Ross Gibson, eds.** (2015). *By-roads and hidden treasures: Mapping cultural assets in Regional Australia*. Crawley: Univ. of Western Australia Press.
- Armağan, M.** (1992). *Gelenek*. Ağaç Yayınları. İstanbul.
- Aydın, M.** (2011). *Güncel Kültürde Temel Kavramlar*. Açılım Kitap. İstanbul.
- Başdoğan, G.** (2017). Kültür Endüstrileri/yaratıcı Endüstriler Çatısında Kentsel Yeniden Canlanma ve Kültür Eksenli Kentsel Stratejiler. *Route Education and Social Science Journal*. 4(17):483-500.
- BB-P1** (2023). Kişisel görüşme. 21 Mart, Bursa.
- Belediye Kanunu.** (2005). T.C. Resmi Gazete, 5393, 3/7/2005.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu.** (2004). T.C. Resmi Gazete, 8901, 10/7/2004.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi.** (1997). *1/100.000 ölçekli Bursa 2020 Çevre Düzeni Strateji Planı Raporu*. Bursa: Büyükşehir Belediyesi.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi.** (2006). *Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006 – 2009 Dönemi Stratejik Planı Raporu*. Bursa: Büyükşehir Belediyesi.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi.** (2010). *Bursa Büyükşehir Belediyesi 2010 – 2014 Stratejik Plan Raporu*. Bursa: Büyükşehir Belediyesi.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi.** (2015). *Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015 – 2019 Stratejik Planı Raporu*. Bursa: Büyükşehir Belediyesi.

- Bursa Büyükşehir Belediyesi.** (2018). *Bursa 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Turizm Sektörü Raporu*. Bursa: Büyükşehir Belediyesi.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi.** (2020). *Bursa Büyükşehir Belediyesi 2020 – 2024 Stratejik Planı Raporu*. Bursa: Büyükşehir Belediyesi.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi.** (2020). *Stratejik Plan, Kültür, Sanat ve Turizm Hizmetleri Yönetimi Raporu*. Bursa: Büyükşehir Belediyesi.
- Bursa Yatırım Destek ve Tanıtım Ofisi.** (2017 – 2023). *Bursa yatırım destek ve tanıtım stratejisi eylem planı*. Bursa: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı.
- Bourse, M.** (2009). *Melezliğe Övgü* (I. Ergüden Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Craik, J.** (2007). *Re – Visioning Arts and Cultural Policy*. ANU E Press. Retrived from https://www.google.com.tr/books/edition/Re_Visioning_Arts_and_Cultural_Policy/Il2zuJ_53B8C?hl=tr&gbpv=0&kptab=overview
- Cobourg** (2019). *Engage Cobourg Cultural Master Plan Report*. Cobourg: Community Services.
- Çahantimur A. & Yıldız, H.** (2008). Sürdürülebilir Kentsel Gelişmeye Sosyo Kültürel Bir Yaklaşım: Bursa Örneği. *İTÜ Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2.
- Deffner, Klinger, T. & Lanzendorf, M.** (2006). Concept of urban mobility cultures. Retrived November 16, 2022, from https://www.researchgate.net/figure/Concept-of-urban-mobility-cultures-Source-Deffner-et-al-2006-p-16-Own-translation_fig1_257425650
- Demirbatır, E.** (2006). *Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrasının Bursa'nın Sanatsal-Kültürel Yaşamına Katkıları*. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 19 (1) , 71-88.
- Dikeçligil, B.** (2011). *Kültür Kavramının Analiz veya Sosyo-Kültürel Gerçekliğin Yapısı Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: Hece Yayınları.
- Duralı, Ş.** (2000). *Çağdaş Küresel Medeniyet*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Duxbury N. ve Redaelli, E.** (2020). *Cultural Mapping*. Oxford Bibliographies.
- Ece, Ö., Sanul, R. G., Yartan, C. ve Yücesoy, E. Ü.** (2016). *Yerel Yönetimler İçin Kültürel Planlama Raporu*. İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- Ece, Ö. ve Mıstıkoğlu, F.** (2021). Covid-19 Salgını Karşısında İstanbul'da Kültürel Hayat. *İstanbul Kent Araştırmaları ve Düşünce Dergisi*. sf. 52-55.
- Eren, G.** (2008). *Türkiye’de Yerel ve Küresel Kültür Politikaları: Kültür Bakanlığı Örneği*. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı. s. I.
- Ertürk, H. ve Tosun, E.** (2009). *Küreselleşme Sürecinde Kentlerde Mekansal, Sosyal ve Kültürel Değişim: Bursa Örneği*. Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,, Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl: 10, Sayı: 16, 2009/1.
- Fichter, J.** (1996). *Sosyoloji Nedir ?* (N. Çelebi Çev.). Ankara: Attila Kitabevi.
- Garnham, N.** (2005). From Cultural To Creative Industries. *International Journal of Cultural Policy*, 11:1, 15-29, DOI: 10.1080/10286630500067606

- Grodach, C.** (2017). Urban Cultural Policy And Creative City Making. *Cities*. 82–91, sf. 6-7.
- Güler, Ö. R.** (2013). *İstanbul İlçelerindeki Demografik Yapının, Yerel Yönetimlerin Kültür Politikaları Üzerindeki Etkileri: Bayrampaşa Belediyesi Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Güvenç, B.** (1984). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hawkes, J.** (2001). *Kalkınmanın Dördüncü Ayağı: Kültürün Kamusal Planlamada Temel Rolü*. Melbourne: Cultural Development Network and Part of University Press.
- Hayta, Y.** (2016). Kent Kültürü Ve Değişen Kent Kavramı. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2), 165-184..
- Hocaoğlu, D.** (2015). Yaratıcı Endüstrilerin Yerel Ekonomilerdeki Önemi ve Tasarımın Bu Endüstrilere Katkısı. *Planlama* 2015;25(3):189–194 doi: 10.5505/planlama.2016.55265.
- Howkins, J.** (2002). *The Creative Economy: How People Make Money From Ideas*.
- Jasper, J. M.** (2002). *Ahlaki Protesto Sanatı* (S. Öner Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İKSV.** (2010). *Kültür Sanatta Katılımcı Yaklaşımlar Raporu*. İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- İKSV.** (2011). *İstanbul'da Kamusal Alanda Sanat Uygulamaları İçin Öneriler Raporu*. İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- İKSV** (2016). *Yerel Yönetimler İçin Kültürel Planlama Raporu*. İstanbul: İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- İPA Ekibi** (2022). Geçim Zorlukları Verilerini Kamusal Bilgiye ve Siyasete Dönüştürmek. *İstanbul Kent Araştırmaları ve Düşünce Dergisi*. 2022/006. sf 36 37.
- Kane, A. E.** (2008). *Sosyal Teoride Kültürün Merkeziliği: Weber ve Durkheim'dan Temel İpuçları* Sosyal Teori ve Sosyoloji İçinde (S. Turner Çev.). İstanbul: Küre Yayınları.
- Karaca, S. ve Kiper, N.** (2011). Kültür Planı ile Çok Kültürlü Kentsel Mekân Arayışı: 1990 Sonrası Avrupa, Amerika ve Avustralya Kentlerinden. *Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar 2. Sempozyumu*, 8-9 Aralık 2011, ODTÜ Üniversitesi, Ankara, Bildiriler Kitabı, 435-447.
- Karaca, S.** (2019). *Kültür eksenli kentsel gelişim ve kültürel planlama yaklaşımı: Planlamaya yönelik çıkarımlar*. Mersin Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Kırcan, C.** (2021). *Kültürel planlamada kültür kurumlarının bir paydaş olarak yeri: Sinopale ve Sinop sürdürülebilir kalkınma derneği örnekleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü, İstanbul.
- Koçak, D.** (2018). “Yaratıyorum, Öyleyse Var Olacağım”: 21. Yüzyılın Yakıtı Kültür ve Yaratıcı Endüstriler. *Sosyal Demokrat Dergi*. 95(96), s. 6 - 20.

- Kovacs, J.** (2011). Cultural planning in Ontario, Canada: arts policy or more? *International Journal of Cultural Policy*. 17(3), 321-340.
- Kurt, N.** (2011). Kent hizmetlerinin geleceğinde kentsel sorumluluklar ve kent kültürünün geliştirilmesi stratejileri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 261-278.
- Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi** (2022). Avrupa Kültür Politikalarını Yeniden Tasarlamalı. Erişim adresi: <https://kpy.bilgi.edu.tr/tr/haber/ceviri-avrupa-kultur-politikalarini-yeniden-tasarlamali-gijs-de-vries/1288>
- Kültür Şube Müdürlüğü** (2022). Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür Akademisi. Erişim adresi: <https://www.bursa.bel.tr/hizmetler/kultur-akademisi-86>
- Landry, C.** (2012). The creative city: A toolkit for urban innovators. Retrived January 6, 2023 from taylorfrancis.com
- Marcuse, P. ve Kepmen, R. V.** (2000). *Global Cities, Massachusetts*. America: Blackwell Publishers.
- Mardin, Ş.** (1992). *Din ve İdeoloji*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marshall, G.** (1999). *Sosyoloji Sözlüğü* (O. Akınhay ve D. Kömürcü Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Meriç, Ü. ve diğ.** (2006). *Bursa'da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Araştırması Raporu*. Bursa: GENAR Araştırma Eğitim ve Danışmanlık. sf. 150.
- OB-P1** (2023). Kişisel görüşme. 24 Mart, Bursa.
- OB-P2** (2023). Kişisel görüşme. 24 Mart, Bursa.
- Özdemir, A.** (2022). *Mekansal planlamada uygulama aracı olarak kültürel haritalama: Uşak kenti örneği*. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Özkan, M.** (2011). İstanbul'da Kültür ve Sanat İçerikli Kent Politikaları. Erişim adresi - <https://e-skop.com/skopdergi/istanbulda-kultur-ve-sanat-icerikli-kent-politikalari/402>
- Parlak, B.** (2018). Sürdürülebilir Kalkınma ve Kentli Hakları Perspektifinden Kent Kültürü ve Kent Kimliğinin Dönüşümü: Bir Proje Örneği. *TESAM Akademi Dergisi*. 11-48 . DOI: 10.30626/tesam.akademi.419234
- Smith, P.** (2005). *Kültürel Kuram* (S. Güzelsarı ve İ. Gündoğdu Çev.). İstanbul: Babil Yayınları.
- Tanyeri, F. ve Pektezel, C.** (2021). Açık Veri Yerel Yönetimler İçin Yeni Bir Katılım Aracı mı ? *İstanbul Kent Araştırmaları ve Düşünce Derneği*. sf. 110 - 111.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı** (2017). *III. Milli Kültür Şurası Raporu*. İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- The City Of Austin Economic Development Department** (2018). Thriving in Place Supporting Austin's Cultural Vitality Through Place-Based Economic Development. Austin: The City Of Austin Economic Development Department Cultural Arts Division.

- Metropolitan Turin.** (2015). *Torino Strategica*. Torino: Metropolitan Turin.
- NB-P1** (2023). Kişisel görüşme. 6 Nisan, Bursa.
- NB-P2** (2023). Kişisel görüşme. 6 Nisan, Bursa.
- Turhan, M.** (1987). *Kültür Değişimleri*. MÜ İlahiyat Fakültesi. İstanbul: Vakfı Yayınları.
- Türkiye 2023 Turizm Stratejisi Ekibi.** (2007). *Türkiye 2023 Turizm Stratejisi Raporu*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı Ekibi.** (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı Raporu*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Unesco Bursa Alan Başkanlığı.** (2021). *Bursa Alan Yönetimi Raporu*. Bursa: UNESCO Alan Başkanlığı.
- Ünlü, E.** (2021). Bir Kent Araştırmaları Merkezi Deneyimi. İstanbul Kent Araştırmaları ve Düşünce Derneği Yayını. sf. 112-113.
- Williams, R.** (2005). Anahtar Sözcükler (S. Kılıç Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yalıçimen, F.** (2018). Yerel Yönetimlerde Kültür Politikaları. *İlke Politika Notu*. (6), 3-19.
- YB-P1** (2023). Kişisel görüşme. 21 Mart, Bursa.
- Url-1** <<https://www.cobourg.ca/en/town-hall/cultural-master-plan.a>>, erişim tarihi 10.10.2022.
- Url-2** <<https://www.turksoy.org/haberler/turk-dunyasinda-kadin-ve-moda-uluslararası-sempozyumu>>, erişim tarihi 17.08.2022.
- Url-3** <<https://urbcultural.eu/about/>>, erişim tarihi 24.08.2022.
- Url-4** <<https://meps.bursa.bel.tr/wp-content/uploads/2022/10/Sentez-Paftasi.pdf>>, erişim tarihi 14.02.2023.
- Url-5** <https://en.wikipedia.org/wiki/World_Cities_Culture_Forum>, erişim tarihi 01.01.2023.
- Url-6** <<https://uil.unesco.org/city/turin>>, erişim tarihi 13.04.2023.

EKLER

EK A:

Çizelge A.1 : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006 – 2009 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.

KÜLTÜR POLİTİKALARI AÇISINDAN İNCELENEN STRATEJİK PLAN	STRATEJİK PLANIN VİZYONU	PAYDAŞLARI	KÜLTÜRÜN KURUMSAL YAPI İÇERİSİNDEKİ YERİ	KÜLTÜR ALANINA DAİR ANA AMAÇLAR	KÜLTÜR ALANINA DAİR POLİTİKALAR	KÜLTÜR ALANINA DAİR HEDEFLER
Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006 - 2009 Stratejik Plan	Ulusal ve uluslararası; itibarlı, sağlıklı ve yeşil Bursa	Bursa Kültür Turizm İl Müdürlüğü, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Bölge Koruma Kurulu	Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı	Ulusal ve uluslararası düzeyde ilgili kurum ve kuruluşlarla ilişkileri güçlendirmek, ortak projeler oluşturmak, ulusal ve uluslararası fonlardan üst düzeyde yararlanmak	Kardeş şehirlerle ilişkilerin iyileştirilmesi	Kardeş Şehirler ile kültür sanat festivalleri düzenlemek
						Merinos Atatürk Kültür Merkezi yapılması
						Teleferik Projesi
						Defterdarlık Binasının Kent Müzesine dahil edilmesi
						Kent Gönüllüleri Evlerinde, Semt Kütüphaneleri oluşturmak
				Kentin kültür, sanat ve turizm alanındaki gelişimine katkıda bulunmak ve cazibe merkezi haline gelmesini sağlamak	İhtiyaç duyulan yeni tesislerin hizmete açılmasının sağlanması	Gezici Kütüphane sayılarının artırılması

Çizelge A.1 (devam) : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006 – 2009 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.

KÜLTÜR POLİTİKALARI AÇISINDAN İNCELENEN STRATEJİK PLAN	STRATEJİK PLANIN VİZYONU	PAYDAŞLARI	KÜLTÜRÜN KURUMSAL YAPI İÇERİSİNDEKİ YERİ	KÜLTÜR ALANINA DAİR ANA AMAÇLAR	KÜLTÜR ALANINA DAİR POLİTİKALAR	KÜLTÜR ALANINA DAİR HEDEFLER
Bursa Büyükşehir Belediyesi 2006 - 2009 Stratejik Plan	Ulusal ve uluslararası; itibarlı, sağlıklı ve yeşil Bursa	Bursa Kültür Turizm İl Müdürlüğü, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Bölge Koruma Kurulu	Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı	Kentın kültür, sanat ve turizm alanındaki gelişimine katkıda bulunmak ve cazibe merkezi haline gelmesini sağlamak	Kentin kültür, sanat ve turizm alanındaki gelişimine katkıda bulunmak ve cazibe merkezi haline gelmesini sağlamak	Web sayfasında Bursa'yı tanıtıcı bilgilerin verilmesi (Türkçe - İngilizce)
						Hemşehri derneklerine yönelik faaliyetler yapmak
						Okullara yönelik faaliyetler düzenlemek
						Kamu kurumlarına yönelik faaliyetler düzenlemek
					Kent kültürü ve kentlilik bilincinin yaygınlaştırılması	Şoförlere yönelik faaliyetler düzenlemek (Taksi, dolmuş, özel otobüs ve belediye otobüsü)
						Mahalle halkına yönelik faaliyetler düzenlemek
						Bursa'da Erguvan Bayramı düzenlemek
						Buluşmalar (STK, medya, muhtarlar, eski esnaflar)
						Yayınlar çıkarmak
					Diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılması	Kültür Turizm İl Müdürlüğü ile işbirliği yapmak
				Sürdürülebilir çevre koşullarına uygun, tarihi ve doğal çevre ile uyumlu, planlı, sağlıklı ve güvenli bir kent oluşturmak	Yaşanılabilir bir çevre oluşturulması ve yapılar açısından sağlıklı ve güvenli yaşamın tesis edilmesi	Kentsel dönüşüm çalışmalarında, sosyal ve kültürel sorunları da kapsayan projeler geliştirmek
				Bir tarih kenti olan Bursa'nın tarihsel kimliğinin algılanabilirliğini arttırmak, kentin sahip olduğu tarihi ve kültürel mirasın çağdaş yaşamla buluşturularak gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak	Tarihi değerlerin yaşatılması amacıyla projeler hazırlanması ve kent belleğinin dijitalleştirilmesi, kaybolmakta olan el sanatlarının yaşatılması ve kültürel birikimi yansıtılması	Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi
						Muradiye Kültür Alanı

Çizelge A.2 : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2010 – 2014 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.

KÜLTÜR POLİTİKALARI AÇISINDAN İNCELENEN STRATEJİK PLAN	STRATEJİK PLANIN VİZYONU	PAYDAŞLARI	KÜLTÜRÜN KURUMSAL YAPI İÇERİSİNDEKİ YERİ	KÜLTÜR ALANINA DAİR ANA AMAÇLAR	KÜLTÜR ALANINA DAİR HEDEFLER	KÜLTÜR ALANINA DAİR FAALİYETLER
Bursa Büyükşehir Belediyesi 2010 - 2014 Stratejik Planı	Bursamızı Avrupa şehri ünvanına layık, planlı, sağlıklı, tarihi ve kültürel değerleri ile birlikte yaşanabilir, çağdaş bir turizm kenti yapmak	Bursa Kültür Turizm İl Müdürlüğü, Bursa Kültür Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu	Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı	Kentin tarihsel kimliğinin algılanabilirliğini arttırmak, tarihi ve kültürel mirası çağdaş yaşamla buluşturarak gelecek kuşaklara aktarmak	Tarihi eserler ve doğal değerlerin envanterini çıkarmak	
					Tarihi miras bilgi sisteminin kurulmasını sağlamak	
						Tophane surlarının restorasyonu
						Fabrika – I Humayun Yapıları restorasyonu
						Tarihi han ve hamamların restorasyonu (Kütahya Han, Eskişehir Hanı, Muallimzade, İncirli, Davutpaşa, Mudanya Hasanbey, Mudanya Tahirağa, Hamamlıkızık Hamamları)
						Gölyazı Koruma ve Yaşatma Projesini yapmak
					Tarihi değerlerin yaşatılması amacıyla projeler hazırlamak	Tarihi eserlerin restorasyonu (Gürsu Su Değirmeni, Fidyekızık ve Gemlik Paşa Konağı ve Eski Hamam Yapıları, Darphane, Beyazıt Barutpaşa Medresesi)
						Tofaş Müzesi Mevkii Eski Fabrika Alanı Restorasyonu (Umurbey)
						Tarihi sokak iyileştirmeleri (Maksem, Eşrefiler, Kavaklı, Mudanya Halit Paşa Caddeleri, Fevziçakmak, 1. Murat Gece Mahallesi)
						Emirsultan Kentsel Dönüşüm ve Meydan Düzenleme çalışmasını tamamlamak
					Tarihi mezar alanlarını tespit etmek ve düzenlemek	
					Tarihi eserlerin çevre düzenlemesini yapmak (Molla Fenari Camii, Üç Kuzular Camii, Şahadet Camii, Ulucami, Yıldırım Külliyesi, Yeşil, Muradiye, 1. Murat)	
					Ulusal ve uluslararası düzeyde ilgili kurum ve kuruluşlarla ilişkilerin güçlendirilmesi, kentimizin tanıtılması, temsil edilmesi ortak projeler oluşturulması, ulusal ve uluslararası fonlardan üst düzeyde yararlanılması	Temsilciler aracılığı ile kentin ve belediyenin tanıtılmasını sağlamak
						2011 yılı içinde Bursa Buluşması adı altında Kardeş Şehirleri davet etmek
						Kardeş Şehirler Olimpiyatı düzenlemek
					Kardeş şehirlerle ilişkilerin etkinleştirilmesi	Uluslararası Altın Karagöz Halk Dansları Yarışmasına Kardeş Şehirlerin katılımını sağlamak
						2012 yılı sonuna kadar Kardeş şehirden Bursa isimli yarışma programı yapmak

Çizelge A.2 (devam) : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2010 – 2014 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.

KÜLTÜR POLİTİKALARI AÇISINDAN İNCELENEN STRATEJİK PLAN	STRATEJİK PLANIN VİZYONU	PAYDAŞLARI	KÜLTÜRÜN KURUMSAL YAPI İÇERİSİNDEKİ YERİ	KÜLTÜR ALANINA DAİR ANA AMAÇLAR	KÜLTÜR ALANINA DAİR HEDEFLER	KÜLTÜR ALANINA DAİR FAALİYETLER
Bursa Büyükşehir Belediyesi 2010 - 2014 Stratejik Planı	Bursamızı Avrupa şehri ünvanına layık, planlı, sağlıklı, tarihi ve kültürel değerleri ile birlikte yaşanabilir, çağdaş bir turizm kenti yapmak	Bursa Kültür Turizm İl Müdürlüğü, Bursa Kültür Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu	Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı	Kardeş şehirlerle ilişkilerin etkinleştirilmesi	2010 yılı sonuna kadar Bursa'da Avrupa Haftası etkinliklerini yapmak	
					2011 yılı sonuna kadar Bursa'da Balkan Haftası etkinliklerini yapmak	
					2012 yılı sonuna kadar Bursa'da Kuzey Afrika Haftası etkinliklerini yapmak	
					2013 yılı sonuna kadar Bursa'da Asya Haftası etkinliklerini yapmak	
					Kardeş Şehirlerimizde "Bursa Haftası" etkinliklerini yapmak	
				Bursa'nın tanıtımının etkinleştirilmesi	2010 yılı sonuna kadar Yayın Komisyonu kurularak Bursa Kitaplığı oluşturmak	
					Bursa'nın özelliklerini simgeleyen hediyeler hazırlamak	
					2014 yılı sonuna kadar Bursa'nın çeşitli merkezlerinde "Bilgi Ekranı" çalışmasını tamamlamak	
					2014 yılı sonuna kadar "Avrupa Parlamentosu Kültür Başkenti" projesine katılım çalışmalarını tamamlamak	
					2010 yılı sonuna kadar "Bursa Etkinlikleri Bilgi Merkezi" oluşturmak	
				Kültür sanat ve organizasyon çalışmalarının etkinleştirilmesi		Defterdarlık binasının Bursa Kent Müzesine dahil edilmesi
						Merinos Kongre ve Kültür Merkezini tamamlamak
						Semt kütüphanelerinin kurulması / oluşturulması
						"Bursa Okuyor" Kampanyasına kütüphane kurularak destek sağlanması
						Akçalar Ak Topraklık Arkeopark kurulması
				Kentimizin kültür, sanat ve turizm alanındaki gelişimine katkıda bulunulması ve cazibe merkezi haline gelmesini sağlanması	İhtiyaç duyulan yeni kültür tesislerin hizmete açılmasını sağlamak	
					Kültür, sanat ve turizm etkinlikleri düzenlemek	
					Kent kültürü ve kentlilik bilincini yaygınlaştırmak	
					Bizim mahalle, Bizim çarşı, Bizim köy projelerinin gerçekleştirilmesi sonuç yayınlarının çıkartılması	

Çizelge A.3 : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015 – 2019 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.

KÜLTÜR POLİTİKALARI AÇISINDAN İNCELENEN STRATEJİK PLAN	STRATEJİK PLANIN VİZYONU	PAYDAŞLARI	KÜLTÜRÜN KURUMSAL YAPI İÇERİSİNDEKİ YERİ	KÜLTÜR ALANINA DAİR STRATEJİK AMAÇ	KÜLTÜR ALANINA DAİR STRATEJİK HEDEFLER	PERFORMANS GÖSTERGESİ	5 YILLIK KÜMÜLATİF HEDEF DEĞERLERİ	STRATEJİK EYLEMLER	SORUMLU BİRİM
2015 - 2019 yılları Bursa Stratejik Planı	Bursamızı; planlı, sağlıklı, çevreye duyarlı, refah seviyesi yüksek, tarihi değerleri korunan ve tüm kent dinamikleriyle gelişen, sanayi, ticaret ve turizmde lider kent yapmak.	Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Bursa İl Kültür ve Turizm Şube Müdürlüğü, Bursa Kültür Sanat Turizm Vakfı, Kültür A. Ş.	Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı	Tarihsel Kimlik Bilinci İçinde Kentimizin Kültür, Sanat Ve Turizm Alanlarında Gelişimine Katkı Sağlanması Ve Kültürel Mirasın Çağdaş Yaşamla Birleştirilip Gelecek Kuşaklara Aktarılması	Müzecilik Faaliyetlerini Yaygınlaştırmak Ve Etkinleştirmek	Bilim Şenliği Ve Sokak Oyunları Şenliği Sayısı (Adet)	10	Bilim Şenliği Ve Sokak Oyunları Şenliğini Gerçekleştirmek	Müzeler Şube Müdürlüğü
					Eğitim & Atölye & Bilimsel Gösteri Sayısı (Adet)	2.350	Eğitim & Atölye & Bilimsel Gösteri Gerçekleştirmek		
					Bilimsel Geceleme & Kampların Sayısı (Adet)	33	Kamp & Bilimsel Geceleme Yapmak		
					Gerçekleştirilecek Karagöz Gösterileri Sayısı (Adet)	1.200	Karagöz Gösterileri Yapmak		
					Kent Belleği Oluşturulma Oranı (%)	100%	Kent Belleği Birimini Oluşturmak & Faaliyetlerini Yürütmek		
					Müzelerdeki Ziyaretçi Sayısı (Adet)	1.640.000	Müzecilik Faaliyetlerini Yürütmek		
					Restorasyon Ve Konservasyon Yapılma Oranı (%)	100%	Müzecilik Faaliyetlerini Yürütmek		
					Yapılacak Sergi Sayısı (Adet)	58	Müzelerin Konseptine Uygun Sergiler Yapmak		
					Yeni Açılacak Müze Sayısı (Adet)	9	Yeni Müze Açmak		
					Türbe Ve Külliyelelerdeki Faaliyetleri Yaygınlaştırmak Ve Etkinleştirmek	Türbe Ve Külliyeleler'in Ziyaretçi Sayısı (Adet)	6.100.000	Müdürlüğe Bağlı Türbe Ve Külliyeleler'in Faaliyetlerini Yürütmek	Kültür Şube Müdürlüğü
					Kültürel Ve Sanatsal Faaliyetleri Etkin Biçimde Yöneterek Erişilebilirliğini Arttırmak	Planlanan Kültürel Ve Sanatsal Etkinliklerin Gerçekleştirilme Oranı (%)	100%	Projelendirilmiş Festival, Şölen, Şenlik, Sempozyum Ve Diğer Kültürel/Sanatsal Organizasyon Faaliyetlerini Gerçekleştirmek	
						Sahnelenen Oyun/ Performans Sayısı (Adet)	1.700	Sahnelenen Oyun/Yapım Sayılarını Arttırma, Yeni Sahneler Açmak Nitelikli Kadro (Oyuncu-Teknik) Temini Ve Seyirci Sayısını Arttırmaya Yönelik Bilinçlendirme Çalışmaları Yapmak	
						Yıllık Tahsis / Kullanım Oranı (%)	90%	Tahsis Ve Kullanım Taleplerini Değerlendirmek	
						Hizmete Açılacak Kültür Merkezi Sayısı (Adet)	5	Yeni Kültür Merkezleri Açmak	
						Kütüphanecilik Hizmetlerini Etkinleştirmek Ve Yaygınlaştırmak	Dezavantajlı Vatandaşlara Yönelik Kütüphanecilik Hizmetlerinin Tamamlanma Oranı (%)	100%	

Çizelge A.3 (devam) : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015 – 2019 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.

KÜLTÜR POLİTİKALARI AÇISINDAN İNCELENEN STRATEJİK PLAN	STRATEJİK PLANIN VİZYONU	PAYDAŞLARI	KÜLTÜRÜN KURUMSAL YAPISI İÇERİSİNDEKİ YERİ	KÜLTÜR ALANINA DAİR STRATEJİK AMAÇ	KÜLTÜR ALANINA DAİR STRATEJİK HEDEFLER	PERFORMANS GÖSTERGESİ	STRATEJİK EYLEMLER	SORUMLU BİRİM
2015 - 2019 yılları Bursa Stratejik Planı	Bursamız; planlı, sağlıklı, çevreye duyarlı, refah seviyesi yüksek, tarihi değerleri korunan ve tüm kent dinamikleriyle gelişen, sanayi, ticaret ve turizmde lider kent yapmak.	Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Bursa İl Kültür ve Turizm Şube Müdürlüğü, Bursa Kültür Sanat Turizm Vakfı, Kültür A. Ş.	Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı	Tarihsel Kimlik Bilinci İçinde Kentimizin Kültür, Sanat Ve Turizm Alanlarında Gelişimine Katkı Sağlanması Ve Kültürel Mirasın Çağdaş Yaşamla Birleştirilip Gelecek Kuşaklara Aktarılması	Kentin Somut Ve Somut Olmayan Kültürel Değerleri Üzerine Araştırmalar Yapmak, Kayıt Altına Almak Ve Yayın Haline Getirmek	Düzenlenecek Kültürel Etkinlik Ve Atölye Çalışmaları Sayısı (Adet)	Etkinlik Ve Atölye Çalışmaları Yapmak	Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü
						Hizmete Açılacak Gezici Kütüphane Sayısı (Adet)	Gezici Kütüphaneleri Hizmete Sunmak	
						Kütüphanelerdeki Materyal Sayısının Arttırılma Oranı (%)	Kütüphane Alanında Çeşitli Faaliyetler Gerçekleştirmek	
						Kütüphanelere Üye Olan Okuyucu Sayısının Artış Oranı (%)	Kütüphane Alanında Çeşitli Faaliyetler Gerçekleştirmek	
						Kütüphanelerden Yararlananların Memnuniyet Oranı (%)	Okuyucu Memnuniyet Anketi Yapmak	
						Kütüphanelerden Faydalanan Okuyucu Sayısı (Kişi)	Okuyucu Sayılarını Takip Etmek	
						Kütüphanelerde Ödünç Verilen Materyal Artış Oranı (%)	Ödünç Verilen Materyal Sayısını Ölçmek	
						Yeni Yapılacak Kütüphane Sayısı (Adet)	Yeni Kütüphaneler Hizmete Sunulmak	
						Bursa İle İlgili Hazırlanan Yayın Sayısı (Adet)	Kitapları Hazırlamak Ve Basmak	
						Gerçekleştirilecek Sözlü Tarih Çalışmaları Sayısı (Adet)	Sözlü Tarih Çalışması Yapmak	
						Hazırlanacak Anıtsal Envanter Sayısı (Adet)	Anıtsal Yapıları Tespit Ederek Envanterini Çıkarmak	
						Anıtsal Yapılarla İlgili Hazırlanacak Proje Sayısı (Adet)	Anıtsal Yapıların Projelerini Hazırlamak	
						Anıtsal Yapılarla İlgili Tamamlanacak Uygulama Sayısı (Adet)	Anıtsal Yapıların Restorasyon Uygulamalarını Yapmak	
						Hazırlanacak Sivil Mimarlık Örneği Envanter Sayısı (Adet)	Sivil Mimarlık Örneği Yapıları Tespit Ederek Envanterini Çıkarmak	
Kültür Varlıklarının Korunması Ve Yaşatılmasına Yönelik Projeler Ve Uygulamalar Yapmak						Sivil Mimarlık Örneği Yapılar İçin Hazırlanacak Proje Sayısı (Adet)	Sivil Mimarlık Örneği Yapıların Projelerini Hazırlamak	
						Tarihi Miras Bilgi Sistemini Geliştirecek Proje Sayısı (Adet)	Tarihi Miras Bilgi Sistemini Geliştirmek	
						Tarihi Nitelik Taşıyan Yapılar İçin Hazırlanacak Proje Sayısı (Adet)	Tarihi Nitelik Taşıyan Yapıların Projelerini Hazırlamak	
						Tarihi Nitelik Taşıyan Yapılar İçin Tamamlanacak Uygulama Sayısı (Adet)	Tarihi Nitelik Taşıyan Yapıların Restorasyon Uygulamalarını Yapmak	
						Tescilli Yapılar Ve Ören Yerlerinin Çevre Düzenleme, Meydan Projeleri Ve Kentsel Tasarım Projeleri İçin Hazırlanacak Proje Sayısı (Adet)	Tescilli Yapılar Ve Ören Yerlerinin Çevre Düzenlemelerini, Meydan Projelerini Ve Kentsel Tasarım Projelerini Hazırlamak	
						Tescilli Yapılar Ve Ören Yerlerinin Çevre Düzenleme, Meydan Projeleri Ve Kentsel Tasarım Projeleri İçin Tamamlanacak Uygulama Sayısı (Adet)	Tescilli Yapılar Ve Ören Yerlerinin Çevre Düzenlemelerini, Meydan Projelerini Ve Kentsel Tasarım Projelerini Hazırlamak	

Çizelge A.3 (devam) : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015 – 2019 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.

KÜLTÜR POLİTİKALARI AÇISINDAN İNCELENEN STRATEJİK PLAN	STRATEJİK PLANIN VİZYONU	PAYDAŞLARI	KÜLTÜRÜN KURUMSAL YAPI İÇERİSİNDEKİ YERİ	KÜLTÜR ALANINA DAİR STRATEJİK AMAÇ	KÜLTÜR ALANINA DAİR STRATEJİK HEDEFLER	PERFORMANS GÖSTERGESİ	5 YILLIK KÜMÜLATİF HEDEF DEĞERLERİ	STRATEJİK EYLEMLER	SORUMLU BİRİM
2015 - 2019 yılları Bursa Stratejik Planı	Bursamızı; planlı, sağlıklı, çevreye duyarlı, refah seviyesi yüksek, tarihi değerleri korunan ve tüm kent dinamikleriyle gelişen, sanayi, ticaret ve turizmde lider kent yapmak.	Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Bursa İl Kültür ve Turizm Şube Müdürlüğü, Bursa Daire Başkanlığı Kültür Sanat Turizm Vakfı, Kültür A. Ş.	Tarihsel Kimlik Bilinci İçinde Kentimizin Kültür, Sanat Ve Turizm Alanlarında Gelişimine Katkı Sağlanması Ve Kültürel Mirasın Çağdaş Yaşamla Birleştirilip Gelecek Kuşaklara Aktarılması	Kültür ve Turizm	UNESCO Dünya Miras Listesi'ne Kayıtlı Alanlar (Hanlar Bölgesi, Sultan Külliyesi, Cumalıkızık) İle Listeye Girmesi Öngörülen Alanlardaki Sürece Yönelik Çalışmalar Yapmak	UNESCO Dünya Miras Listesi'ne Kayıtlı Alanlar İçin Hazırlanacak Rapor Sayısı (Adet)	10	UNESCO Dünya Miras Listesi'ne Kayıtlı Alanlarla(Hanlar Bölgesi, Sultan Külliyesi, Cumalıkızık) İlgili Koordinasyon Ve Bilinçlendirme Toplantıları Düzenlemek, Raporlar Hazırlamak	Turizm Şube Müdürlüğü
					Tarihi Eserlere Yönelik Bakım Onarım Yapmak	UNESCO Dünya Miras Listesi'ne Girmesi Öngörülen Alanlar İçin Yapılacak Çalışmanın Oranı (%)	100%	UNESCO Dünya Miras Listesi'ne Girmek İçin Çalışmalar Yapmak	
					Tarihi Sokak Dokusu Bulunan Alanlarda Cadde/Cephe Sağlıklaştırma Proje Sayısı (Adet)	Tarihi Sokak Dokusu Bulunan Alanlarla İlgili Hazırlanacak Cadde/Cephe Sağlıklaştırma Proje Sayısı (Adet)	6	Tarihi Sokak Dokusu Bulunan Alanlarda Cadde/Cephe Sağlıklaştırma Projelerini Hazırlamak	
					Tarihi Sokak Dokusu Bulunan Alanlarda Cadde/Cephe Sağlıklaştırması Yapmak	Tarihi Sokak Dokusu Bulunan Alanlarla İlgili Tamamlanacak Cadde/Cephe Sağlıklaştırma Uygulama Sayısı (Adet)	6	Tarihi Sokak Dokusu Bulunan Alanlarda Cadde/Cephe Sağlıklaştırma Uygulamalarını Yapmak	
					Doğal Değerlere Yönelik Hazırlanacak Proje Sayısı (Adet)	Doğal Değerlere Yönelik Hazırlanacak Proje Sayısı (Adet)	3	Bursa Genelinde Turizm Çeşitliliğinin Ve Kapasitesinin Geliştirilmesine Yönelik Çalışmalar Yapmak	
					Doğal Değerlere Yönelik Tamamlanacak Uygulama Sayısı (Adet)	Doğal Değerlere Yönelik Tamamlanacak Uygulama Sayısı (Adet)	3	Bursa Genelinde Turizm Çeşitliliğinin Ve Kapasitesinin Geliştirilmesine Yönelik Çalışmalar Yapmak	
					Öğrenci Değişim Programından Yararlanan Öğrenci Sayısı (Adet)	Öğrenci Değişim Programından Yararlanan Öğrenci Sayısı (Adet)	92	Bursa'nın Tanıtımı Adına Öğrenci Değişim Programları Oluşturmak	
					Talep Edilen Temsil Ağırlama Hizmetlerinin Karşılama Oranı (%)	Talep Edilen Temsil Ağırlama Hizmetlerinin Karşılama Oranı (%)	20%	Bursa'nın Tanıtımı İçin Gelen Misafirlerin Temsili Ağırlama Hizmetlerini Gerçekleştirmek	
					Tanıtım Materyalleri Hazırlanma Oranı (%)	Tanıtım Materyalleri Hazırlanma Oranı (%)	100%	Bursa'nın Tanıtımı İçin Gerekli Tanıtım Materyalleri Hazırlamak Ve Dağıtmak	
					Web Sayfasının Turizm Alanı İçin Güncelleme Oranı (%)	Web Sayfasının Turizm Alanı İçin Güncelleme Oranı (%)	100%	Bursa'nın Tanıtımı Ve Düzenlenen Turizm Etkinliklerinin Duyurulması İçin, Web Sayfasının Tasarımını Yapmak Ve Güncel Tutmak	
					Yetiştirilen Çocuk Rehber Sayısı (Adet)	Yetiştirilen Çocuk Rehber Sayısı (Adet)	250	Bursa'nın Tarih Ve Aidiyet Bilincini Artırmaya Yönelik Tanıtımlar Yapmak ve Çocuk Rehber Yetiştirmek	

Çizelge A.3 (devam) : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2015 – 2019 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.

KÜLTÜR POLİTİKALARI AÇISINDAN İNCELENEN STRATEJİK PLAN	STRATEJİK PLANIN VİZYONU	PAYDAŞLARI	KÜLTÜRÜN KURUMSAL YAPI İÇERİSİNDEKİ YERİ	KÜLTÜR ALANINA DAİR STRATEJİK AMAÇ	KÜLTÜR ALANINA DAİR STRATEJİK HEDEFLER	PERFORMANS GÖSTERGESİ	5 YILLIK KÜMÜLATİF HEDEF DEĞERLERİ	STRATEJİK EYLEMLER	SORUMLU BİRİM
2015 - 2019 yılları Bursa Stratejik Planı	Bursamızı; planlı, sağlıklı, çevreye duyarlı, refah seviyesi yüksek, tarihi değerleri korunan ve tüm kent dinamikleriyle gelişen, sanayi, ticaret ve turizmde lider kent yapmak.	Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Bursa İl Kültür ve Turizm Şube Müdürlüğü, Bursa Kültür Sanat Turizm Vakfı, Kültür A. Ş.	Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı	Tarihsel Kimlik Bilinci İçinde Kentimizin Kültür, Sanat Ve Turizm Alanlarında Gelişimine Katkı Sağlanması Ve Kültürel Mirasın Çağdaş Yaşamla Birleştirilip Gelecek Kuşaklara Aktarılması	Orkestra Faaliyetlerini Etkinleştirmek, Hizmet Ve Kapsamını Artırmak	Turizm Master Planı Tamamlanma Oranı (%)	100%	Turizm Master Çalışmalarını Gerçekleştirmek, Uygulamaya Almak Ve Bunlarla İlgili Çalıştaylar Yapmak	
						Düzenlenecek Etkinlik Sayısı (Adet)	5	Bursa'nın Değerlerine Yönelik Unsurları İçeren, Müzikal, Tiyatro, Dans, Şov Ve Festivaller Yapmak	
						Düzenlenecek Eğitsel Faaliyet Sayısı (Adet)	25	Orkestra Eğitsel Faaliyetler Düzenlemek	
						Orkestradan Eğitim Alan Öğrenci Sayısı (Adet)	4.060	Orkestrada Eğitim Alan Öğrenci Sayısını Arttırmaya Yönelik Faaliyetler Yapmak	
						Konser Taleplerinin Karşılama Sayısı (Adet)	2.750	Planlı Yurt Dışı Ve Yurt İçi Ve Yurt Dışı Konserler Düzenlemek	
						Gerçekleştirilecek Konser Sayısı (Adet)	250	Planlı Yurt İçi Ve Yurt Dışı Konserler Düzenlemek	
					Kültürel Hizmetler Konusunda Paydaşlarla İşbirliğini Güçlendirmek	Gerçekleştirilen Etkinlik Sayısı (Adet)	1	Türk Sanat Müziğinin Farkındalığını Arttırmaya Yönelik Faaliyetler Yapmak	Kültür Şube Müdürlüğü
						İşbirliği Taleplerinin Değerlendirilme Ve Uygulanma Oranı (%)	50%	İşbirliği Taleplerini Değerlendirmek	
						Uludağ Üniversitesi Ve STK'larla Ortak Projeler Gerçekleştirilme Sayısı (Adet)	55	Üniversite ve Sivil Toplum Kuruluşlarıyla Ortak Projeler Gerçekleştirmek	

Çizelge A.4 : Bursa Büyükşehir Belediyesi 2020 – 2024 dönemi stratejik planı kültür alanına dair inceleme.

KÜLTÜR POLİTİKALARI AÇISINDAN İNCELENEN STRATEJİK PLAN	STRATEJİK PLANIN VİZYONU	PAYDAŞLARI	KÜLTÜRÜN KURUMSAL YAPI İÇERİSİNDEKİ YERİ	KÜLTÜR ALANINA DAİR KATEGORİ	KÜLTÜR ALANINA DAİR STRATEJİK AMAÇ	KÜLTÜR ALANINA DAİR STRATEJİK HEDEFLER	PERFORMANS GÖSTERGESİ	HEDEFE ETKİSİ (%)	İZLEME SIKLIĞI (AY)	RAPORLAMA SIKLIĞI (AY)	SORUMLU BİRİM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK BİRİMLER
Bursa 2020 - 2024 Stratejik Planı	Çınarların gölgesinde, birlik beraberlik ve huzur içinde yaşayan mutlu bir dünya kenti Bursa	Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Bursa Yazma Eserler Kütüphanesi, İl Emniyet Müdürlüğü, İl Halk Kütüphanesi, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Kültür Turizm İl Müdürlüğü, Vakıflar Bölge Müdürlüğü	Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı	Kültür ve Turizm Hizmetleri Yönetimi	Kültür ve Turizm Zenginliklerine Değer Katarak Yerel Ekonomik Refahı Artırmak	Kültürel ve Sanatsal Alanlarda Yapılan Etkinliklerin Erişilebilirlik Düzeyini Artırmak	Dezavantajlı Bölgelere ve Kitlelere Sunulan Etkinlik Sayısı (Adet)	40	3	12	Kültür Şube Müdürlüğü	Kütüphaneler Şube Müdürlüğü, Orkestra Şube Müdürlüğü, Yapı İşleri Şube Müdürlüğü, Ettüd Proje Şube Müdürlüğü
						Etkinlik Sayısı (Adet)	Etkinlik Sayısı (Adet)	40	3	12		
						Kütüphane Kullanıcı Sayısı (Adet)	Kütüphane Kullanıcı Sayısı (Adet)	20	3	12		
						Tasarımı Yapılan Projelerin Gerçekleşme Oranı (Yüzde)	Tarihi, Kültürel Ve Doğal Değerlerimizin Gelecek Nesillere Aktarılmasını Sağlamak	50	12	12	Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü	Müzeler Şube Müdürlüğü, Kütüphaneler Şube Müdürlüğü, Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlüğü
						Müze Ziyaretçi Sayısı (Adet)	Müze Ziyaretçi Sayısı (Adet)	40	3	12		
						Mevcut Kent Arşivinin Dijital Ortama Aktarılma Oranı (Yüzde)	Mevcut Kent Arşivinin Dijital Ortama Aktarılma Oranı (Yüzde)	10	12	12		
						Ulusal Ve Uluslararası Kültürel Ve Sanatsal Alanlarda Bursa'nın Tanınırlığını Ve Farkındalığı Arttırmak	UNESCO Dünya Miras Çalışmaları Kapsamında Yönetim Alanı Sayısı (Adet)	40	12	12	Kültür Şube Müdürlüğü	Müzeler Şube Müdürlüğü, Turizm ve Tanıtma Şube Müdürlüğü, Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü
						Turist Konaklama Sayısı (Adet)	Turist Konaklama Sayısı (Adet)	30	3	12		

EK B:**Çizelge B.1 : Görüşme yapılan personel bilgileri.**

RUMUZ	CİNSİYET	YAŞ	KURUM	ÇALIŞTIĞI DEPARTMAN	GÖRÜŞME TARİHİ
BB-P1	Erkek	45	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Kültür Şube Müdürlüğü	21.03.2023
YB-P1	Erkek	32	Yıldırım Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	21.03.2023
OB-P1	Erkek	47	Osmangazi Belediyesi	Kültür İşleri Müdürlüğü	24.03.2023
OB-P2	Erkek	36	Osmangazi Belediyesi	Kültür İşleri Müdürlüğü	24.03.2023
NB-P1	Kadın	34	Nilüfer Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	06.04.2023
NB-P2	Kadın	50	Nilüfer Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	06.04.2023

EK C:

“YEREL YÖNETİM KÜLTÜREL PLANLAMA POLİTİKALARININ KENT MEKÂNINA ETKİSİ: BURSA ÖRNEĞİ” ADLI ARAŞTIRMA KAPSAMINDA UZMAN GÖRÜŞLERİNİN ÖĞRENİLMESİ İÇİN HAZIRLANAN YARI YAPILANDIRILMIŞ FORM

Görüşülen Kurum Adı:
Görüşme Sağlanan Birim:

Görev Tanımı

1. Görev ve yetki alanınız kısaca açıklar mısınız?
2. Ne kadar süredir bu görevde bulunuyorsunuz?
3. Stratejik planda kültür alanına dair içeriğin hazırlanmasında kurumun / birimin rolü hakkında bilgi verebilir misiniz?

Planlama Süreci

1. Stratejik planda kültür alanına dair içeriğinin belirlenmesinde işleyiş nasıl gerçekleşmekte?
2. Stratejik planın hazırlanması sürecinde üst ölçekli politika metinleri kültür politikalarını nasıl yönlendiriyor? (Geliştirici ya da kısıtlayıcı yönde)
3. Kültür alanındaki hizmetlerin kapsamı ve bütçesi hangi ölçütler doğrultusunda belirleniyor?
4. Kent sakinleri açısından kültür hizmetlerinin erişilebilir olması nasıl sağlanıyor?
5. Planlama sürecinin başlangıcında yerel uzmanlardan oluşan bir yönlendirme komitesi oluşturuldu mu? Danışmanlık hizmeti alındı mı? Gönüllü bir katılım söz konusu oldu mu?
6. Kültürel kaynaklarınızı belirlediğiniz bir envanteriniz var mı? Yoksa hazırlamayı planlıyor musunuz? Varsa açık kaynak olarak paylaşılması söz konusu mu?
7. Somut olmayan kültürel miras nasıl planlanıyor? İnşa edilmiş miras, kültürel planınızın hedeflerine nasıl uyuyor?
8. Kültürel haritalama çalışması gerçekleştirdiniz mi? Kültürel haritalamanın kültür alanında veri izleme ve sunum açısından bir fırsat olabilir mi?
9. Kültür alanında açık veri oluşturma, izleme ve sunum açısından biriminizin kullanmayı düşündüğü başka yöntem ya da yöntemler var mı?
10. Metropoliten ölçek ya da ilçe ölçeğinde bir kültürel politika planlaması modelinin benimsenmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?
11. Kültürel planınız, kültürel planda odaklanmayan herhangi bir politika alanını (örn. turizm, kentsel gelişim) etkiledi mi? Eğer öyleyse bilgi verebilir misiniz?

Birimler ve İşbirlikleri

1. Kültürel planlanma tek bir müdürlüğün görevi mi olmalı? Kültürel planların geliştirilmesi ve uygulanmasında planlama departmanlarının ne gibi sorumlulukları olmalıdır?
2. Kültür alanı kurum içi yapılanmada nasıl bir konumda olmalı?
3. Kültürel planlama kendi başına bir meslek mi olmalı yoksa mevcut bir mesleğin uygulama bünyesine mi entegre edilmelidir? (örneğin şehir planlama, kamu yönetimi vb.)
4. Büyükşehir ve ilçe belediyesi stratejik planlarının hazırlık sürecinde yerel ekonomi politikalarının oluşturulmasında biriminizden görüş alma sürecini açıklar mısınız?
5. Büyükşehir ve ilçe belediyesi stratejik planlarının hazırlık sürecinde sosyal politikalar hazırlanırken biriminizden görüş alma sürecini açıklar mısınız?
6. Stratejik plan sürecinde kültür alanına dair stratejiler oluşturulurken işbirliklerinin geliştirilmesini istediğiniz birim/kurum veya kişiler neler/kimlerdir?

Kültür Alanının Kentteki Etkinliği

1. Kültürel politika kararlarının kent mekânı, yerel ekonomi ve toplum üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?
2. Kültür hizmetlerinin mekânsal dağılımının metropoliten ve ilçe ölçeğinde adil olduğunu düşünüyor musunuz? Bu kapsamda dezavantajlı olduğunu düşündüğünüz bölgeler var mı?
3. Kültür alanında hizmet eden yapıların ve gerçekleştirilen etkinliklerin çerçevesinin hangi alanda geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?
4. Kültür alanına dair stratejik plana ek olarak master plan ya da eylem planı hazırlanmasıyla kent mekânında daha görünür bir etki yaratılabileceğini düşünüyor musunuz?
5. Kültür alanında politika planlamasıyla kent mekânındaki etkisinin geliştirilip kültürel gelişim ya da hareketliliğe sebep olması mümkün olabilir mi?

Öneriler:

1. **Bursa’da stratejik plan kapsamında kültürel politikaların planlanmasında öncelikli sorun/eksiklik/müdahale edilmesi gereken alan hangisidir?**
 - Kültür alanına dair mevcut durumu ortaya koyacak detaylı analizlerin yapılmaması
 - Kültür politikalarının kentsel politikalarla kapsamlı bir ilişki kuracak şekilde oluşturulmaması
 - Stratejik amaç ve hedeflerin kentin kültür alanındaki ihtiyaçları, kent sakinlerinin talepleri ve mevcut potansiyeli kapsamında oluşturulmaması
 - Mevcut politikaların uygulanması için yöntem ve modellerin geliştirilmemesi
 - Politika oluşturulması sürecinde yerel uzmanların görüşleri ve toplumsal katılımın dâhil edilmemesi

- İzleme, denetleme ve raporlamanın etkin olmaması
- 2. Kültür alanı kentte hangi alan ile birlikte gelişim göstermelidir?**
 - Tek başına bir sektör
 - Turizm
 - Sanat
 - Yerel ekonomi
 - Toplumsal çalışmalar
- 3. Yerel yönetimin baş aktörü olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi kültür politikalarını yönlendirmede nasıl bir etkiye sahiptir?**
 - Olumlu
 - Olumsuz
 - Etkisiz
- 4. Bursa Büyükşehir Belediyesi kentin gelecekte kültür kenti olarak tanınmasını ve gelişmesini sağlayacak politika üreticisi olması için öncelikle hangisine odaklanmalıdır?**

Kurum ölçeğinde:

- Yerel yönetim ve ilçe belediyelerinin kurumsal yapısında kültür ayrı bir birim olması ve tüm kültür birimleri işbirliği içerisinde çalışması
- Metropoliten ölçekte kültür master planı oluşturulması ve ilçe belediyelerinden eylem planlarını oluşturmalarını istenmesi
- Diğer kentlerle kültür alanında işbirliklerinin geliştirilmesi

Kent mekânı ve toplumsal ölçekte:

- Kültür hizmetlerinin etkinliğinin artırılması için dezavantajlı bölgelerde uygulamaların geliştirilmesi
- Kültür alanındaki iş fırsatlarının geliştirilmesi
- Gençler için kültür ve sanat alanında etkinliklerin içeriğinin geliştirilmesi
- Kültür merkezlerinin yer seçiminin kent geneline daha eşit yayılmaması ve faaliyet kapsamının geliştirilmesi